

**HONAZ DAĞI VE ÇEVRESİ'NDEKİ
BAZI DOĞAL BİTKİLERİN
ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gürsel VURAL

DANIŞMAN

Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARGIOĞLU

BİYOLOJİ ANABİLİM DALI

EYLÜL 2008

AFYON KOCATEPE ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HONAZ DAĞI VE ÇEVRESİ'NDEKİ
BAZI DOĞAL BİTKİLERİN
ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ

Gürsel VURAL

DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARGIOĞLU

Biyoloji Anabilim Dalı

EYLÜL 2008

ONAY SAYFASI

Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARGIOĞLU danışmanlığında,
Gürsel VURAL tarafından hazırlanan, **HONAZ DAĞI VE ÇEVRESİ'NDEKİ**
BAZI DOĞAL BİTKİLERİN ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ başlıklı bu
çalışma, lisansüstü eğitim ve öğretim yönetmeliğinin ilgili maddeleri uyarınca
...../09/2008 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Biyoloji Anabilim Dalı'nda yüksek
lisans tezi olarak oybirliği/oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Ünvanı, Adı, SOYADI

İmza

Başkan Prf. Dr. Muhsin KONUK

Danışman Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARGIOĞLU

Üye Doç. Dr. Yavuz BAĞCI

Üye Yrd. Doç. Dr. Ahmet SERTESER

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Yönetin Kurulu'nun
...../...../..... tarih ve
..... sayılı kararıyla onaylanmıştır.

Doç. Dr. Zehra BOZKURT
Enstitü Müdürü

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa No</u>
ÖZET	v
ABSTRACT	vi
TEŞEKKÜR	vii
ŞEKİLLER DİZİNİ	viii
ÇİZELGELER DİZİNİ	ix
GRAFİKLER DİZİNİ	x
1. GİRİŞ	1
2. TÜRKİYE'DEKİ VE DÜNYA'DAKİ ÇALIŞMALAR	3
2.1 Honaz Dağı ve Çevresindeki Çalışmalar	3
3. HONAZ DAĞI VE ÇEVRESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ	4
3.1 Coğrafik Bilgiler	4
3.2 Jeolojik Bilgiler	5
3.3 İklim	5
3.4 Honaz Dağı ve Çevresinin Florası ve Genel Vejetasyonu	7
3.5 Honaz Dağı ve Çevresi Yerleşim Merkezleri	10
3.6 Nüfus Dağılımı ve Sosyal Hayat	11
3.7 Honaz Dağı Milli Parkı	11
4. MATERYAL VE YÖNTEM	12
4.1 Materyal	12
4.2 Yöntem	12
5. BULGULAR	14
5.1 BÖLÜM: PTERIDOPHYTA	14
EQUICETACEAE	14
5.2 BÖLÜM: SPERMATOPHYTA	14
5.2.1 ALT BÖLÜM: GYMNOSPERMAE	14
CUPRESSACEAE	15
PINACEAE	16

5.2.2 ALT BÖLÜM: ANGIOSPERMAE	17
5.2.2.1 SINIF: MAGNOLOPSIDA (DICOTYLEDONEAE)	17
AMARANTHACEAE	17
ANACARDIACEAE	17
APIACEAE (UMBELLIFERAE)	18
ARALIACEAE	20
ARISTOLOCHIACEAE	20
ASCLEPIADACEAE	21
ASTERACEAE (COMPOSITAE)	22
BERBERIDACEAE	28
BORAGINACEAE	29
BRASSICACEAE (CRUCIFERAE)	31
CAPPARACEAE	34
CAPRIFOLIACEAE	35
CARYOPHYLLACEAE	35
CHENOPODIACEAE	36
CISTACEAE	37
CONVOLVULACEAE	39
CRASSULACEAE	39
CUCURBITACEAE	39
ELEAGNACEAE	40
ERICACEAE	40
EUPHORBIACEAE	41
FABACEAE (LEGUMINOSAE)	41
FAGACEAE	49
GERANIACEAE	51
HYPERICACEAE (GUTTIFERAE)	52
LAMIACEAE (LABIATAE)	53
LORANTHACEAE	60
MALVACEAE	61
MORACEAE	62
PAPAVERACEAE	63

PLATANACEAE	65
PLANTAGINACEAE	66
PLUMBAGINACEAE	66
POLYGONACEAE	67
PORTULACACEAE	68
PRIMULACEAE	68
RHAMNACEAE	69
RANUNCULACEAE	69
ROSACEAE	70
RUBIACEAE	75
SALICACEAE	75
SCROPHULARIACEAE	76
SOLANACEAE	76
TAMARICACEAE	77
TILIACEAE	77
THYMELAEACEAE	78
ULMACEAE	78
URTICACEAE	79
VERBENACEAE	80
VIOLACEAE	81
ZYGOPHYLACEAE	81
5.2.2.2 SINIF: LILIOPSIDA (MONOCOTYLEDONEAE)	82
ARACEAE	82
JUNCACEAE	82
IRIDACEAE	83
LILIACEAE	83
POACEAE (GRAMINEAE)	84
TYPHACEAE	86
6. TARTIŞMA VE SONUÇ	87
6.1 Tartışma	87
6.2 Sonuçlar	126
6.3 Öneriler	132

7. KAYNAKLAR	136
7.1 İnternet Kaynakları	139
8. EKLER	140
8.1 Çalışma Alanından İzlenimler	140

ÖZET
YÜKSEK LİSANS
HONAZ DAĞI VE ÇEVRESİ'NDEKİ BAZI DOĞAL BİTKİLERİN
ETNOBOTANİK ÖZELLİKLERİ
Gürsel VURAL

Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARGIOĞLU

Bu çalışma, Denizli il sınırlarındaki Honaz Dağı ve Çevresi'nde yetişen doğal bitkilerin etnobotanik kullanımlarına odaklanmıştır. 12 köy ve 6 kasabadan 81 adet kaynak kişiyle görüşülmüştür. Araştırma alanındaki doğal bitkilerin 356 farklı kullanımı kaydedilmiştir. Araştırma alanında tespit edilen 964 türden, 60 familyaya ait 184 (%19) taksonun gıda (67 kullanım), yem (112 kullanım), tedavi (107 kullanım), yakacak (26 kullanım), el sanatları (25 kullanım) ve çeşitli amaçlar için (19 kullanım) kullanıldığı belirlenmiştir.

2008, 144 sayfa

Anahtar Kelimeler: Honaz Dağı, Etnobotanik, Ekonomik Bitkiler, Bitki-İnsan İlişkileri

ABSTRACT

M. Sc. Thesis

ETHNOBOTANICAL FEATURES SOME OF THE WILLD PLANTS ON THE HONAZ MOUNTAIN AND ITS ENVIRONMENT ETHNOBOTANIC

Gürsel VURAL

Afyon Kocatepe University

Graduate School of Natural and Applied Sciences

Supervisor: Asist. Prof. Dr. Mustafa KARGIOĞLU

This study was focused on the ethnobotanic usages of wild plants growing within the boundaries of Denizli province districts of Honaz Mountain and its environment. For this, 81 informants in 12 villages and 6 town were interviewed. 356 different usages of wild plants in the surveyed area were recorded. Out of the 964 plant species commonly present in the study area, it was determined that 184 plant taxa (%19) belonging to 60 families were used as food (67 citations), fodder (112 citations), therapeutic (107 citations), firewood (26 citations), handicraft (25 citations) and miscellaneous purposes (19 citations).

2008, 144 pages

Key Words: Honaz Mountain, Ethnobotany, Economic Plants, Plant-People Relations

TEŞEKKÜR

Bu çalışmamda; tez konumu belirleyen, yönlendiren çalışmalarında bilgisini, emeğini ve desteğini esirgemeyen Değerli Hocam Yrd. Doç. Dr. Mustafa KARGIOĞLU'na,

Arazi çalışmalarında araştırmacı gibi çalışıp bitki toplama, yöre halkı ile irtibat kurulmasında yardımlarını esirgemeyen Sevgili Babam Mehmet VURAL'a,

Çalışmalarım süresince bana sabredip, manevi desteğini esirgemeyen eşime,

Kaynak ve verilerde desteğini esirgemeyen Pamukkale Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Öğretim üyesi Doç. Dr. Ali ÇELİK'e,

Çalışmalarında yardımlarını esirgemeyen Denizli/Honaz/Aydınlar Köyü Halkı'na ve bitki araştırmalarım, röportajlarda desteğini ve misafirperverliklerini gördüğüm tüm yöre insanlarına teşekkür ederim.

Gürsel VURAL

ŞEKİLLER DİZİNİ

	<u>Sayfa No</u>
Şekil 3.5	Bilgi edinilen yerler ve araştırma alanının haritası. 10
Şekil 6.1.1	Çıraların “Güçük” adı verilen kafası kesilmiş testiye doldurulması 94
Şekil 6.1.2	Katran düzeneğinin hazırlanması 94
Şekil 6.1.3	Güçük etrafına kalın çam kabuklarının sıralanarak yakılması 95
Şekil 6.1.4	Isınan Güçük’teki reçinenin katran çömleğine akması 95
Şekil 6.1.5	Ateş söndürülerek Güçük’ ün alınması 95
Şekil 6.1.6	Katranın hazır hale gelmesi 95
Şekil 6.1.7	Katranın kullanımı 96
Şekil 6.1.8	Katranın kullanımı 96
Şekil 6.1.9	Katranın kullanımı 96
Şekil 8.1.1	Honaz Dağı’nın kuzey yamaçları 140
Şekil 8.1.2	Honaz Dağı’nın güney yamaçları 140
Şekil 8.1.3	Kazıkbeli Geçidi 141
Şekil 8.1.4	Honaz Dağı 2000–2500 m 141
Şekil 8.1.5	Honaz Dağı’nın en yüksek tepeleri 142
Şekil 8.1.6	Bitkilerden yapılmış tarım aletleri 142
Şekil 8.1.7	Otluk ekmek 142
Şekil 8.1.8	<i>Prunus divaricata</i> subsp. <i>divaricata</i> ’nın meyvesinden yapılan kak 142
Şekil 8.1.9	<i>Prunus divaricata</i> subsp. <i>divaricata</i> ’nın meyve suyunun kurutulması 142
Şekil 8.1.10	<i>Peganum harmala</i> ’nın süs olarak kullanımı 142
Şekil 8.1.11	Akbaş Köyü’nde görüşme 143
Şekil 8.1.12	Ayaz Köyü’nde görüşme 143
Şekil 8.1.13	Honaz Dağı’nda bir çoban ailesi 143
Şekil 8.1.14	Aydınlar Köyü’nden çobanlar 143
Şekil 8.1.15	<i>Viscum album</i> L. Subsp. <i>album</i> bitkisinin bronşit için kaynatılması 143
Şekil 8.1.16	Karaçay Kasabası’ndan kadınlar 143
Şekil 8.1.17	Akbaş Köyü’nde çobanla görüşme 144
Şekil 8.1.18	<i>Arbutus andrachne</i> 144
Şekil 8.1.19	Aydınlar Köyü (Honaz İlçesi) ve Kocapınar Köyü (Serinhisar) Sınırında bulunan “ Sınır Çamı”olarak adlandırılan anıtsal ağaç 144

ÇİZELGELER DİZİNİ

		<u>Sayfa No</u>
Çizelge 3.3.1	Honaz ve Serinhisar ilçelerinin ortalama sıcaklıkları (°C)	6
Çizelge 3.3.2	Honaz ve Serinhisar ilçelerinin toplam yağış miktarları (mm)	6
Çizelge 6.1.1	Taksonların kullanım alanları ve toplam kullanım sayıları	97
Çizelge 6.1.2	Familyalara göre taksonların dağılımı ve kullanım alanları	97
Çizelge 6.1.3	Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları	102
Çizelge 6.1.3	Tedavi amacıyla kullanılan bitkilerin kullanım alanları ve kullanım sayıları	124
Çizelge 6.3.1	Araştırma alanında yaşayan kaynak kişilere ait bilgiler	133

GRAFİKLER DİZİNİ

		<u>Sayfa No</u>
Grafik 6.1.1	Etnobotanik önemi olan takson sayısı bakımından en zengin 8 familya	99
Grafik 6.1.2	Etnobotanik kullanım sayısı bakımından en zengin 8 familya	99
Grafik 6.1.3	Halk tarafından kullanılan bitkilerin kullanılan kısımları ve kullanım sayıları	101

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Gürsel VURAL
Doğum Yeri : DENİZLİ
Doğum Tarihi : 27/09/1978
Medeni Hali : Evli
Yabancı Dili : İngilizce

Eğitim Durumu (Kurum ve Yıl)

Lise : Denizli Cumhuriyet Lisesi (1992-1995)
Lisans : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi
Biyoloji Bölümü (1996-2000)
Yüksek Lisans : Afyon Kocatepe Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Biyoloji Bölümü (2005-2008)

1. GİRİŞ

İnsanlar tarih öncesi devirlerden bu yana sürekli bitkilerle etkileşim halindedir. Bu etkileşim etnobotanik, paleoetnobotanik gibi bilim dallarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

İlk kez 1896 yılında botanikçi John W. Harshberger (Cotton 1996) tarafından kullanılan etnobotanik sözcük anlamı olarak insanların bitkilerden yararlanması olarak ifade edilmekle birlikte, belli bir coğrafi bölgede yaşayan halkın, o yöredeki bitkileri gıda, tıbbi, yakacak, sanayi, süs vb. amaçlarla kullanması olarak ta tanımlanmaktadır.

Geçmişten günümüze bitkilerin kullanım amaçları, yörelerdeki insanların sosyal, kültürel, ekonomik ihtiyaçlarına göre azalıp çoğalarak veya değişerek farklılık göstermektedir. Bu değişim günümüz etnobotanığının botanik ve Antropolojinin yanında, Ekoloji, Farmakoloji, Kimya ve Coğrafya gibi bilim dallarından yararlanan multidisipliner bir bilim dalı olmasını sağlamaktadır.

Türkiye'nin coğrafi konumu, dağlık bir ülke oluşu, değişik iklim bölgelerine sahip bulunuşu ve fitocoğrafik bakımdan kesin olarak 3 bölgenin karşılaştığı bir yerde bulunuşu, florasının çok çeşitli elementlerden oluşmasını sağladığı gibi, burada bir takım paleoendemiklerin barınmasına ve bunların yanında birçok yeni endemiklerin oluşmasına neden teşkil etmiştir (Erinç 1955). Bu çeşitlilik aynı zamanda insan bitki ilişkilerinde etkileşimin artmasına da neden olmuştur. Bu etkileşime verilebilecek örneklerden biri de Honaz Dağı ve Çevresi'ndeki flora (964 tür) ve endemik tür (% 12,6) zenginliğidir.

Bu çalışma, Davis'in belirlediği grid sistemine göre C2 karesine giren, Denizli il sınırları içindeki Türkiye'de, Ege Bölgesi'nin en yüksek dağı olan Honaz Dağı ve çevresindeki bölgede yaşayan halkın kullandığı bitkilerin yöresel ve bilimsel adlarının, bunlardan yararlanma şekillerinin ortaya çıkarılması ve kayıt altına alınması için kaynak bir çalışmadır. Böylece memleketimizin bir yöresinin daha etnobotanik açıdan tanınmasına ve bu konudaki kültürün yaşatılmasına katkıda bulunacağına inanarak, elde edilen sonuçların bilime ve ekonomiye kazandırılması amaçlanmıştır.

Honaz Dağı ve Çevresi'nde yaşayan halkın kullandığı doğal bitkilerin ve bazı kültür bitkilerinin etnobotanik özellikleri incelenip değerlendirilerek, bazı yörelerdeki çalışmalarla karşılaştırılarak değerlendirilmiştir.

Çalışmanın etnobotanik bir çalışma olmasının, çalışma alanı olarak Honaz Dağı ve Çevresi'nin seçilmesinin nedenlerini kısaca aşağıdaki şekilde özetleyebiliriz:

1. Bölgede kapsamlı bir etnobotanik çalışmanın yapılmamış olması,
2. Bölgenin kuzeyi ve güneyindeki yükselti, iklim farklılıkları nedeniyle oluşmuş floristik farklılıkların etnobotanik yönden karşılaştırılması,
3. Honaz Dağı ve Çevresi ile ilgili önceden yapılmış bilimsel çalışmalardaki kısmi etnobotanik bilgilerin alınıp, güncellenerek kapsamlı hale getirilmesi,
4. Bu çalışmadaki bilgi ve verilerin daha sonraki araştırmacılara kaynak olması,
5. Honaz Dağı Çevresi'ndeki bitki vejetasyonunun nüfus artışı, sanayileşme, şehirleşme, yanlış otlatma gibi nedenlerle tahrip edilmesinden dolayı yöredeki etnobotanik materyal sayısının azalabileceği,
6. Bitkilerin azalması (ör: *Sideritis* türlerinin otlatma nedeniyle azalması), doğal bitkilere ilginin azalması (ör: Bilgi alınan kimselerin ileri yaşlara doğru sayıca artması), veya insanların ihtiyaçlarını suni yoldan kolayca karşılamaları nedeniyle yerel etnobotanik bilgi azalacaktır. Bu nedenle yerel etnobotanik bilgilerin kayıt altına alınması gerekmektedir.
7. Araştırmacının Honaz Dağı'na en yakın yerleşim yeri olan Aydınlar Köyü'nde çocukluk yıllarını geçirmesi, yöre halkını tanınması, yörenin coğrafi konumunu bilmesi; halkın desteğinin artmasında, çalışma olanaklarının kolaylaşmasında, kaydedilen etnobotanik verilerinin güvenilirliği açısından önemli olacağı düşünülmüştür.

2. TÜRKİYE'DEKİ VE DÜNYA'DAKİ ÇALIŞMALAR

Türkiye’de bilimsel anlamda etnobotanik çalışmaların öncülüğünü flora ve vejetasyon çalışmaları oluşturur. Araştırmacılardan bazıları çalışmalarında halkın kullandığı Türkiye Cumhuriyeti’nin ilan edildiği tarihten 1988’e kadar yayınlanmış veya yayınlanmamış tüm etnobotanik yayınları bir tezde vermiş, sonra bibliyografya şeklinde yayınlamıştır (Sadıkoğlu 1998). Türkiye’de son yıllarda etnobotanik alanında yapılmış çalışmalara (Işık ve ark.1995, Vural ve ark. 1997, Bağcı 2000, Abay ve Kılıç 2001, Tuzlacı 2002, Akçiçek ve Vural 2003, Ertuğ ve ark. 2004, Özgen et al. 2004, Işıl et al. 2004, Türkan ve ark. 2006, Kargıoğlu et al. 2008) örnek olarak verebiliriz. Ayrıca Türkiye’de gönüllü 250 öğretim elemanının katılımıyla, TÜBA-TÜKSEK Kültür Envanteri Projesi kapsamında etnobotanik araştırmaları da içeren çalışmalar devam etmektedir (İnt. Kyn. 1).

Günümüzde dünyada etnobotanik çalışmalarında en ileri ülke Hindistan’dır. Hint Etnobotanikçiler Derneği’nin yayın organı Ethnobotany dergisi saygın dergilerdendir (Koyuncu 2005). Dünyada son yıllarda etnobotanik çalışma yapan araştırmalara örnek olarak: (Harsha et al. 2002, Ghorbani 2005, Nebel et al. 2006, De Natale & Pollio 2007, Norscia & Borgognini-Tarli 2006, Tahraoui et al. 2006, Teklehaymanot et al. 2007) verebiliriz.

ICEP (Uluslararası Kültürel Değişim Programları) çerçevesinde 1.’si 1992’de Cordoba (İspanya), 2.’si 1997 Mexico City (Meksika), 3.’sü 2001’de Napoli (İtalya), 4.’sü İstanbul’da yapılan 44 ülkeden 300 etnobotanikçinin katıldığı kongre, 5. si 2009’da Arjantinde yapılacak etnobotanik kongreleriyle dünyadaki etnobotanik alandaki bilgi ve deneyimler paylaşılmaktadır (İnt. Kyn. 2).

2.3. Honaz Dağı ve Çevresindeki Çalışmalar

Honaz Dağı bitki örtüsünün çok çeşitli olması ve birçok endemik türler taşıması nedeniyle botanikçiler tarafından ilgi görmüş ve bu ilgi Boissier’in 1842 yılında bölgeye

ilk defa yaptığı herbarizasyondan bu güne değin sürmüştür. Boissier, Honaz Dağı'ndan birçok yeni bitkilerin ilk örneklerini toplamış ve onları adlandırarak Flora Orientalis adlı eserinde yayınlamıştır (Baytop ve Tuzlacı 1976).

Honaz Dağı ve Çevresi'nde daha sonraları Huber-Morath ve Sorger, Davis, Dudley, Ehrendorfer, Ceyhan, Watson ve ark., Regel, Fitz, Spitzenberger (1967)' de Sopalı ve Üsküdar (1972)' de Oğuz, Seçmen, Oflas, Kesercioğlu ve Leblebici, (1975)' de Baytop, Mathew ve Brickell çeşitli örnekler almışlardır (Baytop ve Tuzlacı 1976). 1972–1975 tarihleri arasında Baytop ve Tuzlacı Honaz Dağı'nda flora çalışmaları yapmışlardır (Baytop ve Tuzlacı 1976). 1977 yılında genel anlamda tamamladıkları çalışmalarına Tuzlacı kullanımlarıyla birlikte 12 adet etnobotanik önemi olan bitki de ilave etmiştir (Tuzlacı 1977).

En son olarak Honaz Dağı'nın genel vejetasyonu hakkında Çelik ve ark. (2002) tarafından yapılan araştırma ve değerlendirme çalışmaları yayınlanmıştır.

3. HONAZ DAĞI (MONS CADMUS) VE ÇEVRESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

3.1 Coğrafik Bilgiler

Honaz Dağı, Denizli'nin 17 km güneydoğusunda Ege Bölgesi'nin en yüksek dağıdır 2571 m (Erinç 1955, Baytop ve Tuzlacı 1976), bazı kaynaklarda 2528 m (Çelik ve ark. 2002), (**Şekil 8.1.5**). Adını, vaktiyle Chonae, Khonaz, Colassea adlı şehirlerin kalıntıları üzerinde kurulmuş Honaz İlçesi'nden almıştır. Batısındaki Babadağ'la (Karcı Dağı) birlikte Latince kayıtlarda Mons Cadmus olarak adlandırılır. Kesin bir ayırım yapmak için Mons Cadmus'a prope Colossam veya orientalis terimleri eklenir. Yamaçları dik ve meyillidir. Kuzey yamaçları ormanlarla kaplı (**Şekil 8.1.1**), güney yamaçları daha eğimlidir (Erinç 1955), (**Şekil 8.1.2**). Denizli-Muğla ve Antalya karayolu dağın güneybatı eteklerinden geçmektedir. Güneyinde Serinhisar İlçesi, kuzeyinde adını aldığı Honaz İlçesi yer alır. Kazıkbeli Geçidi'yle (1155 m) batısındaki Babadağ ile coğrafi olarak ayrılmasına rağmen flora olarak benzerlik gösterir (**Şekil 8.1.3**).

3.2 Jeolojik Bilgiler

Ege Bölgesi'nde pleistosen döneminde periglasiyal ortam şartlarının hüküm sürdüğü az sayıda yerlerden birisi de Honaz Dağı'dır. Üzerinde birçok periglasiyal koşulları karakterize eden jeomorfolojik şekil bulunmaktadır. Ana şekil olarak horst biçimi yüzeye hâkimdir. Düşey yönleri tektonik ve faylanma sonucu Honaz Dağı oldukça dik bir görünüm kazanmıştır. Yörenin genel litolojik yapısı gnays ve mikaşistlerden meydana gelir. Ayrıca yer yer kristalize kireç taşlarına da rastlanmaktadır (Erinç 1955). Honaz Dağı Aynı zamanda sönmüş volkanik bir dağdır.

Honaz Dağı çevresinde, eski masif eteklerinde, serpantinit çakıllı konglomeralar yer almakta olup, Oligosen ya da Alt Miyosen yaşadırlar. Pliyosen birimleri, özellikle Aydınlar Köyü civarında konglomeralarla başlayıp, kumtaşı - marn - konglomera ardalanmaları sunarlar ve üste doğru kumlu ve killi kireçtaşları şeklindedir. Yer yer de jips mercekleri izlenmektedir. Konglomera çakıllarında Eosen yaşlı Nummulites fosilleri bulunmaktadır. Çakıllar iyi boylanmış, yassı ve yuvarlaktır. Pliyosen çökelleri yeryer sarı, beyaz, gri ve kırmızı renklerde olurlar. Çalışma alanı dışında bazı alanlar fosilce daha zengin olup, yer yer akarsu, göl ve somatr ortamları karakterize ederler. Tersiyer volkanitleri, Pliyosen çökellerini kesmiş olup, özellikle Aydınlar Köyü yakınlarında kontakt zonlarında silisleşmeler izlenmektedir. İnceleme alanındaki volkanitler, Aydınlar köyü, Kocapınar (Yukarı Karaçay) Köyü ve Aşağıkaraçay Kasabası dolaylarında olmak üzere 3 ayrı yerde yüzlekler verirler. Lavlardan yaptırılan ince kesitlerin incelenmeleri sonucu, bunların trakitik tekstürde oldukları, hamurda bol miktarda ortoklas, anortoklas; Fenokristal fazda ise ojit, biyotit, apatitve az demir oksit içerdikleri ve trakitik ve latit türde kayalar oldukları saptanmıştır (Ercan ve ark. 1983).

3.3 İklim

Honaz Dağı ve Çevresi karasal iklimle Akdeniz iklim tipinin geçiş bölgesinde bulunmaktadır. Bu nedenle lokal bir iklimi vardır. Akdeniz iklimine benzemekle beraber kışlar biraz daha soğuk geçer. Kış aylarında Honaz Dağı'nın tepelerinde kar

bulunur. Yazları kar tamamen erir veya vadilerde kümeler şeklinde bulunur. Denizli İli'nin su kaynağının büyük bir kısmı bu dağdan sağlanır.

Honaz Dağı'na göre kuzeyde olan Honaz İlçesi (550 m), güneyde olan Serinhisar İlçesi'nin (1100) iklimini Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü verilerine göre (Anonim 1989) değerlendirecek olursak;

İstasyon	Rasat Süresi (Yıl)	Aylara Göre Ortalama Sıcaklık (°C)												Yıllık Sıcaklık Ort.(°C)
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	
Honaz	4	7,1	7,7	10,1	16,2	19,0	23,6	26,6	27,2	22,4	14,7	9,7	6,5	15,9
Serinhisar	11	2,6	3,8	7,1	12,2	16,5	21,6	24,7	24,8	21,1	15,4	7,0	3,6	13,4

Çizelge 3.3.1 Honaz ve Serinhisar ilçelerinin ortalama sıcaklıkları (°C).

İstasyon	Rasat Süresi (Yıl)	Aylara Göre Ortalama Yağış (mm)												Yıllık Yağış (mm)
		I	II	III	IV	V	VI	VI I	VIII	IX	X	XI	XII	
Honaz	4	103,1	127,9	6,7	9,5	29,2	44,3	0,0	7,4	45,8	20,3	4,2	107,2	505,6
Serinhisar	7	58,7	68,0	78,1	40,9	45,5	14,9	7,4	6,8	14,3	16,5	85,1	79,5	515,7

Çizelge 3.3.2 Honaz ve Serinhisar ilçelerinin aylık ortalama ve yıllık toplam yağış miktarları (mm).

Çizelge 3.3.1 ve **Çizelge 3.3.2**'deki verilere göre Honaz'da kış aylarındaki toplam yağış miktarı 338,20 mm olmasına rağmen, Serinhisar'da kış aylarındaki toplam yağış miktarı 206,20 mm'dir. Honaz'da yaz aylarının toplam yağış miktarı 51,7 mm olmasına rağmen, Serinhisar'da yaz aylarının toplam yağış miktarı 29,1 mm'dir.

Honaz'da ilkbahar aylarındaki toplam yağış miktarı 45,4 mm olmasına rağmen, Serinhisar'da ilkbahar aylarındaki toplam yağış miktarı 164,5 mm'dir. Honaz'da sonbahar aylarındaki toplam yağış miktarı 70,3 mm olmasına rağmen, Serinhisar'da sonbahar aylarındaki toplam yağış miktarı 115,9 mm'dir.

Honaz'da kış aylarının ortalama sıcaklığı 7,1 °C olmasına rağmen, Serinhisar'da kış aylarının ortalama sıcaklığı 3,3 °C'dir. Honaz'da yaz aylarının ortalama sıcaklığı 25,8 °C olmasına rağmen, Serinhisar'da yaz aylarının ortalama sıcaklığı 23,7 °C'dir.

Serinhisar'ın yıllık toplam yağışını fazla olmasına rağmen, kış ve yaz yağışının Honaz'a göre az, ilkbahar ve sonbahar yağışının Honaz'a göre fazla oluşu; Honaz'ın yılın tüm aylarındaki sıcaklığın fazla oluşu; iki ilçe arasındaki Honaz Dağı'nın iklimini de değiştirmiştir. Bölgede oluşan bu lokal iklime ayrıca Honaz Dağı'nın alpin kısımlarının iklimi de eklenirse, Honaz Dağı ve çevresindeki flora ve endemik tür zenginliğinin bir nedeni de açıklanmış olur.

3.4 Honaz Dağı ve Çevresinin Florası ve Genel Vegetasyonu

Florası Baytop ve Tuzlacı (1977) tarafından belirlenen Honaz Dağı'nın vejetasyon yapısının değerlendirilmesi ise Çelik ve ark. (2002) tarafından yapılmıştır.

Yoğun bitki örtüsüne sahip Honaz Dağı üzerinde birçok endemik tür bulunmaktadır. Alpin floraya ait türler ise dağın üst eteklerinde yer almaktadır. Orman formasyonu içerisinde yükseğe çıkıldıkça sırasıyla *Pinus brutia*, *Quercus*, *Cistus*, *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica* ve *Juniperus* taksonları artmaktadır (Çelik ve ark. 2002).

Honaz Dağı'nın kuzeyindeki yükseltinin az olması (dik yamaçlı olup birdenbire 500 metre civarına düşmesi) ve buradaki Büyük Menderes Ovasının batıya açık olması Akdeniz İklim ve Vejetasyonunu getirmesine; ayrıca Orta Anadolu'dan uzanan Step İkliminin karşılaştığı yerde olması, kuzey-güney yükselti farklılıkları nedeniyle bitki florasının çok çeşitli ve endemik türler taşımasına neden olmaktadır.

Tuzlacı Honaz Dağı'nı floristik bakımdan 6 katmanda incelemiştir (Tuzlacı 1977). Çelik ve ark. (2002), 200–500 m katmanını da ilave ederek 7 katmana ayırmıştır. Buna göre;

1. 200–500 m arası

Dağın kuzey tarafında olup, çoğunluğunu tarım arazisi ve yerleşim yeridir. Kiraz, üzüm, pamuk, pancar, şeftali, sebze yetiştiriciliği yapılmaktadır.

2. 500–700 m arası

Dağın kuzeye bakan yamaçlarında maki elemanlarından *Quercus coccifera*'nın baskın olduğu, başlıca *Cistus creticus*, *Pistacia terebinthus*, *Pistacia atlantica*, *Paliurus spinachristi*, *Cotinus coggyria*, *Crategus monogyna* gibi türlerin bulunduğu kuşaktır.

3. 700–1000 m arası

Pinus brutia'nın baskın olduğu, yangın, otlatma, antropojenik etkilerle bozulmuş alanlarda *Quercus coccifera*, *Quercus infectoria* türleri maki görünümündedir. Dağın doğu, kuzey ve batı kesimlerinde görülen bitkiler *Colutea melanocalyx*, *Cistus creticus*, *Tymbra spicata*, *Calamintha nepeta*'dır. Dağın güneybatı cephesinde *Quercus pubescens*, *Verbascum napifolium*, *Fumana arabica*, *Gonocytisus angulatus*, *Telephium imperati*, *Phlomis samia* gibi çeşitli türlerdir.

4. 1000–1300 m arası

Bu kuşağın doğu, kuzey ve batı kesimlerinde *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica*, *Pinus brutia* karışık topluluklar oluşturmaktadır. *Quercus coccifera* ve *Cistus laurifolius* gibi odunsu türler bulunmaktadır. Otsu türler olarak ise *Alyssum corsicum*, *Phlomis pungens*, *Astragalus prusianus*, *Astragalus tmoles* gibi türler bulunmaktadır. Tarım alanlarında ise tahıl ve sebze ekimi yaygındır.

5. 1300–1700 m arası

Dağın doğu, kuzey ve batı kesiminde *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica* ara ara *Juniperus excelsa* ve *Juniperus foetidissima*'dan oluşan karışık ormanlar yer alır.

Dağın kuzey cephesi vadileri, orman içlerinde, nemli yamaçlarda *Tilia platyphyllos* ve *populus tremula* görülür. Bu alanlarda *Verbascum chrysorrhacos*, *Nepeta cadmea*, *Ranunculus cadmicus*, *Astragalus condensatus*, *Scrophularia depauperata* gibi türler ve endemik *Smyrniium connatum*, *Hypericum sacbrum*, *Hypericum lydium*, *Achillea grandiflora*, *Monotropa hypopitys*, *Anemone blanda* gibi türler bulunur.

Dağın doğu ve güneydoğusunda ise başlıca türler *Verbascum cheiranthifolium*, *Marrubium astracanicum*, subsp. *macrodon*, *Erysimum kotschyianum*, *Euphorbia macroclada*, *Astragalus condensatus*, *Acantholimon acerosum* gibi türlerdir.

Batı ve güneybatı kesimlerde *Juglans regia* plantasyonu yapılmaktadır. *Nepeta cadmea* bu yükseklikte yayılış gösteren endemik türdür.

6. 1700–1950 m arası

Bu yükseltilerde dağın doğu, kuzey ve batı yönlerinde *Juniperus excelsa* ve *Juniperus foetidissima*'nın yoğun olduğu ormanlar ve seyrek anıtsal *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica* taksonlarına, güney kesimlerde ise seyrek olarak *Juniperus* formlarına rastlanır. Bu kuşakta otsu türlere örnek olarak *Hypericum aviculariifolium* subsp. *depilatum* var. *leprosum*, *Digitalis ferruginea*, *Sedum sempervivoides* gibi bitkiler verilebilir.

7. 1950 m'den yukarısı

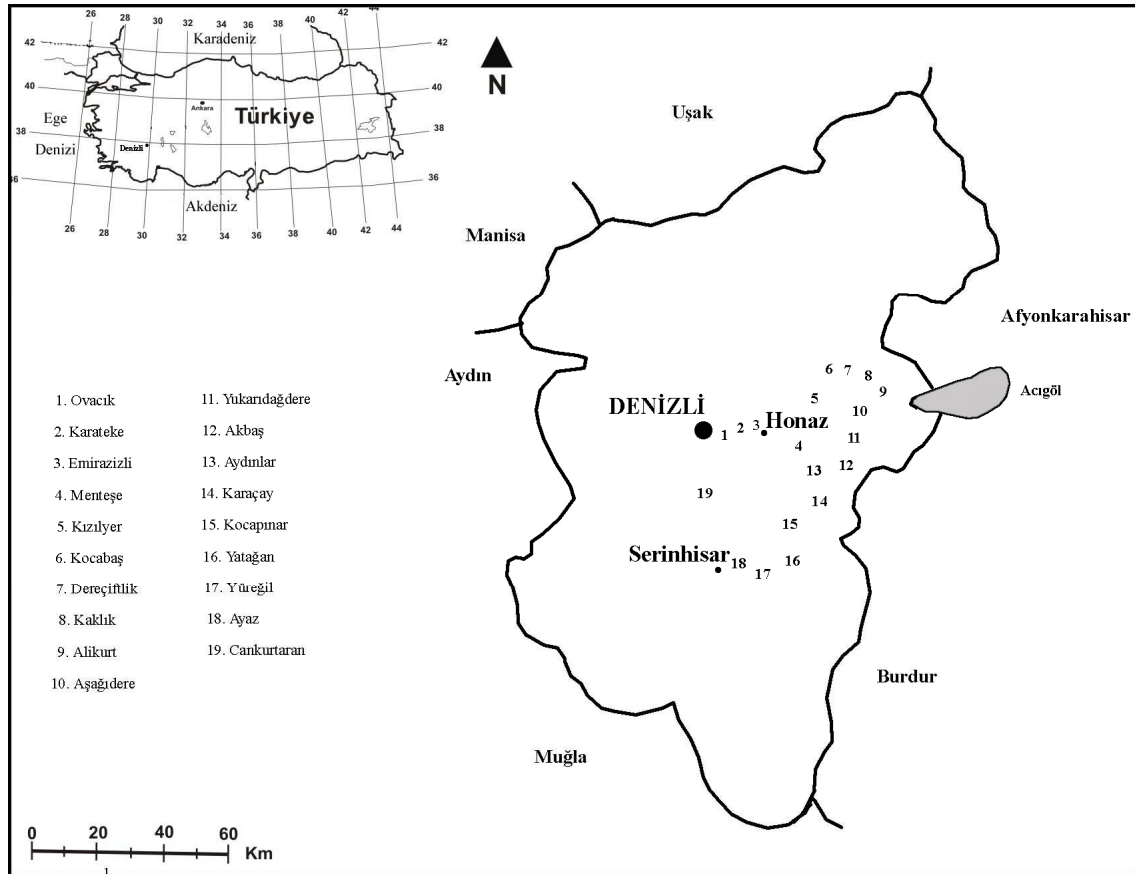
Alpin özellik gösteren bu kuşakta *Acantholimon acerosum*, *Acantholimon androsaceum*, *Silene caryophylloides* subsp. *enchinus* gibi bodur bitkiler yetişmekte olup, çoğunluğu dikenli veya dikensiz yastık görünümündedir (**Şekil 8.1.4**). Ayrıca bu yüksekliklerde *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *Caramanica*'ya ait anıt ağaçlara da rastlanmaktadır.

Honaz Dağı ve Çevresi'nde kaydedilmiş 964 bitki türünün % 12,6'sının endemik olduğu, bölgede maki, orman ve alpin olmak üzere üç farklı vejetasyon tipi bulunduğu görülmüştür (Tuzlacı 1977, Çelik ve ark. 2002).

3.5 Honaz Dağı ve Çevresi Yerleşim Merkezleri

Honaz Dağı'nın kuzeyinde, Honaz İlçe sınırları içinde bulunan yerleşim yerleri şunlardır: Honaz Dağı'na göre kuzeyde Ovacık Köyü, Karateke Köyü, Emirazizli Köyü, Menteşe Köyü, Kızılyer Kasabası (Kasaba özelliği kaldırılma durumunda), Kocabaş Kasabası, kuzeydoğusunda Kaklık Kasabası, Alikurt Köyü, Dereçiftlik Köyü, Aşağı Dağdere Köyü (Aşağıdereköy), Yukarıdağdere Köyü (Yukarıdereköy), doğusunda Akbaşı Köyü, Karaçay Kasabası (Kasaba özelliği kaldırılma durumunda) yer alır.

Honaz Dağı'nın güneyinde bulunan Serinhisar İlçesi'ne bağlı yerleşim yerleri şunlardır: güneydoğuda Ayaz Köyü, Yüreğil Köyü, doğuda Yatağan Kasabası, Kocapınar (Yukarı Karaçay) Köyü, Honaz Dağı'na göre güneybatıda Denizli merkez ilçe'ye bağlı Cankurtaran Kasabası, bulunmaktadır.

Şekil 3.5 Bilgi edinilen yerler ve araştırma alanının haritası.

3.6 Nüfus Dağılımı ve Sosyal Hayat

Honaz Dağı ve Çevresi dağlık arazi olmasından dolayı nüfusun yoğunluğu düz olan kısımlarda yaşamaktadır. Dağa yakın olan yerleşim yerleri genellikle öncü çobanlar tarafından yamaçlara kurulmuştur. Bu da çobanlık yapmak istemeyen sonraki nesillerin göçüne neden olmuştur. Göçen insanlar genelde şehir merkezlerinde işçi olarak çalışmakta veya düz arazilerde çiftçilik yapmaktadır.

Yöredeki olumsuz hayat şartlarındaki baskı, birçok kimsenin eğitime yönelip ayrılmasına neden olmuştur. Bu da emekli olup, doğup büyüdüğü yerlerde mevsimlik barınak yapan insanların çokluğundan anlaşılmaktadır. Ayrıca düz arazisi olan yerleşim yerlerinde doğup büyümüş, eğitim ve kariyer sahibi olanların azlığı ayrı bir araştırma konusu olabilir.

Keçilerin ormanlık bölgelere sokulmaması, Honaz Dağı'nın milli park olmasından kaynaklanan otlatma yasağı, kuraklık gibi nedenler çobanlık mesleğinin baskı altına alınmasına neden olmuştur. Bu yüzden yöre halkı ahır besiciliği, çiftçilik, sebzecilik veya az sayıda küçükbaş hayvanlarıyla çobanlık yaparak geçimini sağlamaya yönelmiştir.

3.7 Honaz Dağı Milli Parkı

Honaz Dağı koruma altına alınarak milli park yapılmıştır. Denizli ili, Honaz İlçesi sınırları içerisinde yer almaktadır. 1995 yılında 9219 ha olarak ilan edilmiş ve 1998' de ise 9616 ha olarak alanı genişletilmiştir (Resmi Gazete, 1995; 1998).

Yaban hayatı açısından da zenginlik içeren sahadan, özellikle dağ keçisi yoğun olarak bulunmaktadır. Ayrıca yaban domuzu, tavşan, tilki, porsuk, sansar vb. türler de görülmektedir.

Yöre; arkeolojik kaynak değerleri açısından da zenginliğe sahiptir. Özellikle Colossae antik kentinde birçok kaya mezarı bulunmaktadır. Sahada yapılacak arkeolojik araştırmalarda bu zenginliğin daha da artacağı beklenmektedir.

Honaz Dağı, bitki zenginliği ve peyzaj güzelliklerini ziyaretçileri ile paylaşır. Collossae (Honaz) antik kent sahası da arkeolojik zenginliğini ziyaretçilere sunmaktadır. Honaz ilçesi yakınlarında Denizli-Serinhisar karayolu üzerindeki Cankurtaran (günübirlik) ve Karaçay-Yatağan kasabaları arasındaki Kefe Yaylası (günübirlik veya kamp) gibi kamp alanlarıyla ziyaretçilere hizmet veren önemli mesire yerleridir (Anonim 2006).

4. MATERYAL VE YÖNTEM

4.1 Materyal

Çalışma materyalini, 2006–2008 yılları arasında Honaz Dağı ve Çevresi'ndeki alanlardan toplanan 184 bitki örneği, 1300 fotoğraf ve 81 (**Çizelge 6.3.1**) canlı kaynak oluşturur. Bitkilerin Latince tür tayinlerinin belirlenmesinde Flora of Turkey esas alınmış ve evvelce yine bu bölgede Baytop ve Tuzlacı tarafından yapılan flora çalışmalarından da faydalanılmıştır (Davis 1965–1985, Davis et al. 1988, Güner et al. 2000, Baytop ve Tuzlacı 1976, Tuzlacı 1977).

4.2 Yöntem

Honaz Dağı ve çevresi ile ilgili jeolojik, floristik, klimatolojik, sosyoekonomik ve etnobotanik alanda literatür taraması yapıldı. Halkın kullandığı kaynak bitkilerin bilimsel adının ve yerel isimlerinin birlikte bulunduğu veri tabanı oluşturuldu. Yöre halkının kullandığı bitkiler ve kullanım amaçları kaydedildi. Bitkilerin tanınıp Latince tür tayinlerinin doğru olarak yapılmasını kolaylaştırmak amacıyla Mayıs ayından Eylül ayına kadar olan dönemde, bitkilerin çiçeklenme ve meyve oluşumu gibi evrelerinde araştırma alanına gidilerek örnekler alınmıştır. Bitkilerin bu evrelerinde fotoğrafları da çekilmiştir. Latince tür teşhisleri yapılmış olan bitkiler birer herbaryum örneği haline getirilerek Afyon Kocatepe Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Biyoloji Bölümü Herbaryumunda muhafaza edilmiştir. Bazı bitki örnekleri hakkındaki bilgiler, yerleşim birimlerindeki kahvehanelerde oturan veya araziye gidemeyecek kadar yaşlı olup, evlerinde ziyaret edilen insanlardan alınmıştır. Bunun için fotoğraf ve canlı veya

herbaryum örnekleri kullanılmıştır. Böylece yaşlı insanların yaşın verdiği unutkanlık ve şaşırma gibi nedenlerle yanlış bilgi vermesini engellemiştir. Bitkilerin büyük bir bölümü hakkındaki bilgiler ise konuya ilgisi olan kimselerle arazide incelenerek kayıt edilmiştir. Bitkilerin gıda olarak kullanılmalarıyla ilgili bilgi ve kullanım tarifleri genellikle bu konuda bilgisi olan yerleşim birimlerindeki ev hanımlarından alınmıştır.

Kural olarak kesin doğrulanmayan, yöreye dışarıdan geldiği bilinen bilgiler kayda alınmamıştır. Bazı yörelerdeki insanların, çalışmamıza ı ışık tutacak alanlarda bilgi sahibi olduğu söylenen bireylere yönlendirdikleri görülmüştür.

Etnobotanik verileri için 19 ayrı yerleşim yeri belirlenerek, belirlenen yerleşim birimlerinden 81 kişi ile birebir görüşülmüştür. Görüşme sırasında sorulan belli başlı sorular şunlardır;

- Yakın çevrede toplanan ve kullanımı olan bitkilerin neler olduğu,
- Bitkiye verilen yöresel isimler,
- Bitkiden yararlanma yolları,
- Bitkilerin hangi mevsimde toplandığı,
- Bitkinin toplanma şekli ve bitkinin hangi kısımlarının toplandığı,
- Bitkinin toplanan kısımlarının nasıl kullanıldığı.

5.BULGULAR

Honaz Dağı ve Çevresi'ndeki doğal bitki zenginliği, yapılmış flora çalışmalarıyla kanıtlanmıştır. Bu çalışmada, Honaz Dağı ve Çevresindeki halkın doğal bitkilerle ilgili kullandığı veriler soru-cevap yöntemiyle tespit edilmeye çalışılmıştır. Canlı bitkiyi yerinde gösterme, herbaryum örneği gösterme, fotoğraf inceletme, bilen öncü kimselere sorma gibi metotlarla doğrulanan veriler bölüm, alt bölüm ve sınıflar alfabetik familya sırasına göre yazılmıştır.

Gıda, yem ve tıbbi alanlarda kullanılan bitkilerin genel kullanımıyla ilgili bilgiler **Bölüm 6.1**'de detaylı olarak anlatılmıştır.

5.1 BÖLÜM: PTERIDOPHYTA

EQUICETACEAE

Equisetum ramosissimum Desf.

Yöresel adı: Eklice ot, eklicot

Türkiye'deki yayılışı: **A1** Çanakkale, **A4** Kastamonu, **A8** Erzurum, **B1** İzmir, **B4** Ankara, **B6** Sivas, **B9** Bitlis, **C3** Antalya, **C5** Seyhan, **C8/C9** Siirt.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Aydınlar Köyü-Kızılyer Kasabası 5. km yol kenarı, 700 m nemli yerler, 03.07.2006, G. Vural 1028.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

5.2 BÖLÜM: SPERMATOPHYTA

5.2.2 ALT BÖLÜM: GYMNOSPERMAE

CUPRESSACEAE

Juniperus excelsa M. Bieb.

Yöresel adı: Karaardıç, çom ardıç

Türkiye’deki yayılışı: A2 Bilecik, A5 Sinop, A7 Gümüşhane, B1 Balıkesir, B5 Kayseri, B9 Van, C2 Muğla, C4 Antalya, C6 Kahramanmaraş, C9 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü 3 km batı, Karaşan mevki çam ormanı içinde, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1029.

Kullanım amacı: Yakacak

Kullanılış şekli: Odunu, yakacak olarak kullanır.

Juniperus foetidissima Willd.

Yöresel adı: Kokar ardıç

Türkiye’deki yayılışı: A3 Ankara, A5 Amasya, A7 Gümüşhane, A8 Çoruh, B1 Balıkesir, B6 Ankara, C2 Muğla, C4 Konya, C5 Niğde.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı Yamaçları, 2000 m, 03.07.2006, G. Vural 1030.

Kullanım amacı: Yakacak

Kullanılış şekli: Odunu, yakacak olarak kullanır.

Juniperus oxycedrus L. subsp. *oxycedrus*

Yöresel adı: Katran ardıcı, kızıl ardıç

Türkiye’deki yayılışı: A1 Kırklareli, A5 Sinop, A7 Trabzon, B1 İzmir, B5 Kayseri, B9 Bitlis, C3 Antalya, C4 İçel, C7 Adıyaman.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, 2 km batı, çam ormanı-tarım arazileri arası, 1100m, 05.05.2008, G. Vural 1109.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) Katranı çıkarılır. Katran çıkarımı ve katranın kullanımı Bölüm 6.1’de anlatılmıştır.
- b) Taze meyvesi (ardıç gliği) mide yanmasını, reflü hastalığının tedavisinde, nefes darlığını gidermek için 1–2 adet yenerek kullanılır.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Odunu, yakacak olarak kullanır.

PINACEAE

Pinus nigra J.F. Arnold subsp. *nigra* var. *caramanica* (Loudon) Rehder

Yöresel adı: Karaçam, akçam

Türkiye’deki yayılışı: **A3** Ankara, **A5** Sinop, **B1** Balıkesir, **B3** Afyonkarahisar, **C2** Denizli, **C4** İçel, **C6** Hatay.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Aydınlar Köyü, 2 km batı, çam ormanı-tarım arazileri arası, 1100m, 05.05.2008, G. Vural 1110.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) Katranı çıkarılır. Katran çıkarımı ve katranın kullanımı Bölüm 6.1’de anlatılmıştır.
- b) Reçinesi vücuda girip çıkarılamayan yabancı cismin bulunduğu bölgeye tatbik edilerek iltihap oluşturmaya içim 2–3 saat bekletilir. Oluşan iltihap elle sıkılıp patlatıldığında yabancı cisim çıkar.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Odunu, yakacak olarak kullanır.

Pinus brutia L.

Yöresel adı: Sarıçam

Türkiye’deki yayılışı: **A1** Kırklareli, **A5** Sinop, **A7** Trabzon, **B1** İzmir, **B5** Kayseri, **B9** Bitlis, **C3** Antalya, **C4** İçel, **C7** Adıyaman.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Aydınlar Köyü, 2 km doğu, çam ormanı-tarım arazileri arası, 1100m, 03.07.2006, G. Vural 1031.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli

- a) Katranı çıkarılır. Katran çıkarımı ve katranın kullanımı Bölüm 6.1’de anlatılmıştır.

b) Reçinesi vücuda girip çıkarılamayan yabancı cismin bulunduğu bölgeye tatbik edilerek iltihap oluşturmaları için 2–3 saat bekletilir. Oluşan iltihap elle sıkılıp patlatıldığında yabancı cisim çıkar.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Odunu, yakacak olarak kullanır.

5.2.2 ALT BÖLÜM: ANGIOSPERMAE

5.2.2.1 SINIF: MAGNOLOPSIDA (DICOTYLEDONEAE)

AMARANTHACEAE

Amaranthus chlorostachys Willd.

Yöresel adı: Sirken

Türkiye’deki yayılışı: A1/A2 İstanbul, A7 Trabzon, B1 İzmir.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Aydınlar Köyü, Makas mevki, tarım arazisi 1050 m, 05.05.2008, G. Vural 1111.

Kullanım Amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

a) Taze toprak üstü organları doğranarak salata ve böreklere katılır. Bölüm 6.1’de anlatılmıştır.

b) Taze toprak üstü organları doğranıp sade veya yumurtayla yağda kızartılarak yenir.

Kullanım Amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

ANACARDIACEAE

Cotinus coggyria Scop.

Yöresel adı: Sarıcaayılık

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul, A4 Zonguldak, A5 /A6 Samsun, A8 Çoruh, A9 Kars, B7 Erzincan, C2 Muğla, C5 Seyhan, C6 Kahramanmaraş, C7 Şanlıurfa.

Araştırma alanı:

C2 Denizli: Honaz Dağı, Yukarı Kızılyer Kasabası’nın doğu ve güney yamaçlarında çam ormanları arasında, 03.07.2006, G. Vural 1032.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprakları hayvan yemi olarak kullanılır.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Yaprakları kaynatılarak, dekosiyon halinde hazırlanan çayı mide ekşimelerine karşı, 1–2 fincan içilir.

Pistacia terebinthus L. subsp. *palaestina* (Boiss.) Engler

Yöresel adı: Çitlembik, sakız ağacı

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale/Tekirdağ, A2 İstanbul, A5 Amasya, A7 Trabzon, B2 Manisa, B5 Kayseri, B7 Malatya, C1 İzmir, C2 Muğla, C5 Adana, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı’nın kuzeyindeki 1000 metreden aşağı alanlar, 05.05.2008, G. Vural 1112.

Kullanım Amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Taze ve içli meyveleri fırında kavrularak yenir.

Kullanım Amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprak ve meyvelerini hayvanlar yer.

APIACEAE (UMBELLIFERAE)

Caucalis platycarpos L.

Yöresel adı: Kara pıtrak

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A5 Çorum, A8 Çoruh, B3 Afyonkarahisar, B6 Sivas, B9 Kars, C3 Antalya, C5 Adana.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1193.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Toprak üstü organları kaynatılmasıyla, dekoksasyon şeklinde hazırlanan içeriğin suyu mayasıla karşı yemeklerden sonra 1–2 yemek kaşığı içilir.

Daucus carota L.

Yöresel adı: Dişotu

Türkiye’deki yayılışı: A1 İstanbul, A5 Kastamonu, A7 Giresun, B1 Manisa, B4 Ankara, B9 Van, C1 Muğla, C3 Antalya, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Karaçay-Aydınlar karayolu kenarı 5. km, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1033.

Kullanım amacı 1: Diş temizliği

Kullanılış şekli: Kurumuş çiçek sapları diş temizliğinde kürdan gibi kullanılır.

Echinophora tenuifolia L. subsp *sibthorpiana* (Guss.) Tutin

Yöresel adı: Çörtük

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A2 Bursa, A5 Amasya, A7 Trabzon, B1 İzmir, B4 Ankara, B9 Bitlis, C2 Afyonkarahisar, C4 Konya, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Ksabası mezarlık altı, 500 m, 05.05.2008, G. Vural 1115.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli:

a) Taze sürgünleri parçalanarak tarhanalara koku verici olarak katılır.

b) Taze toprak üstü kısımları köpürmeyi engellemek için turşulara katılır.

Foeniculum vulgare Miller

Yöresel adı: Rezene

Türkiye’deki yayılışı: A1 Kırklareli, A2 İstanbul, A5 Sinop, A8 Çoruh, B2 Manisa, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü Bekteş mevkii, 1100 m, 03.07.2006, G. Vural 1034.

Kullanım Amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli 1: Taze toprak üstü organları doğranarak salatalara katılır.

Kullanım Amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) 1 bardak suya 1–2 kaşık eklenerek dekoksiyon şeklinde hazırlanan çayı, uykusuzluğu gidermek için içilir.
- b) Öğütülerek hazırlanan içerik günde 1–3 tatlı kaşığı, balla karıştırılarak anne sütünü arttırmak amacıyla yenir.
- c) Kadınlara, kocasına karşı ilgiyi arttırması için taze olarak yedirilir.

Kullanım Amacı 3: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

ARALIACEAE

Hedera helix L.

Yöresel adı: Sarmaşık

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4 Ankara, A8 Rize, C1/C2 Denizli, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar-Kızılyer karayolu 4. km çam ormanı, 900 m, 05.05.2008, G. Vural 1118.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin kökleri soyulup, ezilerek romatizma olan bölgelere sarılır.

ARISTOLOCHIACEAE

Aristolochia incisa Duchartre

Yöresel adı: Karga düğeleği, Karga cevizi

Türkiye’deki yayılışı: C2 Aydın, C2 Honaz Da. Aydınlar Köyü 1350 m E. Tuzlacı (ISTE 27958).

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Yanık Harman Yeri mevki, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1119.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

a) Bitkinin tamamının dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayından 1–2 fincan karın ağrısı olanlara içirilir.

b) Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayı günde 1–2 fincan, sarılık hastalığı olanlara içirilir.

***Aristolochia hirta* L.**

Yöresel adı: Karga düğeleği, Karga cevizi

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, B2 Uşak, C1/C2 Muğla.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 03.07.2006, G. Vural 1035.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

a) Bitkinin tamamının dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayından 1–2 fincan karın ağrısı olanlara içirilir.

b) Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayı günde 1–2 fincan, sarılık hastalığı olanlara içirilir.

ASCLEPIADACEAE

Cynanchum acutum* L. subsp. *acutum

Yöresel adı: Sirkenek, börülce sarmaşığı

Türkiye’deki yayılışı: A1 Balıkesir, A5 Amasya, A9 Kars, B1 Manisa, B6 Malatya, B9 Van, C2 Muğla, C5 İçel, C9 Siirt.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası, mezarlık yanı tarım arazisi, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1120.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

ASTERACEAE (COMPOSITAE)

Achillea millefolium L. subsp. *pannonica* (Scheele) Hayek

Yöresel adı: Ayvadana

Türkiye'deki yayılışı: A1 Edirne, A2 İstanbul, A6 Ordu.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, Pıtraklı yamaçlar, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1121.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin çiçek durumundan dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayı, ağrılara karşı bir çay bardağı içilir.
- b) Bitkinin çiçek durumundan infüzyon yöntemiyle hazırlanan içerik soğuk algınlığına karşı bir çay bardağı içilir.
- c) Yarım ağrısı (Migren) olanlar, yastığın içine yün veya pamukla karıştırıp koyarak uyur.
- d) Bitkinin tohumları ağrıyan dişe konur.

Anthemis coelopoda Boiss. var. *bourgaei* Boiss.

Yöresel adı: Bubacça, papatya

Türkiye'deki yayılışı: C2 Antalya, A3 Bolu, A4 Ankara, B1/B2 İzmir, B3 Eskişehir, B5 Niğde, B7 Tunceli, C2 Denizli.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar köyü, Kıran mevki. 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1036.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin Çiçek durumlarından infüzyon yöntemiyle hazırlanan sıvı, diş ağrılarına karşı gargara yapılır.

Anthemis tinctoria L. var. *tinctoria*

Yöresel adı: Sarı bubacça, papatya

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A2 Bilecik/İstanbul, A5 Amasya A6 Samsun, B2 Kütahya, C3 Afyonkarahisar, C2 Denizli.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Karadağ mevki tarım arazileri 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1122.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Centaurea depressa M. Bieb.

Yöresel adı: Boz ot

Türkiye’deki yayılışı: A1 Kiklareli, A2 İstanbul, A3 Bolu, C2 Afyonkarahisar, C3 Burdur.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Aşağıalan tarım arazisi, 1000 m, 05.05.2008, G. Vural 1123.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Centaurea solstitialis L. subsp. *solstitialis*

Yöresel adı: Süpürge otu

Türkiye’deki yayılışı: A1 Kırklareli, A2 İstanbul, Kocaeli, C2 Denizli, C4 Konya, C6 Adana

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Aydınlar Köyü’nün 1 km kuzeydoğusu, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1124.

Kullanım amacı: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarından harman yeri ve sokak süpürgesi yapılır.

Centaurea virgata Lam.

Yöresel adı: Süpürge otu

Türkiye’deki yayılışı: A2 Bilecik, A5 Tokat, A7 Gümüşhane, A9 Kars, B3 Konya, B6 Sivas, B10 Ağrı, C2 Denizli, C5 Niğde, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı doğu yamaçları, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1037.

Kullanım amacı: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dallı yapısı kesilip bağlanarak harman yeri ve sokak süpürgesi yapılır.

Chondrilla juncea* L. var. *juncea

Yöresel adı: Taze ve çiçeksizi karakavuk, olgunlaşmış sakızlık olarak adlandırılır.

Türkiye’deki yayılışı: A1 Tekirdağ, A2 İstanbul, C2 Denizli, B4 Konya, C6 Gaziantep, B5 Nevşehir, A8 Çoruh.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası yukarısı, tarım arazisi, 900 m, 03.07.2006, G. Vural 1038.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze sürgünleri salata ve böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

***Cichorium intybus* L.**

Yöresel adı: Eşek merillesi, eşek karakavuşu

Türkiye’deki yayılışı: A1 Edirne, A4 Çankırı, A6 Ordu, B10 Ağrı, C2 Antalya, C6 Hatay, C4 Konya, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası yukarısı, tarım arazisi, 900 m, 05.05.2008, G. Vural 1125.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlara yedirilir.

***Doronicum orientale* Hoffm.**

Yöresel adı: Acımık

Türkiye’deki yayılışı: A1 Kırklareli/ Çanakkale, A5 Samsun, A7 Gümüşhane, B3 Eskişehir, B5/B6 Yozgat.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Kavaklı mevkii, çam ormanı, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1126.

Kullanım amacı: Tıbbi, zehirli

Kullanılış şekli: Taze toprak üstü organları ezilerek lokal antimikrobiyal olarak hayvanların yaralarına sarılır. Gündönümünden önce (22 Temmuz) yiyen hayvanlar

zehirlenerek hastalanır. Bazen hayvanların ölümüne de sebep olabilir. Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

***Helichrysum compactum* Boiss.**

Yöresel adı: Altın otu

Türkiye’deki yayılışı: C2 Denizli/Antalya. Endemik.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Buzağı Alanı mevki yamaçları, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1039.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin yaprakları kullanılarak dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan sıvı, böbrek hastalarına, günde 2–3 fincan içirilir.

b) Bitkinin yaprakları kullanılarak dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan sıvı tansiyon hastalarına, günde 2–3 fincan içirilir.

***Lactuca serriola* L.**

Yöresel adı: Merille

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, B1 İzmir, C4 Konya C2 Muğla, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Aydınlar Köyü, Gölyeri, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1127.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli 1: Bitkinin taze toprak üstü organları böbreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli 2: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Matricaria chamomilla* L. var. *chamomilla

Yöresel adı: Bubacça, papatya

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul, C1 Muğla, C2 Aydın, C3 Antalya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası, Kızılbil mevki, 1300 m, 05.05.2008, G. Vural 1128.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin çiçek durumlarından infüzyon yöntemiyle hazırlanan çayı, diş ağrılarına karşı gargara yapılır.

Mycelis muralis (L.) Dum.

Yöresel adı: Eşek marulu

Türkiye’deki yayılışı: C2 Denizli, B1 Balıkesir, C3 Isparta, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Aydınlar Köyü, 2 km güneydoğu tarım alanları, 1100 m, 03.07.2006, G. Vural 1040.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Onopordon illyricum L.

Yöresel adı: Kengel diken, kenger, deve diken

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, B1/C1 İzmir.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, 2 km güneydoğu tarım alanları, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1129.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Eskiden bitkinin tohumu ezilerek kahve gibi içilirmiş.

Scolymus hispanicus L,

Yöresel adı: Suluca diken

Türkiye’deki yayılışı: A1 Tekirdağ, A5 Sinop, A7 Trabzon, B1 İzmir, B4 Ankara, C3 Antalya, C5 Adana.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, 1 km güney yamaçlar, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1041.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin kök kısmının kabuğu soyulur. Ezilip parçalanıp, basur için yenir.

Sonchus asper (L.) Hill subsp. *glaucescens* (Jordan) Ball.

Yöresel adı: Dikenli eşek marulu

Türkiye’deki yayılışı: A1 Tekirdağ, C1 İzmir, C4 Konya, B9 Ağrı, B4 Ankara.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karateke Köyü-Emirazizli Köyü arası, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1042.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Taraxacum aleppicum Dahlst.

Yöresel adı: Karahindi

Türkiye’deki yayılışı: A1/B1 Çanakkale, C6 Hatay, C8 Mardin, C2 Antalya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, 1 km batı tarım alanları, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1130.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları salata ve böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Taraxacum serotinum (Waldst & Kit.) Poiret

Yöresel adı: Karahindi

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A2 Bursa, C2 Muğla, C3 Burdur, B10 Ağrı.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Serinhisar, Ayaz Köyü, 1 km kuzey tarım alanları, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1043.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları salata ve böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Tragopogon latifolius* Boiss. var. *latifolius

Yöresel adı: Yemlik

Türkiye’deki yayılışı: B3 Afyonkarahisar, B4 Konya, B5/6 Kayseri, C2/C3 Antalya, B4 Ankara, B5 Kayseri.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, 1 km kuzeydoğu Tahtacı Yurdu mevki, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1044.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları böreklerle katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

***Xeranthemum inapertum* (L.) Miller**

Yöresel adı: Morca süpürge

Türkiye’deki yayılışı: C2 Denizli Honaz Dağı, A5 Amasya, A8 Çoruh, B8 Muş Karasal Anadolu, Güney Anadolu.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kocabaş-Kaklık Kasabaları arası., 450 m, 05.05.2008, G. Vural 1131.

Kullanım amacı: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları demetlenip, bağlanarak süpürge yapılır. Ev önlerini süpürmekte kullanılır.

BERBERIDACEAE

***Berberis crataegina* DC.**

Yöresel adı: Kızılcık

Türkiye’deki yayılışı: C2 Denizli, A4 Kastamonu.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, doğu yamaçlar, 2300m, 05.05.2008, G. Vural 1132.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin olgunlaşmış meyveleri yenir.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin meyveleri ve yapraklarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 3: Tıbbi

Kullanılış şekli 1: Bitkinin olgun meyveleri ishale karşı yenir.

Kullanılış şekli 2: Kökleri infüzyon yöntemiyle suda kaynatılır. Şeker hastalığına karşı günde 2–3 fincan içilir.

BORAGINACEAE

Anchusa undulata L. subsp. *hybrida* (Ten.) Coutinho

Yöresel adı: Koca ot

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A2 Bursa, A4 Ankara, A6 Samsun, B3 Afyonkarahisar, B6 Kahramanmaraş, C2 Denizli, C5 İçel, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Serinhisar, Ayaz Köyü 1 km güney 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1045.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Anchusa azurea Miller var. *azurea*

Yöresel adı: Sığır dili

Türkiye’deki yayılışı: A1 Tekirdağ, A6 Samsun, A9 Kars, B2 Çanakkale, B5 Yozgat, B10 Ağrı, C3 Antalya, C7 Şanlıurfa.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Günlük mevkii, 1000 m, 05.05.2008, G. Vural 1133.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlara yedirilir.

Cerintho minor subsp. ***auriculata*** (Ten.) Domac

Yöresel adı: Yok

Türkiye’deki yayılışı: **A1** Kırklareli, **B3** Afyonkarahisar, **B10** Kars, **C9** Siirt, **C2** Muğla/Antalya.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü Mezarlığı, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1134.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Echium italicum L.

Yöresel adı: Sığır dili

Türkiye’deki yayılışı: **A1** Edirne, **B1** İzmir, **C2** Denizli Honaz Dağı, **C3** Antalya.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü Mezarlığı, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1135.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Heliotropium dolosum De Not.

Yöresel adı: Yok

Türkiye’deki yayılışı: **A1** Tekirdağ, **B4** Konya, **C4** İçel, **C9** Hakkari, **C2** Denizli/Kazıkbeli.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Honaz, Kocabaş-Kızılyer Kasabaları arası, tarım alanı, 450 m, 05.05.2008, G. Vural 1136.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Paracaryum aucheri (A. DC.) Boiss.

Yöresel adı: Elköpürten

Türkiye’deki yayılışı: **C2** Muğla, **B1** Manisa. Endemik.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Aydınlar Köyü, Akdere mevki, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1137.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları salata ve böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Paracaryum lithospermifolium (Lam.) Grande subsp. **cariense** (Boiss.) R. Mill.
var. **cariense**

Yöresel adı: Bostanotu

Türkiye'deki yayılışı: B5 Kayseri, C2 Denizli Honaz Dağı, C4 Konya, C5 İçel.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Aşağı Alan, sebze bahçesi içi, 1000 m, 03.07.2006, G. Vural 1046.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

BRASSICACEAE (CRUCIFERAE)

Capsella bursa-pastoris (L.) Medik.

Yöresel adı: Isbatan

Türkiye'deki yayılışı: A2 İstanbul, A5 Amasya, A9 Çoruh, B5 Niğde, B9 Bitlis, C2 Aydın, C3 Antalya, C4 Konya, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Emirazizli Köyü, yol kenarlarında, 500 m, 05.05.2008, G. Vural 1138.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları salata ve böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Cardaria draba (L.) Desv. subsp. **chalepensis** (L.) O.E. Schulz

Yöresel adı: Boz ot

Türkiye'deki yayılışı: A8 Erzurum, B4 Ankara, C2 Burdur, C4 Konya, C5 İçel.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Gölyeri mevki, tarım arazisi, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1139.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Eruca sativa Miller

Yöresel adı: Yabani roka

Türkiye’deki yayılışı: A1 Tekirdağ, A6 Amasya, A9 Kars, C2 Denizli, C3 Afyonkarahisar.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası çay kenarları, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1140.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları etlerin üzerine baharat olarak koyulur.

Nasturtium officinale R. Br.

Yöresel adı: Çay teresi

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul, A6 Samsun, B7 Malatya, C2 Afyonkarahisar, C7 Adıyaman.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kocabaş Kasabası çay kenarları, 450 m, 03.07.2006, G. Vural 1047.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları salatalara katılır.

Rapistrum rugosum (L.) All.

Yöresel adı: Turp otu

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A9 Erzurum, B1 İzmir, C2 Denizli, C5 İçel.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Gölyeri mevki tarım arazisi, 1050 m, 05.05.2008, G. Vural 1141.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları salata ve böreklerle katılır.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

***Raphanus raphanistrum* L.**

Yöresel adı: Turp otu

Türkiye’deki yayılışı: A1/B1 Çanakkale, A5 Sinop, A7 Trabzon, C2 Aydın, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Makas mevkii, tarım arazisi, 1050 m, 05.05.2008, G. Vural 1142.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

***Sinapis arvensis* L.**

Yöresel adı: Hardal

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A7 Gümüşhane, B3 Kütahya, B9 Muş, C3 Antalya, C4 Konya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası, 2 km kuzey tarım alanı, 600 m, 05.05.2008, G. Vural 1143.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin tohumu ezilip toz haline getirilir. Keten tohumuyla karıştırılır. Sütle kaynatılıp, lapası bel, diz, eklem ağrılarına tatbik edilir.

Kullanım amacı 3: Yem

Kullanılış şekli: Bitki toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

***Sisymbrium altissimum* L.**

Yöresel adı: Hardal

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul, B5 Nevşehir, C1 Aydın, C2 Denizli, C5 Seyhan.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü 5 km güney, Sığırkırlan mevkii, tarım arazisi, 800 m, 03.07.2006, G. Vural 1048.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları böreklere katılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitki toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

CAPPARACEAE

Capparis ovata Desf.

Yöresel adı: Gebere

Türkiye’deki yayılışı:A3 Ankara, A4 Zonguldak, C2 Denizli.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kaklık Kasabası, doğu yamaçlar, 500 m, 03.07.2006, G. Vural 1049.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin tomurcuk halindeki çiçek kısımlarından turşu yapılır.
- b) Bitkinin tomurcuk halindeki çiçek kısımları toplanarak yurt dışına satılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprak ve çiçeklerini hayvanlar yer.

Capparis spinosa L.

Yöresel adı: Dikenli gebere

Türkiye’deki yayılışı:C1 Muğla, C3 Antalya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kocabaş Kasabası 5 km güneybatı, 450 m, 05.05.2008, G. Vural 1144.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin tomurcuk halindeki çiçek kısımlarından turşu yapılır.
- b) Bitkinin tomurcuk halindeki çiçek kısımları toplanarak yurt dışına satılır.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprak ve çiçek durumlarını hayvanlar yer.

CAPRIFOLIACEAE

Lonicera etrusca Santi var. *etrusca*

Yöresel adı: Sarmaşık, hanımeli

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4/B3 Ankara, B1 İzmir, B7 Elazığ, C1/C2 Muğla, C4 İçel, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, 1 km güney bahçe kenarı, 1145 m, 05.05.2008, G. Vural 1146.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprak ve çiçek durumlarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 2: Süs

Kullanılış şekli: Bitki evlerin bahçe ve balkonlarında süs amaçlı yetiştirilir.

CARYOPHYLLACEAE

Dianthus zonatus Fenzl var. *zonatus*

Yöresel adı: Deli karanfil

Türkiye’deki yayılışı: B2 Manisa, C1 Aydın/İzmir, C2 Denizli Babadağ, C4 Konya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Ayaz Köyü-Yüreğil Köyü arası yol kenarı, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1050.

Kullanım amacı 1: Çocuk oyunları

Kullanılış şekli: Çocuklar gövde ve çiçeklerinden oyuncak ve takı yapar.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Çiçeği çiğnenerek ağrıyan dişe koyulur.

Silene swertiifolia Boiss.

Yöresel adı: Yabani kereviz

Türkiye’deki yayılışı: A8 Rize, B3 Afyonkarahisar, C3 Antalya, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, 1 km batı kıraç alan, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1147.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Silene caryophylloides (Poirot) Otth subsp. *echinus* (Boiss.& Heldr.) Coode & Cullen

Yöresel adı: Kara geven

Türkiye'deki yayılışı: C2 Baba Dağ. Endemik.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı –Karaçay Kasabası arası, Gölcük mevki, 1500 m, 05.05.2008, G. Vural 1148.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Eskiden bitkinin toprak üstü organları yakılıp, kökü sökülüp ezilerek kışın hayvanlara yedirilirmiş.

CHENOPODIACEAE

Chenopodium album L. subsp. *album* var. *microphyllum* (Boenn.) Aellen

Yöresel adı: Sirken

Türkiye'deki yayılışı: A2 İstanbul, A8 Çoruh.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, makas mevki tarım alanı, 1000 m, 03.07.2006, G. Vural 1051.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü kısımları hayvanlara yedirilir.

Chenopodium album L. subsp. *album* var. *album*

Yöresel adı: Kızıl sirken

Türkiye'deki yayılışı: A2 İstanbul, A3 Bolu, B5 Nevşehir, B9 Bitlis, C3 Antalya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, makas mevki tarım alanı, 1000 m, 03.07.2006, G. Vural 1052.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Ispanak olmadığı zaman ıspanak gibi kullanılır.

a) Taze toprak üstü organları böreklere katılır.

b) Taze toprak üstü organları sıcak suda haşlanıp acı suyu süzülür. Yağda soğanla kavrulup, üzerine yoğurt dökülerek yenir.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü kısımları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 3: El sanatları ve diğer

Kullanılış şekli: Eskiden tutuşturucu olarak kullanılmış. (Yaprakları taşla dövülerek suyu çıkarılır. Kaput bezine bandırılır. Kuruyan kaput bezi, çakmak taşlarının arasına koyulur. Taşlar birbirine vurularak tutuşan kaput beziyle ateş yakılmış.)

***Chenopodium botrys* L.**

Yöresel adı: Sirken

Türkiye’deki yayılışı: A3 Zonguldak, A6 Samsun, B2, Kütahya, B5 Nevşehir.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası, 1 km batı tarım alanları, 1100 m, 03.07.2006, G. Vural 1053.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki kökünden sökülerek hayvanlara yedirilir.

***Chenopodium foliosum* (Moench) Aschers.**

Yöresel adı: Sirken

Türkiye’deki yayılışı: A2 Bursa, A7 Gümüşhane, B10 Kars, C2 Muğla, C5 Niğde.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası, 1 km batı tarım alanları, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1000.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü kısımları hayvanlara yedirilir.

CISTACEAE

***Cistus laurifolius* L.**

Yöresel adı: Tavşanak, tavşancık

Türkiye’deki yayılışı: A2 Bursa, A5 Sinop, C2 Denizli, C5 Seyhan.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü 2 km doğu, çam ormanı tarım arazileri arası, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1150.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin yaprakları ezilip lapa haline getirilir. Vücuttaki romatizmal bölgeye sarılır.
- b) Infüzyon yöntemiyle hazırlanıp günde 2 fincan içilen çayı, şeker düşürücü olarak içilir.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır.

***Cistus salviifolius* L.**

Yöresel adı: Tavşanak, tavşancık

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A8 Rize, B1 Aydın, C3 Antalya, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, 2 km batı, çam ormanı-tarım arazileri arası, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1151.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin yaprakları ezilip lapa haline getirilir. Vücuttaki romatizmal bölgeye sarılır.
- b) Infüzyon yöntemiyle hazırlanıp günde 2 fincan içilen çayı, şeker düşürücü olarak içilir.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır.

***Cistus parviflorus* Lam.**

Yöresel adı: Pamukluk

Türkiye’deki yayılışı: C2 Muğla, C5 İçel.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, 1 km doğu tarım arazileri dışı, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1054.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını çok aç kaldığı zamanlar küçükbaş hayvanlar yer.

CONVOLVULACEAE

Convolvulus arvensis L.

Yöresel adı: Bağ urganı, Bağırgan

Türkiye’deki yayılışı:A1 Kırklareli, A3 Bilecik, A7 Gümüşhane, A8 Çoruh, B1 Balıkesir, B4 Ankara, B8 Muş, B10 Ağrı, C2 Muğla, C3 Denizli, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası-Honaz ilçesi arası tarım alanları, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1055.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin tamamı hayvanlara yedirilir.

CRASSULACEAE

Sedum sempervivoides M. Bieb.

Yöresel adı: Ömür çiçeği, gurbet çiçeği

Türkiye’deki yayılışı: A4 Ankara, A8 Erzurum, A9 Kars, B2 Manisa, B6 Adana, B9 Van, C2 Muğla, C3 Antalya, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı Yamaçları, 2500 m, 05.05.2008, G. Vural 1152.

Kullanım amacı: Süs

Kullanılış şekli: Bitki kökünden sökülerek evlerin tavanlarına asılır. Bitkinin uzun süre canlılığını kaybetmemesi nedeniyle yaygın olarak kullanılır.

CUCURBITACEAE

Ecbalium elaterium (L.) A. Rich.

Yöresel adı: Cırtatan, cırtlak

Türkiye’deki yayılışı: A1 Kırklareli, A3 Bilecik, A5 Sinop, B1 İzmir, C2 Denizli, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kaklık Kasabası, yol kenarları, 450 m, 05.05.2008, G. Vural 1153.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin ham meyvesinden 1/5 oranında suyla karıştırılarak hazırlanan dekoksion sinüzit için burna çekilir.

b) Bitkinin tohumları ezilir. Hamurla karıştırılarak sarılığa karşı hap gibi içilir.

ELEAGNACEAE

Eleagnus angustifolia L.

Yöresel adı: İğde

Türkiye'deki yayılışı:A1 Çanakkale, A4 Çankırı, A6 Samsun, A9 Erzurum, B3 Eskişehir, B7 Malatya, B10 Kars, C2 Denizli Honaz, C5 İçel, C9 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kocabaş Kasabası, çay kenarları, Gölcük mevki, 500 m, 03.07.2006, G. Vural 1056.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Meyveleri gıda olarak kullanılır.

ERICACEAE

Arbutus andrachne L.

Yöresel adı: Sandal

Türkiye'deki yayılışı: A1 Çanakkale, A5 Sinop, A8 Çoruh, B1 İzmir, C2 Muğla, C5 İçel, C6 Adana.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Kızılyer Kasabası'nın kuzeyindeki alçı ocağının batısındaki çam ormanları arası, 900 m, 05.05.2008, G. Vural 1154.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin olgun meyveleri yenir.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprakları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 3: El sanatları

Kullanılış şekli: Kolay işlenmesi nedeniyle eskiden kaşık, kepçe vb. mutfak aleti yapılmış.

EUPHORBIACEAE

Euphorbia anacampseros Boiss. var. *anacampseros*

Yöresel adı: Sütleğen

Türkiye’deki yayılışı: C2 Honaz Dağı, B2 İzmir, B5 Niğde, C3 Isparta.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı doğuyamaçları, 1500 m, 03.07.2006, G. Vural 1057.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli:

a) Yaralara antimikrobiyal olarak sütü damlatılır.

b) Sütleğenle beslenen kırmızı tavşanın beyini şekerini düşürmek için yenir.

FABACEAE (LEGUMINOSAE)

Astragalus cadmicus Boiss.

Yöresel adı: Geven

Türkiye’deki yayılışı: A2 Bilecik B4 Konya B7Erzincan C2 Denizli Babadağ ve Honaz Dağı, C3 Antalya, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, 2000 m, 05.05.2008, G. Vural 1155.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Eskiden bitkinin toprak üstü organları yakılıp, kökü sökülüp ezilerek kışın hayvanlara yedirilmiştir.

Astragalus microcephalus Willd.

Yöresel adı: Geven

Türkiye’deki yayılışı:A4 Çankırı, A7 Sivas, A9 Kars, B4Ankara, B9 Van, C2 Antalya, C7 Diyarbakır.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı’nın Doğusu, 1500 m, 03.07.2006, G. Vural 1058.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Eskiden bitkinin toprak üstü organları yakılıp kökü sökülüp ezilerek kışın hayvanlara yedirilirmiş.

Astragalus prusianus Boiss.

Yöresel adı: Geven

Türkiye’deki yayılışı:B2 Uşak, B3 Konya, C2 Muğla, C3 Isparta. Endemik.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı Yamaçları, 2000 m, 03.07.2006, G. Vural 1059.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Eskiden bitkinin toprak üstü organları yakılıp kökü sökülüp ezilerek kışın hayvanlara yedirilirmiş.

Cercis siliquastrum L.

Yöresel adı: Gevrecik

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul,A5 Amasya, B1 Balıkesir, C2 Muğla, C6 Adana.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Ovacık Köyü içi, 5 km güneydoğu yamaçlar, 700 m, 05.05.2008, G. Vural 1156.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Yapraklarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Odunu yakacak olarak kullanılır

Colutea melanocalyx Boiss. & Heldr. subsp. *davisiana* (Browicz) Chamberlain

Yöresel adı: Patlangaç

Türkiye’deki yayılışı: B1 İzmir, B2 Uşak/Kütahya, B3 Antalya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü-Kızılyer Kasabası yolu 4. km yol kenarı, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1060.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin odunsu yapıları ateş tutuşturucusu olarak kullanılır.

***Coronilla emerus* L. subsp. *emeroides* (Boiss.& Sprun.) Uhrova**

Yöresel adı: Yok

Türkiye'deki yayılışı: A1 Çanakkale, B1 İzmir, C2 Denizli, C4 İçel, C6 Gaziantep.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası 5 km güneydoğu, Çimenli mevki 800 m, 05.05.2008, G. Vural 1157.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını keçi, eşek gibi hayvanlar yer.

***Dorycnium pentaphyllum* Scop. subsp. *anatolicum* (Boiss.) Gams**

Yöresel adı: Pür kırtılı

Türkiye'deki yayılışı: A4 Kastamonu, B3 Konya, B7 Erzincan, C2 Denizli, C5 Adana.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Akbaş Köyü güneyi, çam ormanları içi, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1061.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

***Glycyrrhiza glabra* L. var. *glandulifera* (Waldst. & Kit.) Boiss.**

Yöresel adı: Bıyan

Türkiye'deki yayılışı: A4 Çankırı, A9 Kars, C2 Antalya, C3 Isparta, C9 Mardin, B2 Manisa, B8 Erzurum, B9 Van.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Honaz Dağ yolu 3. km. 1210 m, 05.05.2008, G. Vural 1158.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

a) Kökleri yıkanıp parçalanarak ağızda emilir.

b) Eskiden Konstantin adı verilen yöre halkı kökünden şarap yaparmış.

Kullanım amacı 2: Tıbbi.

Kullanılış şekli:

a) Yaprakları karın ağrısına karşı sarılır.

b) Kökleri ağız kokusunu gidermek ve nefes açıcı olarak için çiğnenir.

Lathyrus digitatus (M. Bieb.) Fiori

Yöresel adı: Yok

Türkiye’deki yayılışı: A1 Kırklareli, A2 Bursa, A5 Çorum, B1 İzmir, B4 Ankara, C2 Denizli Honaz Dağı, C4 Konya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Serinhisar, Kocapınar Köyü- Honaz Dağı arası 3. km bozkır alanlar, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1159.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Lotus aegaeus (Gris.) Boiss.

Yöresel adı: Nohodak

Türkiye’deki yayılışı: A4 Çankırı, B2 Uşak, B5 Kayseri, B8 Diyarbakır, C2 Denizli, C5 İçel, C9 Siirt.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, 1 km güney yamaçlar, Pıtraklı mevkii, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1062.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları ezilip hayvanların yaralarına sarılır.

Kullanım amacı 2: Zehirli

Kullanılış şekli: Gündönümünden (22 temmuz) önce yiyen hayvanları zehirlediği söylenir.

Lotus corniculatus L. var. *corniculatus*

Yöresel adı: Gazal boynuzu

Türkiye’deki yayılışı: A3 Bolu, A6 Ordu, A9 Kars, B1 Balıkesir, B4 Ankara, B9 Bitlis, C2 Denizli, C6 Kahramanmaraş, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar-Kızılyer yolu 5. km, Sığırkırlan Tepesi mevki, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1160.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

Lotus corniculatus L. var. *tenuifolius* L.

Yöresel adı: Gazal boynuzu

Türkiye'deki yayılışı: A1 Edirne, A3 Zonguldak, A5 Amasya, A8 Çoruh, B2 Bursa, B6 Malatya, B9 Ağrı, C1 Muğla, C3 Burdur.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası- Kocapınar Köyü yolu 1. km, Dağı'nın doğusu, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1161.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

Medicago sativa L. subsp. *sativa*

Yöresel adı: Yonca

Türkiye'deki yayılışı: A1 Çanakkale, A5 Sinop, A9 Kars, B1 Manisa, B4 Ankara, B9 Van, C3 Antalya, C4 Konya, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü'nün doğusu, Milliye mevki, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1162.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

Melilotus bicolor Boiss.

Yöresel adı: Sakar yonca

Türkiye'deki yayılışı: A1 Çanakkale, A3 Zonguldak, A6 Ordu, C2 Denizli.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası- Kocapınar Köyü yolu 1. km, Dağı'nın doğusu, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1163.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

***Melilotus indica* (L.) All.**

Yöresel adı: Kokulu yonca

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, B8 Siirt, B9 Ağrı, C2 Aydın, C3 Antalya, C5 Adana, C9 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası- Kocapınar Köyü yolu 1. km, Dağı’nın doğusu, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1063.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

***Melilotus neapolitana* Ten.**

Yöresel adı: Sakar yonca

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A3 Zonguldak, A6 Ordu, C2 Denizli.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası- Kocapınar Köyü yolu 1. km, Dağı’nın doğusu, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1064.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

***Melilotus officinalis* (L.) Desr.**

Yöresel adı: Deli yonca

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4 Ankara, A8/B8 Erzurum, B6/C6 Adana, B10 Ağrı, C3 Burdur, C4 Konya, C10 Hakkari.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

***Onobrychis caput-galli* (L.) Lam.**

Yöresel adı: Yabani korunga

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A5 Sinop, B1 İzmir, B8 Siirt, C1 Muğla, C2 Denizli, C5 Adana, C8/C9 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü’nün, 1 km batısı kıraç arazi, 1100m, 03.07.2006, G. Vural 1065.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

***Ononis spinosa* L. subsp. *leiosperma* (Boiss.) Sirj**

Yöresel adı: Ölmez

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4 Kastamonu, A8 Erzurum, B4 Ankara, B7 Elazığ, B9 Van, C2 Denizli, C5 Adana, C7 Şanlıurfa, C9 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, 1. km güney yamaçlar, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1164.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin tazesini hayvanlar yer.

***Spartium junceum* L.**

Yöresel adı: Melengeç

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4 Kastamonu, A6 Samsun, A7 Trabzon, C1 İzmir, C2 Muğla, C3 Antalya, C5 İçel, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası’nın 1 km güneyi, 1200 m, 03.07.2006, G. Vural 1066.

Kullanım Amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin taze yapraklarını hayvanlar yer.

Kullanım Amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin odunu yakacakları tutuşturmak için kullanılır.

Trifolium pratense* L. var. *pratense

Yöresel adı: Tırfıl

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul, A5 Çorum, A9 Çoruh, B2 Kütahya, B7 Tunceli, B9 Van, C2 Denizli Honaz Dağı, C4 Konya, C9 Van, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü-Karaçay Kasabası yolu 2. km elma bahçesi, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1165.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

Trigonella aurantiaca Boiss.

Yöresel adı: Sakar yonca

Türkiye’deki yayılışı: A2 Bilecik, A5 Kastamonu, B1 İzmir, B3 Afyonkarahisar, B5 Niğde, B7 Elazığ, C2 Denizli, C5 Niğde, C8 Şanlıurfa.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, 1 km batı kıraç alan, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1166.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

Trigonella spicata Sibth. & Sm.

Yöresel adı: Sakar yonca

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4 Zonguldak, A5 Samsun, B1/C1 İzmir, B2 Manisa, C2 Aydın, C3 Konya, C5 İçel, C9 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, 1 km batı kıraç alan, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1167.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

Vicia cracca L. subsp. *stenophylla* Velen.

Yöresel adı: Efek

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4 Ankara, A8 Rize, B1 İzmir, B3 Konya, B9 Bitlis, C2 Antalya, C4/C5 İçel, C9 Siirt.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı’nın kuzeydoğusu, göbecik mevki, 1800 m, 03.07.2006, G. Vural 1067.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

Vicia narbonensis L. var. *narbonensis*

Yöresel adı: Deli bakla

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul, B6 Sivas, C2 Muğla, C5 İçel.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1168.

Kullanım Amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

FAGACEAE

Quercus cerris L.var. *cerris*

Yöresel adı: Uzgurt çalısı

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A3 Bolu,A6 Samsun,B7 Elazığ, C2 Denizli,C5 Adana,C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 03.07.2006, G. Vural 1068.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprakları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin odunu yakacak olarak kullanılır.

Kullanım amacı 3: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin dalları çit ve çardak yapımında kullanılır.

Quercus coccifera L.

Yöresel adı: Pıynar, karaçalı

Türkiye’deki yayılışı: Dikenli çalı, A2 Bursa, A7 Giresun,C2 Denizli. Honaz Dağı,C6 Gaziantep.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 09.07.2006, G. Vural 1069.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprakları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin odunu yakacak olarak kullanılır.

Kullanım amacı 3: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin dalları çit ve çardak yapımında kullanılır.

Quercus infectoria Oliv. subsp. ***boissieri*** (Reuter) O. Schwarz

Yöresel adı: Pelit, palamut çalısı

Türkiye’deki yayılışı:A2 Bilecik, A5 Kastamonu, A8 Çoruh, B3 Konya, B5 Niğde, C1/C2 Muğla, C4 Konya, C7 Şanlıurfa, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı’nın doğusu, 1500 m, 09.07.2006, G. Vural 1070.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprakları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin odunu yakacak olarak kullanılır.

Kullanım amacı 3: El sanatları

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin dalları çit ve çardak yapımında kullanılır.

b) Bitkinin olgun meyvesi un haline getirilir ve tabakhanede deri işlemeciliğinde kullanılır.

Quercus pubescens Willd.

Yöresel adı: Maral çalısı

Türkiye’deki yayılışı:A2 Bursa, A5 Sinop, A7 Gümüşhane, B4 Ankara, B3 Afyonkarahisar, B6 Sivas, C2 Muğla, C3 Burdur, C5 Konya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 09.07.2006, G. Vural 1071.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprakları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin odunu yakacak olarak kullanılır.

Kullanım amacı 3: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin dalları çit ve çardak yapımında kullanılır.

GERANIACEAE

Erodium cicutarium (L.) L' Hérit. subsp. *cutarium*

Yöresel adı: İğnelik

Türkiye'deki yayılışı: B3 Eskişehir C3 Antalya, A6/B6 Sivas, C2 Muğla, C6 Kahramanmaraş.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızıyer Kasabası içi, Mezarlık kenarları, 500 m, 26.03.2007, G. Vural 1178.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin taze toprak üstü organları böreklerle katılır.
- b) Bitkinin taze toprak üstü organları doğranıp sade veya yumurtayla yağda kızartılarak yenir.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 3: Çocuk Oyunları

Kullanılış şekli: çocuklar bitkinin olgunlaşmamış meyvelerinin karpellerini birleşme yerlerinden ayırıp güneşte bekletirler. meyvedeki stilus kendi ekseninde dönmeye başlar. Çocuklar da bunu saat gibi kullanırlar.

Geranium macrostylum Boiss.

Yöresel adı: Deve potuğu

Türkiye'deki yayılışı: A4 Kastamonu, B4 Ankara, C2 Denizli, C5 İçel.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü-Honaz Dağı Yolu 2. km, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 09.07.2006, G. Vural 1072.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Kökleri kazılıp çıkartılır. Soyulup, ekmek arasına koyularak yenir.

Kullanım Amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

Geranium pyrenaicum Burm. fil.

Yöresel adı: İğnelik

Türkiye’deki yayılışı:A1 Tekirdağ, A5 Samsun, A9 Çoruh, B1 İzmir, B6 Yozgat, C2 Muğla, C6 Kahramanmaraş, C9 Bitlis.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası- Honaz İlçesi arası 3. km tarla içi, 500 m, 09.07.2006, G. Vural 1073.

Kullanım Amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Taze toprak üstü organları doğranarak böreklere katılır.

Kullanım Amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları, taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

Geranium tuberosum L.

Yöresel adı: Yok

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A5 Amasya, A8 Erzurum, B3 Eskişehir, B6 Kayseri, C2 Aydın, C4/C5 İçel.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü içi, 1050 m, 05.05.2008, G. Vural 1169.

Kullanım Amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Taze toprak üstü organları doğranarak böreklere katılır.

Kullanım Amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitki taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

HYPERICACEAE (GUTTIFERAE)

Hypericum atomarium Boiss.

Yöresel adı: Sarı kantaron, mide otu

Türkiye’deki yayılışı:A2 Bursa, B1/B2 İzmir, C1 Aydın, C2 Muğla.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Karaçay Kasabası Mezarlığı, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1170.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) Kökünden dekoksasyon yöntemiyle çıkarılan çayı mide ve bağırsak rahatsızlıkları için bir fincan içilir.
- b) Çiçeklerinden dekoksasyon yöntemiyle çıkarılıp içilen çayı uykusuzluk ve yorgunluğu giderir.
- c) Çiçekleri toz haline getirilip yaralara sürülür.

***Hypericum perforatum* L.**

Yöresel adı: Kırmızı kantaron, mide otu

Türkiye'deki yayılışı:A1 Çanakkale, A5 Amasya, B2 Manisa, B6 Kahramanmaraş, B9 Van, C2 Muğla, C5 İçel, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Çukur mevkii, 1000 m, 09.07.2006, G. Vural 1074.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) Kökünden dekoksasyon yöntemiyle çıkarılan çayı mide ve bağırsak rahatsızlıkları için bir fincan içilir.
- b) Çiçeklerinden dekoksasyon yöntemiyle çıkarılıp içilen çayı uykusuzluk ve yorgunluğu giderir.
- c) Çiçekleri toz haline getirilip yaralara sürülür.

***Hypericum perforatum* L.** Kadar değerli sayılmaz.

LAMIACEAE (LABIATAE)***Lamium amplexicaule* L.**

Yöresel adı: Ballık

Türkiye'deki yayılışı:A1 Edirne, A2 İstanbul, A5 Çorum, A7 Gümüşhane, B4 Ankara, C2 Muğla, C3 Isparta, C5 İçel, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 09.07.2006, G. Vural 1075.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve yapraklarından infüzyon ve dekoksiyon yöntemleriyle hazırlanan çayı (günde 1-2 fincan) içilir. Ayrıca bazen çocuklar çiçekteki nektarı emerler.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve yapraklarından infüzyon ve dekoksiyon yöntemleriyle hazırlanan çayı, idrar yolları iltihabını gidermede günde 2-3 fincan içilir.

Kullanım amacı 3: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

***Lamium garganicum* L. subsp. *striatum* (Sm.) Hayek**

Yöresel adı: Ballık

C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası, doğu yamaçlar, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1172.

Türkiye'deki yayılışı: C2 Muğla.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1173.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

***Mentha pulegium* L.**

Yöresel adı: Narpuz

Türkiye'deki yayılışı: A1 Tekirdağ, A5 Sinop, A7 Giresun, A9 Çoruh, B2 İzmir, B10 Kars, C2/C3 Antalya, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 09.07.2006, G. Vural 1076.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin kurutulmuş gövde ve yapraklarının kurutulup, infüzyon ve dekoksiyon yöntemleriyle hazırlanan çayı içilir.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin toprak üstü organlarından infüzyon yöntemiyle hazırlanan çay nefes darlığına karşı günde 1-2 fincan içilir.

b) Bitkinin toprak üstü organlarından infüzyon yöntemiyle hazırlanan çay soğuk algınlığında günde 1–2 fincan içilir.

Mentha longifolia* (L.) Hudson subsp. *typhoides* (Briq.) Harley var. *typhoides

Yöresel adı: Nana, nane

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A7Gümüşhane,B2 Uşak, B4 Ankara, B9 Bitlis, C2 Denizli, C7 Şanlıurfa.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 26.03.2006, G. Vural 1002.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

a) Kurutulmuş yapraklarından infüzyon veya dekoksasyon yöntemleriyle hazırlanan çayı soğuk algınlığında günde 1–2 fincan içilir.

b) Kurutulmuş yaprakları baharat olarak kullanılır.

c) Taze yaprakları salatalara katılır.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin toprak üstü organlarından infüzyon yöntemiyle hazırlanan çayı soğuk algınlığına karşı kaynatılıp içine limon sıkılarak günde 1–2 fincan içilir.

b) Dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayı, astım ve bronşit için günde 1–2 fincan içilir.

c) Dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayı, karın ağrısına karşı 1–2 fincan içilir.

***Phlomis armeniaca* Willd.**

Yöresel adı: Yok

Türkiye’deki yayılışı:A3 Bolu, A8 Erzurum, B3 Eskişehir, B9 Van, C2 Muğla, C3 Antalya, C6 Adana. Endemik.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Karadağ mevki, 1100 m, 26.03.2006, G. Vural 1003.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

***Phlomis nissolii* L.**

Yöresel adı: Yok

Türkiye’deki yayılışı:B1 İzmir,B2 Manisa,B5 Kırşehir, C2Aydın,C3 Antalya. Endemik.

Araştırma alanı: **Araştırma alanı:** C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 26.03.2006, G. Vural 1004.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

***Phlomis pungens* Willd. var. *hirta* Velen.**

Yöresel adı: Ayıkulağı, calba

Türkiye’deki yayılışı: A1 Edirne, A9 Kars, B5 Kayseri, B9 Ağrı, C2 Denizli,C4 Konya, C5 Niğde,C6 Kahramanmaraş, C9 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1174.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara kabızlık için (ishali durdurması) yedirilir.

***Origanum heracleoticum* L.**

Yöresel adı: Kara kekik

Türkiye’deki yayılışı:A1 Edirne, A3 Sakarya, B2 İzmir, C1 Aydın, C2 Muğla, C5 Niğde.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 09.07.2006, G. Vural 1077.

Kullanım amacı 1:Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları baharat olarak kullanılır.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin kurutulmuş toprak üstü organlarından dekoksasyon veya infüzyon yöntemleriyle çıkarılan çayı, soğuk algınlığına karşı günde 1–2 fincan içilir.

b) Göz kararması, baş dönmesinde (Midenin üşümesinin işareti olarak yerel bilgi mevcut.) Yemekten sonra dekoksiyon şeklinde hazırlanan ılık çayı (1 fincan) içilir.

Salvia tomentosa Miller

Yöresel adı: Adaçayı

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul, A5 Sinop, A7 Gümüşhane, B1/C1 İzmir, B6 Kahramanmaraş, C2 Antalya, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası, doğu yamaçlar, 1100 m, 09.07.2006, G. Vural 1078.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksiyon yöntemiyle çıkarılan çayı (günde 1–2 fincan) içilir.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli: Dekoksiyon yöntemiyle hazırlanan çayı, karın ağrısına karşı 1–2 fincan içilir.

Salvia viridis L.

Yöresel adı: Adaçayı

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A4 Zonguldak, A8 Çoruh, B5 Adana,C2 Muğla, C9 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 01.09.2007, G. Vural 1079.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksiyon yöntemiyle çıkarılan çay içilir.

Salvia virgata Jacq.

Yöresel adı: Ballıbaba

Türkiye’deki yayılışı:A1 Kırklareli, A5 Sinop, A8 Çoruh, B3 Eskişehir, B9 Muş, C2 Antalya, C9 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1175.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon yöntemiyle çıkarılan çay içilir.

Sideritis condensata Boiss. & Held.

Yöresel adı: Adaçayı

Türkiye’deki yayılışı:C3 Antalya, Isparta. Endemik.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası Mezarlığı (Kiraz Yaylası’nda çokmuş), 1200m, 05.05.2008, G. Vural 1176.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon yöntemiyle çıkarılan çayı içilir.

Sideritis libanotica Lab. subsp. ***linearis*** (Bentham) Bornm.

Yöresel adı: Adaçayı

Türkiye’deki yayılışı:C2 Muğla/Denizli C3 Antalya,C5 Niğde. Endemik

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı’nın güneydoğusu, Buzağı alanı mevki, 1800 m, 01.09.2007, G. Vural 1080.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon yöntemiyle çıkarılan çayı içilir.

Stachys cretica L. subsp. ***anatolica*** Rech.

Yöresel adı: Ballık

Türkiye’deki yayılışı:A2 Bilecik, A8Gümüşhane, B3 Eskişehir, B6 Kahramanmaraş, C2 Antalya, C5 Niğde. Endemik.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Pıtraklı tarla kenarları, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1177.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon veya infusyon yöntemleriyle çıkarılan çayı içilir.

Teucrium chamaedrys* L. subsp. *chamaedrys

Yöresel adı: Sancı otu

Türkiye’deki yayılışı: A1 Kırıklareli, A6 Samsun, B1 İzmir, B5 Nevşehir, C2 Denizli, C5 Adana.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Gölyeri mevki, 1050 m, 01.09.2007, G. Vural 1081.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli:

Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon veya infüzyon yöntemleriyle hazırlanan çay karın ağrısını geçirmek için, 1–2 fincan içilir.

***Teucrium polium* L.**

Yöresel adı: Kısa mahmut, bodur mahmut

Türkiye’deki yayılışı: A1 İstanbul, A5 Amasya, A8 Çoruh, B2/B3 Kütahya, B5 Kayseri, B10 Ağrı, C1 Aydın, C2 Muğla, C5 İçel, C9/10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı –Karaçay Kasabası arası, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1177.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon veya infüzyon yöntemleriyle hazırlanan çayı, karın ağrısına karşı 1–2 fincan içilir.

b) Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çay kasılma ve kramplar için, 2–3 fincan içilir.

***Thymus longicaulis* C. Presl subsp. *chaubardii* (Boiss. & Heldr.) Jalas var. *antalyanus* (Klokov) Jalas**

Yöresel adı: Taş kekiği, kır kekiği

Türkiye’deki yayılışı: B2 Kütahya, B3 Afyonkarahisar, C2 Denizli, C3 Antalya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü içi, Çamracık mevki, 1050 m, 26.03.2006, G. Vural 1179.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organlarından dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayı içilir.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organlarından dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayı karın ağrısına ve mide üşütmesine karşı 1–2 fincan içilir.

LORANTHACEAE

Viscum album L. subsp. *album*

Yöresel adı: Burç

Türkiye’deki yayılışı:A1 Kırıkkale, A3 Bolu, A8 Çoruh, B1 İzmir, B4 Ankara, C2 Afyonkarahisar, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Serinhisar- Ayaz Karayolu 3. km, çöğür armudu üzerinde, 1200 m, 26.03.2006, G. Vural 1005.

Kullanım amacı 1:Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin tamamı kış mevsiminde hayvanların doyurulması ve kilo alması için yedirilir. Bitkiyi yiyen hayvanların etinin siyahlaşıp ağırlaştığı belirtilmektedir.

Kullanım amacı 2:Tıbbi

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin tamamı infüzyon şeklinde hazırlanarak, buharı astım, bronşit için nefesle çekilir.

b) Yaprakları 80° ye kadar kaynatılır. Soğuyan çay şeker hastalığı olanlara günde 1- Yaprakları 80° ye kadar kaynatılır. Soğuyan çay şekerhastalığı olanlara günde 1–2 fincan içirilir.

MALVACEAE

Alcea pallida Waldest & Kit.

Yöresel adı: Deve gülü, gül hatmi

Türkiye’deki yayılışı:A2 İstanbul, A5 Kastamonu, B2 Kütahya, B6 Kahramanmaraş, C1 Aydın, C2 Denizli, C4 Antalya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Çukur mevkii, 1179 m, 01.09.2007, G. Vural 1082.

Kullanım amacı 1: Süs

Kullanılış şekli: Bitki, ev önlerinde, bahçelerde süs olarak yetiştirilir.

Kullanım amacı 2:Tıbbi

Kullanılış şekli: 3–5 adet çiçeği, 1 kaynamış 1 bardak suda 2–3 dk bekletilir. Nezle, grip, boğaz şişkinliğini gidermek için içilir.

Malva neglecta Wallr.

Yöresel adı: Ebe gömeci

Türkiye’deki yayılışı:A1 Tekirdağ, A5 Amasya, A9 Kars, B4 Konya, B6 Sivas, C3 Isparta, C7 Şanlıurfa.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Serinhisar, Kocapınar Köyü yukarısı, bahçe içi, 1200 m, 26.03.2006, G. Vural 1006.

Kullanım Amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Taze toprak üstü organları doğranarak salata ve böreklere katılır.
- b)Taze toprak üstü organları doğranıp sade veya yumurtayla yağda kızartılarak yenir.

Kullanım Amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) Dekoksiyon şeklinde hazırlanan çay ses kısıklığının giderilmesi amacıyla içilir.
- b) Suda ısıtılan bitki lapa halinde şişliklere sarılır.

Kullanım Amacı 3: Yem

Kullanılış şekli: Bitki hayvanlar tarafından yenir.

***Malva sylvestris* L.**

Yöresel adı: Ebe gömeci

Türkiye’deki yayılışı:A1 Tekirdağ, A5 Amasya, A8 Çoruh, B1 İzmir, B4 Ankara, C2 Denizli Honaz Dağı, C4 Konya, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı–Karaçay Kasabası arası, Gölcük mevki, 1500 m, 26.03.2006, G. Vural 1007.

Kullanım Amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Taze toprak üstü organları doğranarak böreklere katılır.
- b) Taze toprak üstü organları doğranıp sade veya yumurtayla yağda kızartılarak yenir.
- c) Taze toprak üstü organları doğranarak salatalara katılır.

Kullanım Amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitki hayvanlar tarafından yenir.

MORACEAE

***Morus alba* L.**

Yöresel adı: Akdut

Türkiye’deki yayılışı: A1 Tekirdağ, A2 Bursa, A7 Trabzon, A9 Kars, B2 Manisa, B8 Siirt, C2 Denizli, C7 Adıyaman.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Serinhisar, Kocapınar Köyü içi, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1180.

Kullanım amacı 1:Gıda

Kullanılış şekli: Olgun meyveleri yenir.

Kullanım amacı 2:Yem

Kullanılış şekli: Taze sürgünleri ve yaprakları yem olarak hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 3:Yakacak.

Kullanılış şekli: Bitkinin odunu yakacak olarak kullanılır.

Kullanım amacı 4:El sanatları ve diğer.

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin odunundan kaşık, kepçe gibi mutfak araçları yapılır.

b) Bitkinin odunundan çatal, sürgü gibi tarım aletleri, kürek bel, çapa gibi aletler için sap yapılır (Şekil 8.1.6).

Morus nigra L.

Yöresel adı: Karadut

Türkiye’deki yayılışı: A1 Balıkesir, A8 Çoruh, C2 Muğla, C3Antalya, C7 Adıyaman.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kaklık kasabası içi, 450 m, 26.03.2006, G. Vural 1008.

Kullanım amacı 1:Gıda

Kullanılış şekli: Olgun meyveleri yenir.

Kullanım amacı 2:Yem

Kullanılış şekli: Taze sürgünleri ve yaprakları yem olarak hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 3:Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin meyveleri, çocukların dudaklarında pamukçuk olarak bilinen hastalıklı bölgeye sürülür.

Kullanım amacı 4:Yakacak.

Kullanılış şekli: Bitkinin odunu yakacak olarak kullanılır.

Kullanım amacı 5:El sanatları ve diğer

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin odunundan kaşık, kepçe gibi mutfak araçları yapılır.

b) Bitkinin odunundan sap, çatal, sürgü gibi tarım aletleri yapılır (Şekil 8.1.6).

PAPAVERACEAE

Chelidonium majus L.

Yöresel adı: Kırlangıç otu

Türkiye’deki yayılışı:A1 Tekirdağ, A5 Amasya, A6 Tokat, A9 Çoruh.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Yukarı Dağdere-Saklı Göl yolu, 1200 m, 26.03.2006, G. Vural 1009.

Kullanım amacı 2:Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

***Fumaria officinalis* L.**

Yöresel adı: Kelleli çayır

Türkiye’deki yayılışı:A1 Tekirdağ, A3 Bolu, A8 Erzurum, B1 İzmir, B4 Ankara, C3 Antalya, C6 Gaziantep.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü içi bahçeler, 1050 m, 01.09.2007, G. Vural 1083.

Kullanım amacı 2:Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları taze veya kurutularak hayvanlara yedirilir.

***Hypocoum imberbe* Sibth. & Sm.**

Yöresel adı: Yavruağzı

Türkiye’deki yayılışı:A1 Tekirdağ, A5 Amasya, B1 İzmir, B7 Elazığ, C2 Aydın, C4 Konya, C8 Diyarbakır.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı –Karaçay Kasabası arası,Kalınkoz mevki, 1400 m, 26.03.2006, G. Vural 1010.

Kullanım amacı 1:Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları salatalara katılır.

Kullanım amacı 2:Yem

Kullanılış şekli: Taze toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.

***Papaver strictum* Boiss. & Bal.**

Yöresel adı: Gelincik

Türkiye’deki yayılışı:B1 Balıkesir, B2 Kütahya, C2 Burdur.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası tarla içleri, 450 m, 26.03.2006, G. Vural 1011.

Kullanım amacı 1:Gıda

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin taze yaprakları böreklere katılır.

b) Bitkinin taze yaprakları salatalara katılır.

Kullanım amacı 2:Yem

Kullanılış şekli: Taze sürgünleri ve yaprakları yem olarak hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 3:Çocuk oyunları.

Kullanılış şekli: Bitkinin çiçek durumlarını çocuklar, oyunlarda kullanır.

Papaver rhoeas L.

Yöresel adı: Gelincik

Türkiye’deki yayılışı:A1 Tekirdağ, A5 Amasya, A7 Trabzon, B3 Eskişehir, B8 Erzurum, C3 Antalya, C5 Seyhan, C6 Gaziantep.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz İlçesi-Menteşe Köyü arası, 450 m, 01.09.2007, G. Vural 1084.

Kullanım amacı 1:Gıda

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin taze yaprakları böreklerle katılır.

b) Bitkinin taze yaprakları salatalara katılır.

Kullanım amacı 2:Yem.

Kullanılış şekli: Taze sürgünleri ve yaprakları yem olarak hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 3:Çocuk oyunları

Kullanılış şekli: Bitkinin çiçek durumlarını çocuklar, oyunlarda kullanılır.

PLATANACEAE

Platanus orientalis L.

Yöresel adı: Çınar, kavak

Türkiye’deki yayılışı:A1 Balıkesir, A7 Trabzon, A4 Zonguldak, B2 Kütahya, B8 Bingöl, C1/C2 Muğla, C5 Adana, C9 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Kavaklı mevki, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1181.

Kullanım amacı 1: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin odunları yakacak olarak kullanılır.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: 5 adet yaprak 200 g suda kaynatılır, ishal kesici ve bulantı giderici olarak (günde 1–2 fincan) içilir.

Kullanım amacı 3: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin odunlarının yaşken kolay işlenmesi kuruyunca sert ve sağlam olması nedeniyle; çatal, sürgü gibi tarım aletleri, kürek bel, çapa gibi aletler için sap yapılır.

PLANTAGINACEAE

Plantago lanceolata L.

Yöresel adı: Siğilli yaprak

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale A3 Sakarya A6 Ordu A9 Kars B2 Kütahya B5 Nevşehir C2 Burdur C6 Hatay, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, 1200 m, 26.03.2006, G. Vural 1012.Kaklık Kasaba içi bahçeler.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli:

- a) Yaprakları kanayan yere turnike uygulanarak kanamayı önlemek için kullanılır.
- b) Yaprakları ezilerek çibana, diken batmasına karşı (iltihap toplayıcı) sarılır.
- c) Akciğerinde hastalık olanlarda nefes darlığını gidermek, iltihapları gidermek, yaraları iyileştirmek için dekoksion şeklinde hazırlanan çayından günde 3 fincan içilir.

PLUMBAGINACEAE

Plumbago europaea L.

Yöresel adı: Serkele

Türkiye’deki yayılışı:A1 Balıkesir, A4 Ankara, A8 Erzurum, B9 Bitlis, C1/C2 Muğla, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, Gölyeri mevki yamaçları, 1200 m, 01.09.2007, G. Vural 1085.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin taze sürgünlerini ve yapraklarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprakları ezilerek küçük parçalara ayrılır. Eldeki yıpranma ve soyulmalar için krem gibi ovulur.

POLYGONACEAE

Polygonum cognatum Meissn.

Yöresel adı: Buzağılık, çoban ekmeği

Türkiye'deki yayılışı: A2 Bursa, A8 Rize, B2 Kütahya, B9 Bitlis, C2 Muğla, C4 Konya, C7 Adıyaman.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Serinhisar, Kocapınar Köyü, yol kenarları, 1200 m, 01.09.2007, G. Vural 1086.

Kullanım Amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

a) Taze toprak üstü organları doğranarak böreklere katılır.

b) Taze toprak üstü organları doğranarak salatalara katılır.

Kullanım amacı 2: Yem.

Kullanılış şekli: Toprak üstü organlarını süttten yeni kesilmiş buzağılar ota alıştırmak için toplanarak yedirilir.

Rumex patientia L.

Yöresel adı: İlibada, ekşikulak, acı marul

Türkiye'deki yayılışı: A9 Kars, B1 İzmir, B5 Kahramanmaraş, C3 Antalya, C5 Seyhan, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Kavaklıdere mevki yol kenarı, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1182.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Yaprakları salatalara katılır.
- b) Yapraklarından sarma yapılır.
- c) Yapraklarından turşu yapılır.

PORTULACACEAE

Portulaca oleracea L.

Yöresel adı: Semizlik

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, Bursa, A8 Çoruh, C2 Denizli, C5 Seyhan.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası sebze bahçesi, 450m, 26.03.2006, G. Vural 1013.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Yaprakları salatalara katılır.
- b) Taze toprak üstü organları parçalanarak yoğurtla karıştırılır. Su ilave edilerek cacık yapılır.
- c) Yağda kızartılan yağ ve salçanın üzerine bitkinin parçalanmış taze toprak üstü organları, su ve tuz ilave edilerek pişirilip yemek yapılır.

PRIMULACEAE

Primula vulgaris Huds. subsp. *vulgaris*

Yöresel adı: Nergiz

Türkiye’deki yayılışı:A2 Bursa, A5 Amasya, A7 Trabzon, B5 Kayseri, B6/C5 Adana, C2 Aydın C6 Kahramanmaraş.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı’nın doğusu, Gölcük çam ormanı içi, 1600 m, 05.05.2008, G. Vural 1014.

Kullanım amacı: Süs

Kullanılış şekli: Bitkiler doğadaki ortamından alınıp evlerde ve bahçelerde süs amaçlı yetiştirilir.

RHAMNACEAE

Paliurus spina-christi Miller

Yöresel adı: İlme

Türkiye’deki yayılışı: A1 Tekirdağ, A6 Samsun, A8 Çoruh, B1 İzmir, B4 Ankara, B8/C9 Siirt, C2 Muğla, C6 Hatay, C9 Siirt.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Kaklık Kasabası içi, 1200 m, 01.09.2007, G. Vural 1087.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin meyvelerinden infusyon yöntemiyle hazırlanan çay çocuklarda öksürüğü kesmek için içirilir.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır.

RANUNCULACEAE

Clematis viticella L.

Yöresel adı: Sarmaşık

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul, A4 Zonguldak, A6 Samsun, B2 Kütahya/Uşak.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası mezarlık kenarı, 1100 m, 01.09.2007, G. Vural 1088.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprakları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları yakacak olarak kullanılır.

Kullanım amacı 3: Süs

Kullanılış şekli: Bitkinin ev ve bahçe duvar kenarlarında süs amaçlı yetiştirilir.

***Ranunculus arvensis* L.**

Yöresel adı: Su pıtrağı

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A5 Samsun, A9 Kars, B4 Ankara, B7 Elazığ, C2 Denizli, C5 İçel, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü girişi, tarla içi, 1050 m, 26.03.2006, G. Vural 1015.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli: Romatizma ağrılarına, bitkinin toprak üstü organları ezilip sarılarak kullanılır. Yara yapıcı özelliğe sahiptir.

***Ranunculus neapolitanus* Ten.**

Yöresel adı: Kazayağı

Türkiye’deki yayılışı:A1 Tekirdağ, A2 İstanbul/Bursa, B3 Afyonkarahisar, C2 Muğla, C5 Niğde, C7 Diyarbakır.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Güngörmez mevkii, 1183 m, 05.05.2008, G. Vural 1184.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin taze toprak üstü organları doğranarak salatalara katılır.

ROSACEAE

***Cotoneaster nummularia* Fisch. & Mey.**

Yöresel adı: Kürt

Türkiye’deki yayılışı: A1 Balıkesir, A5 Amasya, A9 Kars, B1 Manisa, B6 Malatya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar- Menteşe Köyleri arası, çam ormanı içi, 1000 m, 01.09.2007, G. Vural 1089.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını çobanlar keçilerine yedirir.

Kullanım amacı 2: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları odun olarak kullanılır.

Kullanım amacı 3: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin dallarından sokak süpürgesi yapılır.

Crataegus monogyna Jacq. subsp. **azarella** (Gris.) Franco

Yöresel adı: Adi alıç

Türkiye’deki yayılışı: **A1** Çanakkale, **B2** Uşak, **C1/C2** Muğla.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Aydınlar Köyü, Makas mevki tarla kenarı, 1200 m, 01.09.2007, G. Vural 1090.

Kullanım amacı 1:Tıbbi

Kullanılış şekli: Meyvesi ve çiçeği dekoksasyon şeklinde kaynatılarak, çayı günde 1–2 çay bardağı, kalp damarı açıcı ve dolaşım hızlandırıcı olarak içilir.

Kullanım amacı 2:Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını küçükbaş hayvanlar yer.

Kullanım amacı 3: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları odun olarak kullanılır.

Crataegus stevenii Pojark.

Yöresel adı: Alıç

Türkiye’deki yayılışı: **A1** Çanakkale, **A4** Ankara, **A8** Rize, **C1/C2** Denizli, **C6** Hatay.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Aydınlar Köyü, Heybecik mevki, 950 m, 26.03.2006, G. Vural 1016.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin olgunlaşmış meyveleri yenir.

Kullanım amacı 2:Tıbbi

Kullanılış şekli: Meyvesi ve çiçeği dekoksasyon şeklinde kaynatılarak, çayı günde1–2 çay bardağı, kalp damarı açıcı ve dolaşım hızlandırıcı olarak içilir.

Kullanım amacı 3:Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını küçükbaş hayvanlar yer.

Kullanım amacı 4: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları odun olarak kullanılır.

Prunus divaricata Ledep. subsp. ***divaricata***

Yöresel adı: Yaban eriği

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, B2 Uşak, C1/C2 Muğla.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Kalınkoz mevki, 1300 m, 05.05.2008, G. Vural 1185.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin olgunlaşmış meyveleri yenir.
- b) Bitkinin olgunlaşmış meyveleri kurutulur. Kış zamanı sade veya suyla kaynatılıp hoşafı yapılarak yenir (**Şekil 8.1.8**).
- c) Bitkinin olgunlaşmış meyveleri kaynatılıp suyu süzülür. Süzülen su sıcakta kurutulur. Kış mevsiminde suyla karıştırılıp marmelat yapılarak yenir (**Şekil 8.1.9**)

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 3: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları odun olarak kullanılır.

Prunus x domestica L.

Yöresel adı: Dağ eriği

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, B2 Uşak, C1/C2 Muğla.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Taban mevki, tarla kenarları, 1250 m, 01.09.2007, G. Vural 1091.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin olgunlaşmış meyveleri yenir.
- b) Bitkinin olgunlaşmış meyveleri kurutulur. Kışın sade olarak yenir veya suyla kaynatılıp hoşafı yapılarak yenir
- c) Bitkinin olgunlaşmış meyveleri kaynatılıp suyu süzülür. Süzülen sıvı ekstre sıcakta kurutulur. Kış mevsiminde suyla karıştırılıp marmelat yapılarak yenir

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Meyveleri fazla miktarda yendiği takdirde müshil etkisi gösterir. Bu nedenle kabızlık tedavisinde kullanılır.

Kullanım amacı 3: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 4: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları odun olarak kullanılır.

Prunus spinosa L.

Yöresel adı: Çakal eriği

Türkiye’deki yayılışı: A1 Balıkesir, A5 Amasya, A9 Kars, B1 Manisa, B6 Malatya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Taban mevkii, tarla kenarları, 1250 m, 26.03.2006, G. Vural 1017.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin olgunlaşmış meyveleri yenir.

b) Bitkinin olgunlaşmış meyveleri kurutulur. Kış zamanı sade veya suyla kaynatılıp hoşafı yapılarak yenir

c) Bitkinin olgunlaşmış meyveleri kaynatılıp suyu süzülür. Süzülen su sıcakta kurutulur. Kış mevsiminde suyla karıştırılıp marmelat yapılarak yenir

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Meyveleri fazla miktarda yendiği takdirde müshil etkisi gösterir. Bu nedenle kabızlık tedavisinde kullanılır.

Kullanım amacı 3: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 4: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları odun olarak kullanılır.

Pyrus elaeagnifolia Pall. subsp. *elaegnifolia*

Yöresel adı: Çöğür armudu, yaban armudu

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, B2 Uşak, C1/C2 Muğla.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Serinhisar İlçesi-Ayaz Köyü karayolu kenarındaki tarım alanları, 1200 m, 01.09.2007, G. Vural 1092.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin olgunlaşmış meyveleri yenir.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını hayvanlar yer.

Kullanım amacı 3: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları odun olarak kullanılır.

Rosa canina L.

Yöresel adı: Öküz göbeği, kuşburnu

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4 Ankara, A8 Rize, C1/C2 Denizli, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü, Köstenyüzü mevki yol kenarları, 1100 m, 26.03.2006, G. Vural 1018.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin olgunlaşmış meyveleri kaynatılır. Suyu elekten süzülür. Şekerle kaynatılarak marmelat yapılır. Son zamanlarda kuşburnu olarak adlandırılmış olup olgun meyvelerinin çayı da içilmektedir.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını ve meyvelerini hayvanlar yer.

Rosa pulverulenta M. Bieb.

Yöresel adı: Öküz göbeği

Türkiye’deki yayılışı: A1 Balıkesir, A5 Amasya, A9 Kars, B1 Manisa, B6 Malatya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı’nın doğu yamaçları, 1000 m, 05.05.2008, G. Vural 1186.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını ve meyvelerini hayvanlar yer.

Rubus canescens DC. var. *canescens*

Yöresel adı: Orman Üzümlü

Türkiye’deki yayılışı: A1 Balıkesir, A5 Amasya, A9 Kars, B1 Manisa, B6 Malatya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Uyuz Pınarı mevki, 1600 m, 01.09.2007 G. Vural 1093.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin meyveleri yenir.

Kullanım amacı 2: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını ve meyvelerini hayvanlar yer.

Rubus sanctus Schreber

Yöresel adı: Orman Üzüümü

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4 Ankara, A8 Rize, C1/C2 Denizli, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Köstenyüzü mevkii yol kenarları, 1100 m, 01.09.2007, G. Vural 1094.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Bitkinin meyveleri yenir.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yapraklarını ve meyvelerini hayvanlar yer.

RUBIACEAE

Galium aparine L.

Yöresel adı: Yapışak

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A5 Samsun, A7 Giresun, B5 Yozgat, C2 Muğla, C5 Adana, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, 1200 m, 26.03.2006, G. Vural 1019.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

SALICACEAE

Populus nigra L.

Yöresel adı: Zevli

Türkiye’deki yayılışı: A3 Bolu, A4/A5 Kastamonu.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı –Honaz İlçesi arası, 1200 m, 26.03.2006, G. Vural 1020.

Kullanım amacı 1: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin odunları yakacak olarak kullanılır.

Kullanım amacı 2: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin odunları inşaat işlerinde (atkı, kalıp vb.) kullanılır.

SCROPHULARIACEAE

Verbascum glomeratum Boiss.

Yöresel adı: Sığırkuyruğu

Türkiye’deki yayılışı: A2 Bilecik, A5 Amasya, B1 İzmir, B4/C4 Konya, B7 Malatya, C2 Denizli, C6 Gaziantep.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı’nın doğusu, mevkii, 1000 m, 01.09.2007, G. Vural 1095.

Kullanım amacı: El sanatları

Kullanılış şekli: Birkaç bitki toprak üstünden kesilir. Gövdelerinden bağlanarak harmanyeri ve ev önü süpürgesi olarak kullanılır.

SOLANACEAE

Solanum nigrum L. subsp. *nigrum*

Yöresel adı: Köpek üzümü

Türkiye’deki yayılışı:A2 İstanbul, A7 Trabzon, B1 İzmir, B7 Elazığ, C2 Muğla, C5 İçel.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Kavaklı mevkii, tarla içi 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1187.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

***Solanum nigrum* L. subsp. *schultesii* (Opiz) Wessely**

Yöresel adı: Köpek üzümü

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A5/A6 Samsun, A8 Rize, B1 İzmir, C2 Denizli Honaz Dağı, C6 Hatay

C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü, Kavaklı mevkii, tarla içi 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1188.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

TAMARICACEAE

***Tamarix smyrnensis* Bunge**

Yöresel adı: Ilgın

Türkiye’deki yayılışı:A1 Edirne, A5 Çorum, A8 Çoruh, B1 İzmir, B6 Kahramanmaraş, B9 Van, C3 Antalya, C6 Adıyaman, C9 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kocabaş Çayı kenarları, 450 m, 26.03.2006, G. Vural 1022.

Kullanım amacı: Yakacak

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve dalları kesilip kurutularak, odunları tutuşturmak için kullanılır.

TILIACEAE

***Tilia platyphyllos* Scop.**

Yöresel adı: Ihlamur

Türkiye’deki yayılışı:A7 Trabzon, B1 Çanakkale, C3 Isparta, C4 Antalya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı–Honaz İlçesi arası, vadi kenarları, 1200 m, 01.09.2007, G. Vural 1097.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli: Çiçekleri toplanıp kaynatılarak, çayı içilir.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli: Çiçekleri toplanıp dekoksasyon yöntemiyle çıkarılan çayı soğuk algınlığına karşı boğazı yumuşatmak ve ter atmak için, 1–2 fincan içilir.

THYMELAEACEAE

Daphne oleoides Schreb. subsp. *oleoides* Schreber

Yöresel adı: Ağıcık

Türkiye’deki yayılışı:A2 Bursa, A4 Kastamonu, A6 Sivas, B1 Balıkesir, B7 Erzincan, C2 Denizli, C6 Kahramanmaraş.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı’nın doğusu, Kızlar Oluğu mevki 2000 m, 01.09.2007, G. Vural 1098.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli: Yaprakları hayvanlardaki müzmin ağrıları gidermek amacıyla yedirilir.

ULMACEAE

Celtis australis L.

Yöresel adı: Çitlembik

Türkiye’deki yayılışı:A2 İstanbul, A5 Sinop, A8 Rize, C2 Denizli Honaz Dağı, C3 Antalya.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü- Kızılyer Kasabası arası, 800 m, 05.05.2008, G. Vural 1189.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin yaprak ve meyvelerini hayvanlar yer.

URTICACEAE

Urtica dioica L.

Yöresel adı: Dalağan

Türkiye’deki yayılışı:A1 Balıkesir, A3 Bolu, A7 Giresun, B1 İzmir, B7 Elazığ, B10 Kars, C3 Antalya, C6 Adana.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası içi, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1190.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin taze toprak üstü organları böreklere katılır.
- b) Bitkinin taze toprak üstü organları doğranıp sade veya yumurtayla yağda kızartılarak yenir.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkiden koparılan bir miktar dal parçaları suya atılır. Kaynamaya başlayınca ocaktan alınıp soğumaya bırakılır. Oluşan çayı, saç seyrek olanlar saçlarının sıklaşması için şampuan gibi kullanır.

Kullanım amacı 3: Tarım ilacı

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları toplanır. Kazana koyulup, 1/1 oranında su ilave edilip üstü kapatılır. 3–5 gün sonra suyu süzülür. Süzülen su meyve ve sebzelerdeki “**Basıra**” adı verilen zararlıya pompayla püskürtülür.

Urtica pilulifera L.

Yöresel adı: Dalağan

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A6 Samsun, B1 İzmir, C1 Muğla, C3 Antalya, C5 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü içi, Bataklık mevki, 1050 m, 26.03.2006, G. Vural 1023.

Kullanım amacı 1: Gıda

Kullanılış şekli:

- a) Bitkinin taze toprak üstü organları böreklere katılır.

b) Bitkinin taze toprak üstü organları doğranıp sade veya yumurtayla yağda kızartılarak yenir.

Kullanım amacı 2: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkiden koparılan bir miktar dal parçaları suya atılır. Kaynamaya başlayınca ocaktan alınıp soğumaya bırakılır. Oluşan çayı, saç seyrek olanlar saçlarının sıklaşması için şampuan gibi kullanır.

Kullanım amacı 3: Tarım ilacı

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organları toplanır. Kazana koyulup, 1/1 oranında su ilave edilip üstü kapatılır. 3–5 gün sonra suyu süzülür. Süzülen su meyve ve sebzelerdeki “**Basıra**” adı verilen zararlıya pompayla püskürtülür.

VERBENACEAE

Vitex agnus-castus L.

Yöresel adı: Hayıt

Türkiye’deki yayılışı:A1 Çanakkale, A3 Bolu, A7 Giresun, C1/C2 Muğla, C4 İçel, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası- Menteşe Köyü arası, yol kenarı, 450 m, 01.09.2007, G. Vural 1099.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli: Tohumlarından dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı kadınlarda adet dönemindeki sancıları gidermek için, 1–2 fincan içilir. Ayrıca hazırlanan çay varis hemoroit tedavisinde de kullanılarak, günde 1–2 fincan içilir. Kadınlık hormonunu arttırdığı erkeklik hormonunu azalttığı, bu nedenle erkeklerin çayı bol sütle içmesi gerektiği belirtilmektedir.

Kullanım amacı 2: El Sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin dallarından sele, sepet gibi aletler örülür.

VIOLACEAE

Viola sieheana Becker

Yöresel adı: Menekşe

Türkiye’deki yayılışı: A2 Bursa, A4 Kastamonu, A8 Çoruh, B1 Balıkesir, B2 Kütahya, C5 Seyhan.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Aydınlar Köyü –Karaçay Kasabası arası, tarla kenarı, 1000 m, 05.05.2008, G. Vural 1191.

Kullanım amacı: Süs

Kullanılış şekli: Bitki süs amaçlı olarak, evlerin bahçe ve balkonlarında yetiştirilir.

ZYGOPHYLACEAE

Peganum harmala L.

Yöresel adı: Üzerlik otu

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A5 Amasya, B1 İzmir, B5 Kayseri, B8 Erzincan, C2 Denizli, C5 Muğla, C8 Mardin.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kaklık Kasabası içi, , 400 m, 05.05.2008, G. Vural 1192.

Kullanım amacı 1: El sanatları

Kullanılış şekli: Bitkinin meyveleri ipe dizilerek süs eşyası yapılır.

Kullanım amacı 2: Sihir ve nazar

Kullanılış şekli: Bitkinin meyveleri tespih gibi dizilerek sihir ve nazara karşı eve asılır.

Tribulus terrestris L.

Yöresel adı: Demir diken

Türkiye’deki yayılışı: A4 Çankırı, A7 Sivas, A10 Ağrı, B3 Afyonkarahisar, B6 Malatya, B10 Kars, C4 Konya, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı –Karaçay Kasabası arası, Gölcük mevki, 1200 m, 01.09.2007, G. Vural 1100.

Kullanım amacı: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarından alınan 1–2 tatlı kaşığı parça, suda kaynatılarak, hazırlanan çay safra ve idrar yolu taşlarına karşı her gün içilir.

5.2.2.2 SINIF: LILIOPSIDA (MONOCOTYLEDONEAE)

ARACEAE

Dracunculus vulgaris Schott.

Yöresel adı: Yılan bıçağı

Türkiye’deki yayılışı: A1 Çanakkale, A4 Ankara, A8 Rize, C1/C2 Denizli, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar-Kızılyer karayolu 4. km, Heybecik mevki., 1116 m, 05.05.2008, G. Vural 1117.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin yaprak sapı iki uçtan kesilir. Kesilen kısmın bir ucu yakılır. Diğer uçtan el ve bacadaki yara ve şişliklere üfürülür. Şişlikleri giderdiği, yaraların erken kapanmasına neden olduğu söylenmektedir.

b) Bitkinin toprak altı kısımları parçalanarak tuzla karıştırılır. Hayvanların müzmin ağrı ve sızılarına karşı ağrı giderici olarak yedirilir.

JUNCACEAE

Juncus articulatus L.

Yöresel adı: Kova

Türkiye’deki yayılışı: A1 Tekirdağ, A5 Amasya, A9 Kars, B2 Balıkesir, B4 Niğde, B8 Muş, C2 Muğla, C5 Konya, C9 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Uyuz Pınarı su kenarları 1500 m, 05.05.2008, G. Vural 1171.

Kullanım amacı: El Sanatları

Kullanılış şekli: Eskiden gövdesinden şapka örülürmüş.

IRIDACEAE

Iris germanica L.

Yöresel adı: Sarı çiğdem

Türkiye’deki yayılışı: A5 Kastamonu, A7 Trabzon, C1 Muğla, C6 Hatay.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Aydınlar Köyü’nün güneyi, Pıtraklı mevkii, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1101.

Kullanım amacı: Gıda

Kullanılış şekli: Rizomlar kazılıp çıkartılır. Soyulup, ekmek arasına koyularak yenir.

LILIACEAE

Muscari comosum (L.) Miller

Yöresel adı: Arap soğanı, mor sümbül

Türkiye’deki yayılışı:A1 Kırklareli, A2 İstanbul, B1 İzmir, B3 Afyonkarahisar, B7 Sivas, B9 Van, C1 Aydın, C3 Antalya, C5 Adana, C9 Şırnak.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Serinhisar, Yatağan Kasabası-Kefe Yaylası yolu 2. km, 1200 m, 05.05.2008, G. Vural 1102.

Kullanım amacı 1: Çocuk oyunları

Kullanılış şekli: Çocuklar toprak üstü kısımlarını oyun amaçlı toplar. Evcilik oyunlarında ağaç, mum, çiçek olarak kullanırlar.

Ornithogalum fimbriatum Willd.

Yöresel adı: Tükrük otu

Türkiye’deki yayılışı: A1 Edirne, A3 Bolu, B1 Manisa.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz Dağı, Akçaoluk mevkii 1700 m, 26.03.2006, G. Vural 1024.

Kullanım amacı: Süs

Kullanılış şekli: Bitkinin soğanları doğal ortamdan alınarak saksılara dikilir, çiçekleri hediyelik olarak koparılır.

POACEAE (GRAMINEAE)

Alopecurus arundinaceus Poir.

Yöresel adı: Yok

Türkiye’deki yayılışı: A2 İstanbul, A3 Bolu, A7 Gümüşhane, B3 Eskişehir, B6 Elazığ, B10 Ağrı, C2 Denizli Honaz Dağı, C7 Şanlıurfa, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Karaçay Kasabası, Çoban Çeşmesi kenarları, 1100 m, 05.05.2008, G. Vural 1103.

Kullanım amacı: Süs

Kullanılış şekli: Bitkinin gövde ve çiçek kısımları boyanarak evlerde süs amaçlı kullanılır.

Arundo donax L.

Yöresel adı: Kargı

Türkiye’deki yayılışı: A1 Tekirdağ, B2 Balıkesir, C1/C2 Aydın, C5 Adana.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kocabaş Kasabası çay kenarları., 450 m, 05.05.2008, G. Vural 1104.

Kullanım amacı: El sanatları

Kullanılış şekli: Yöre halkı bitkinin gövdelerinden sele, sepet, hasır örür.

Calamagrostis pseudophragmites (Haller fil.) Koeler

Yöresel adı: Saz

Türkiye’deki yayılışı: A1 Edirne, A5 Amasya, A8 Rize, B2 Kütahya, B7 Erzincan, C2 Denizli, C5 Adana, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kızılyer Kasabası su kenarları, 450 m, 05.05.2008, G. Vural 1105.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Bitkinin taze gövde ve yaprakları hayvanlara yedirilir.

Kullanım amacı 1: El sanatları

Kullanılış şekli:

a) Bitkinin olgunlaşmış gövdelerini çocuklar uçurtma yapmak için kullanır.

b) Bitkinin olgunlaşmış gövdeleri ahır, baraka vb. yapıların çatı örtüsü olarak kullanılır.

***Cynodon dactylon* (L.) Pers.**

Yöresel adı: Ayrık

Türkiye’deki yayılışı: **A1** Çanakkale, **A4** Ankara, **A8** Rize, **C1/C2** Denizli, **C6** Hatay.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Aydınlar Köyü Makas. Elma Bahçesi, 1200 m, 26.03.2006, G. Vural 1025. Tüm yerleşim yerlerinde tarla ve bahçe içlerinde gözlemlenmiştir.

Kullanım amacı 1: Tıbbi

Kullanılış şekli: Bitkinin toprak üstü organlarından infüzyon yöntemiyle hazırlanan çay böbreklerde taş düşürücü olarak günde 2–3 çay bardağı içilir.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Toprak üstü organları taze olarak hayvanlara yedirilir. Ayrıca çiftçiler tarafından çabuk yayılıcı olduğu için zararlı kabul edilir.

***Dactylis glomerata* L. subsp. *hispanica* (Roth) Nyman**

Yöresel adı: Geyik ayrığı

Türkiye’deki yayılışı: **A1** Çanakkale, **A4** Ankara, **A9** Erzurum, **B2** Kütahya, **B9** Bitlis, **C1/C2** Muğla, **C5** Niğde, **C9** Mardin.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Honaz Dağı, Göbecik Tepesi nemli ve taşlık alanlar, 1700 m, 05.05.2008, G. Vural 1106.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Toprak üstü organlarını otlak hayvanları yer.

***Phragmites australis* (Cav.) Trin. & Steudel**

Yöresel adı: Kuştutan

Türkiye’deki yayılışı: **A1** Tekirdağ, **A4** Bolu, **A8** Rize, **B1** Manisa, **B3** Afyonkarahisar, **C2** Muğla, **C5** Niğde, **C9** Hakkari.

Araştırma alanı: **C2** Denizli: Aydınlar Köyü, ev önleri, dam üstleri, 1050 m, 05.05.2008, G. Vural 1107.

Kullanım amacı 1: Yem

Kullanılış şekli: Toprak üstü organlarını otlak hayvanları yer.

Kullanım amacı 1: El Sanatları

Kullanılış şekli: Kurutulan toprak üstü organları çatı kaplamada, yastık yapmada kullanılır.

Poa bulbosa L.

Yöresel adı: Tavşanbıyığı

Türkiye’deki yayılışı: A1Edirne, A6Samsun, A8 Rize, B1 İzmir, B5 Kayseri, B9 Van, C1 Muğla, C2 Denizli, C7 Adıyaman, C10 Hakkari.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Karateke Köyü, bahçe içleri, yol kenarları, 1050 m, 05.05.2008, G. Vural 1108.

Kullanım amacı: Yem

Kullanılış şekli: Toprak üstü organlarını otlak hayvanları yer.

TYPHACEAE

Typha angustifolia L.

Yöresel adı: Tülü

Türkiye’deki yayılışı:A1 Balıkesir, A4 Kastamonu, B6 Sivas, B9 Van, B10 Kars, C2 Antalya, C5 Niğde.

Araştırma alanı: C2 Denizli: Honaz, Kocabaş Çayı kenarları, 450 m, 26.03.2006, G. Vural 1027.

Kullanım amacı: Süs

Kullanılış şekli: Gövdelerinden koparılır, çiçek durumları vazolara süs olarak konur.

6.TARTIŞMA VE SONUÇ

6.1. Tartışma

Honaz Dağı ve çevresine yakın yerlerdeki yöre halkı genelde kırsal kesimlerde yaşamaktadır. Kırsal kesimlerde yaşayan halkın ulaşım ve olumsuz hava şartları nedeniyle sağlık, beslenme, yakacak gibi temel ihtiyaçlarının büyük bir bölümünü doğal kaynaklardan sağladıkları tespit edilmiştir. Bu kaynakların çoğunu bölgede doğal yayılış gösteren ve kültürü yapılan bitkiler oluşturmaktadır. Yöre insanları yakacak, gıda, ilaç, el sanatları vb. alanlarda denedikleri, kullandıkları bitkileri nesilden nesile aktarmışlar. Özellikle hayatının bir kısmını veya çoğunu çobanlık yaparak geçirmiş insanların bitkilerin kullanımı ve nesilden nesile aktarımdaki payları büyüktür. Röportaj yapılan bazı kimselerin “Bu bitkiyi şunun için kullandım.” tanımlayamadıkları bitkiye “Şu amaçla kullanılıyor.” yerel ağızla “Bi çeşit bi ot ” olarak ifade etmeleridir. Araştırma alanında bitkilerin isimleri yöreden yöreye farklılık göstermektedir. Ör: *Platanus orientalis* L. Aydınlar ve Karaçay yerleşim birimlerinde “kavak”, diğer yerlerde “çınar”, *Populus nigra* L. Aydınlar, Kızılyer ve Karaçay yerleşim birimlerinde “zevli” diğer yerlerde “kavak” olarak isimlendirilmektedir. Ayrıca Türkiye’de “kızılçam” olarak bilinen *Pinus brutia* L. “sarıçam” olarak adlandırılmaktadır. *Pinus nigra* J.F. Arnold subsp. *nigra* var. *caramanica* (Loudon) Rehder “karaçam” olarak adlandırılmasının yanı sıra “akçam” olarak da bilinmektedir.

Araştırma alanında bilgi alınan 81 kişiden (**Çizelge 6.3.1**) 64’ ü (% 80) ilkokul, 6’ sı (% 7) lise, 5’ i (% 6) hiç okula gitmemiş, 4’ ü (% 4) ortaokul, 2’ si (% 2) ise üniversite mezunudur. Görüşme yapılan kişilerin 67’si (% 83) erkek, 14’ü (% 17) kadındır. Bağ, bahçe, tarla ve hayvan otlatma gibi arazi işleriyle meşgul olmaları sebebiyle bitkilerle iç içe olan erkekler, evde oturan kadınlara göre bilgi kaynağımızın çoğunluğunu oluşturmuşlardır. Görüşmelere ait bazı örnekler (**Şekil 8.1.11–17**)’de verilmiştir.

Honaz Dağı eteklerindeki Aydınlar, Ayaz, Kocapınar ve Akbaş köyleri dağlık olması nedeniyle tarıma elverişsiz izole olmuş yerleşim yerleridir. Bu köyler etnobotanik kullanım ve yerel ad ile ilgili veri kayıtlarının en çok olduğu (% 50) yerler olması nedeniyle önemlidir. Diğer köy ve kasaba halklarından görüşme yapılan kişileri

incelediğimizde; kendilerinin veya atalarının çoğunun Honaz Dağı'nda çobanlık yapmış, bu yörelerde ikamet edip daha sonra taşınmış insanlardan oluştuğunu gözlemledik. 550–650 m yüksekliklerde yaşayan, tarımla uğraşan veya fabrikalarda işçilik yapan halkın, özellikle gıda ve tıbbi alanlarda kullandığı bitkileri Aydınlar, Ayaz, Kocapınar ve Akbaş gibi köylerdeki akrabalarından tedarik ettiklerini ya da bizzat kendilerinin topladığını öğrendik. Honaz ve Serinhisar ilçelerindeki halkın esnaf veya memurlardan oluşması, bitkilerle iletişiminin kısıtlı olmasına, ihtiyaçlarını satın alarak çözmelerine sebep olduğundan verdikleri bilgilerin tv., gazete vb. kaynaklı olduğu izlenimini uyandırmıştır. Bu yüzden araştırmamızın güvenilirliği açısından ilçe merkezlerindeki veri toplama işlemi kısıtlı tutulmuştur.

Ayrıca, Aydınlar, Ayaz, Kocapınar ve Akbaş köylerindeki halkın çoğunluğu bilgileri kesin ve net bir şekilde verirken, diğer yöre halklarının unutmaları veya hatırlamak için duraksamaları bu yörelerdeki bilgilerin yavaş yavaş unutulmaya başladığını göstermektedir. Bunun yanı sıra Honaz Dağı Milli Parkı'na giriş ve otlatma yasağı, dağ köylerindeki otlatma alanını sınırlandırmıştır. Bu durumdan en çok etkilenen Aydınlar Köyü'nde görüşme yapılan insanlardan çoğunun koyun ve keçilerini satıp Denizli İli'ndeki fabrika ve diğer iş alanlarında çalışmak için köyden göç ettikleri görülmektedir. Yöre halkı 30 yıl önce köyde 1200 civarında kişinin ikamet ettiğini ve okulda 170 öğrencinin öğrenim gördüğünü şimdi ise 554 kişinin ikamet ettiği, 20–30 öğrencinin öğrenim gördüğünü belirtmişlerdir. Yasaklar sonucunda yöre nüfusunun azalması insanların etnobotanik materyallere ilgisini azaltmış, dolayısıyla bu kültür unutulmaya yüz tutmuştur.

Bazı bitkilerin yerel adları ile morfolojileri arasında bir ilişki bulunmaktadır. Örneğin: *Equisetum ramosissimum*' un yerel adı “eklice ot” denilmesinin sebebi gövdelerinin eklemli olmasından, *Cotinus coggyria*' nın yerel adı “sarıcayaylık” olup, bitkinin sarıya benzer renk ve hayvanların yemesinden (yayılmadan) dolayı bu isim verilmiştir. *Convolvulus arvensis*' e yerel ad olarak “bağ urganı” denilmesinin sebebi gövdesinin ip gibi kullanılmasından, *Urtica dioica*' a yerel ad olarak “dalağan” denilmesinin sebebi insanların derilerinde kaşıntıya sebep olmasından ve *Galium aparine* bitkisine yerel ad olarak “yapışak ot” denilmesinin sebebi bitkinin yaprak ve gövdelerindeki tüylerin insanların giysilerine yapışmasından ileri gelmektedir.

Bazı bitkiler de kullanım alanlarına göre isimlendirilmiştir. Örneğin; *Juniperus oxycedrus* subsp. *oxycedrus* bitkisine, katran elde edilmesinde kullanıldığı için “katran ardıcı”, *Daucus carota* bitkinin kurumuş çiçek sapları diş temizlemede kürdan gibi kullanıldığı için “diş otu”, *Paracaryum aucheri* bitksinin ezilen toprak üstü organları sabun gibi el yıkamada kullanıldığı için “el köpürten” adı verilmiştir. *Polygonum cognatum* bitkisi ise süttten kesilen buzağuları ot yemeye alıştırmak için yedirilir. Bu yüzden yerel ad olara “buzağılık” denilmektedir.

Yöre halkının besin olarak kullandığı doğal bitkilerin sayısının fazlalığı şu şekilde açıklanabilir: Honaz Dağı ve Çevresi’ndeki halkın atalarının tamamı çobanlık yapmıştır. Meslek gereği hayvanlarıyla ilgilenmeleri hayvan bitki ilişkilerindeki etkileşimi de öğrenmelerine neden olmuştur. Böylece bitkilerin tamamıyla ilgilenmişler, bilgi ve deneyimlerini nesilden nesile aktarmışlardır. İnsanlarla hayvanların bütünleşmesi yöre insanlarının “Hayvan da canlı, ben de canlıyım. O halde hayvanın yediklerini bende yiyebilirim.” felsefesini geliştirmelerine, hayvanların yediği birçok doğal bitkiyi denediklerini, beğendiklerini yemeklerde, börek ve salatalarda kullandıklarını görmekteyiz.

Örneğin eskiden yörede yetiştirilmeyen pırasa, marul gibi sebzelerin yerini yörede “kızıl sirken” olarak bilinen *Chenopodium album* L. subsp. *album* var. *album* almaktaymış. Kültürü yapılan *Prunus* türlerinin yerini alan *Prunus divaricata*, *Prunus x domestica* ve *Prunus spinosa* gibi bitkileri halk doğrudan yiyerek veya meyvenin kurutulmasıyla kak (Şekil 8.1.8), kaynatılıp suyunun çıkarılarak kurutulmasıyla çörek yaparak kışlık yiyecek olarak kullanmışlardır (Şekil 8.1.8).

Yörede kültür bitkilerinin yetiştirilmesi, gelişen teknoloji ve refah düzeyinin artması giderek doğal bitkilere olan ilgiyi azaltmıştır. 50 yaşın altındaki insanlardan alınan verilerin 50–75 yaş aralığındakilerden alınanlardan az olması bunu doğrulamaktadır.

Yörede buğday, soğan, patates gibi kültür bitkilerinin yanı sıra son 50 yılda diğer kültür bitkilerinin de yaygın olarak tarımı yapılır olmuştur. Yörede kültürü yapılan bitkilere örnek olarak 700 m den yüksek kesimlerde buğday, arpa, nohut, mısır gibi tarım bitkileri, güneydeki 550 m’den alçak kesimlerde buğday, pamuk, pancar, zeytin, kiraz, nar, son yıllarda hızla artan bağcılığı örnek olarak verebiliriz.

Honaz Dağı ve Çevresi'ndeki tarım alanlarında rastladığımız diğer kültür bitkileri de şunlardır:

Ceviz, badem, vişne, elma, armut, kayısı, erik, incir, ayva, fındık, akasya, şeftali, çilek, yonca, ayçiçeği, fasulye, bakla, soğan, sarımsak, patates, bamya, marul, pırasa, ıspanak, havuç, kavun, karpuz, kabak, salatalık, mercimek, soya, lahana, maydanoz vd.

Yöre halkının bitkiler konusundaki araştırmacı özelliğinin çörekotu, kekik, hibrit salatalık, çekirdeksiz üzüm vb. kültür bitkilerinin yörede denenip bazılarının yaygınlaşmasına neden olduğunu görmekteyiz. Ayrıca yörede bazı kültür bitkileri değişik amaçlarla kullanılmaktadır. Örneğin patates fırında pişirilip kabuğu soyularak ishale karşı yenir. Soğan ocaktaki küle gömülerek pişirilip kabukları soyulur, ekmek arasına konularak yenir veya ağrılı bölgeye sarılarak ağrı giderici olarak kullanılır.

Genel olarak gıda, yem ve tıbbi alanlarda faydalanan doğal bitkilerin kullanımı ve hazırlanışı aşağıdaki gibidir:

Salataya katılan bitkiler şu şekilde hazırlanır: Öncelikle bitkinin taze toprak üstü organları koparılarak suda yıkanır. Bitkinin kurumuş, hastalıklı organları ve toprak altı kısımları kesilir. Kalan kısım doğranıp üzerine yağ, doğranmış soğan katılarak bazen diğer bitkiler de karıştırılarak yenir.

Böreklerle katılan bitkiler şu şekilde hazırlanır: Öncelikle bitkinin taze toprak üstü organları koparılarak suda yıkanır. Bitkinin kurumuş, hastalıklı organları ile toprak altı kısımları kesilir ve kalan kısım doğranır. Önceden hazırlanmış, açılan pişmemiş yuka (yufka) ekmeğinin yarısının üzerine doğranan kısım eklenir. Damak zevkine göre üzerine tuz, çökelek ilave edilerek yuka (yufka) ekmeği ortadan ikiye katlanır. Uçları parmakla bastırılarak ateşte yanan sacın üzerine alt üst edilerek pişmeye bırakılan böreğe bazı yörelerde “otlu ekmek” denir (**Şekil 8.1.7**).

Yağda kızartılarak yenen bitkiler şu şekilde hazırlanır: Öncelikle bitkinin taze toprak üstü organları koparılarak suda yıkanır. Bitkinin kurumuş, hastalıklı organları ile toprak altı kısımları kesilir ve kalan kısımlar bıçakla 5–10 cm eninde doğranır. 1–2 cm iriliğinde doğranan soğanlar içine yağ katılmış tavada 2–3 dk. kızartılır. Üzerine

doğranmış bitki ilave edilerek rengi koyulaşınca kadar kızartılıp tuzu eklenir. Damak zevkine göre üzerine yumurta eklenerek pişinceye kadar karıştırmaya devam edilir.

Yem olarak kullanılan bitkilerde: Çobanların doğrudan otlatma sonucu hayvanların yediklerini belirttikleri bitkiler kullanılış şekli “**Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.**” olarak; bunun yanında kesip kurutup hayvanlara da yediriliyorsa “**Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir.**” olarak ifade edilmiştir.

Bitkilerin kurutularak hayvanlara yedirilmesinin nedenleri şunlardır:

- 1) Kurutulmamış bitkileri yiyen hayvanlarda ishal görülür ve sütleri kocar.
- 2) Kurutulan bitkiler kış aylarında kullanılmak için depo edilebilir. Bitkiler taze halde saklanırsa çürür, hayvanlar yemez.
- 3) Bitkiyi kesip kurutarak yediren, genelde besicilik yapan kişilerin, çobanlara göre hayvanlarını daha kısa sürede doyurup zaman kazanmalarına neden olur.
- 4) Hayvanların taze bitkileri, olgunlaşmış bitkilere göre daha fazla yemesinden dolayı artan et ve süt verimini bilen hayvan yetiştiricilerinin, sezon bitmeden bu bitkileri stoklamaları gerekir.
- 5) Otlakların sezon sonuna kadar verimlerinin düşmesi, hayvan yetiştiricilerinin bitkiyi tazeyken kesip kurutarak, otlatmaya ilave olarak hayvanlara yedirmesine yol açmaktadır.

Kurutma işlemi doğrudan bir bitki türüyle değil, bitkinin bulunduğu alandaki diğer hayvan yemi olarak kullanılan bitkilerle birlikte kesilip toplanarak yapılır.

Halkın tıbbi olarak kullandığı bitkileri: Doğrudan yeme, dekoksiyon, infüzyon, ezerek hastalıklı bölgeye sarma, suda kaynatarak lapa halinde hastalıklı bölgeye sarma gibi yöntemleri yaygın olarak kullandıkları tespit edilmiştir. Bitkiler çay gibi kullanılırken içeriğinin bozulmaması için dekoksiyon yöntemi; fazla kurumuş veya özsuyu zor çıkan bitkilerde infüzyon yöntemi kullanılır. Ancak en fazla 80° ısıtılır. Bu işlemler yapılırken kullanılan bitkinin çoğu zaman göz kararıyla kullanıldığı tespit edilmiştir.

Dekoksiyon yöntemiyle bitki şu şekilde hazırlanarak kullanılır: Toplanan taze veya kurutulmuş bitkinin gereksiz kısımları ayıklanarak temizlenir. Temizlenen kısım yeteri kadar su eklenen demliğin üzerine atılarak kaynatılıp çay gibi içilir.

İnfusyon yöntemiyle bitki şu şekilde hazırlanarak kullanılır: Toplanan taze veya kurutulmuş bitkinin gereksiz kısımları ayrılarak temizlenir. Temizlenen kısım kaynatılmış suyun içine atılarak demlendikten sonra çay gibi içilir.

Dekoksiyon yönteminin, genelde ağrılarında kullanılan bitkilerde infusyon yönteminin ise, solunum yolu hastalıklarında kullanılan bitkilerde uygulandığı tespit edilmiştir.

Yörede tıbbi olarak kullanılan doğal bitkilerin sayısının azlığı dikkat çekicidir. Bunun nedeni 60 yaşın üstündeki yöre halka sorulduğunda “Benim hiç dişim ağrımadı. Eskiden bu kadar hastalık olmazdı. Şimdiki insanlar çürük. Hasta çocuklara katran sarardık.” gibi cevaplar verilmiştir. Böylece insanların ağrı, sızı, şişlik, cilt hastalıklarının iyileşmesinde dermanı *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica*, *Pinus brutia* ve *Juniperus* türlerinin reçinesinin çıkarılmasıyla elde edilen katranı kullanarak aradıkları görülmüştür. Yöre halkı ısıtılan katranı değişik yöntem ve amaçlarla kullanır. Bunlar:

1) Ağrı Giderici

Karnı ağrıyan çocuklarda katran ısıtılarak ağrılı bölgeye sürülür. Ağrılı bölgeye sarılan bez ağrı geçtikten 1–2 saat sonra çıkarılır.

2) El ve Ayak Hastalıkları

Ayrıca soğuk, nasır gibi nedenlerle el ve ayakları yıpranan kişiler iyileşme sağlanıncaya kadar her gün akşam yatmadan önce hastalıklı bölgeye katranı sürüp üzerini sararak sabaha kadar bekletirler. Tedavi 2–3 ay sürebilir.

3) Geçici Kellik ve Uyuz Tedavisinde

Uyuz, saçkıran vb. hastalıklarda ısıtılan katran hastalıklı bölgeye tedavi süresince tatbik edilir.

4) Hayvanlardaki Parazitlere

Kurutulup hap haline getirilen katran küçükbaş hayvanların iç parazitlerine karşı günde 1–2 defa yedirilir.

Kurutulup hap haline getirilen katran, 1–2 hafta süreyle günde 1–2 defa yedirildiği takdirde küçükbaş hayvanlara kenenin yapışmadığı Honaz İlçesi’ndeki çobanlar tarafından belirtilmektedir.

Katran yapımı, çoğu yöre halkı tarafından bilinmesine rağmen sadece zorunlu haller dışında yapılmamaktadır.

Katran şu şekilde yapılmaktadır:

Öncelikle reçinesi bol olan *Pinus* ve *Juniperus* türlerinin çırası çıkarılır (en değerlisi *Juniperus oxycedrus* L. subsp. *oxycedrus*’tan çıkarılan “**Didirge Katranı**”). Çıralar “güçük” adı verilen kafası kesilmiş testiye doldurulur (**Şekil 6.1.1**). Yere çukur kazılarak boş katran çömleği koyulur. Üzerine güçük koyularak dışarıdan hava almaması için arası balçıkla izole edilir (**Şekil 6.1.2**). Güçük etrafına kalın çam kabukları sıralanarak yakılır. (**Şekil 6.1.3**). Isınan güçükteki reçine katran çömleğine akmaya başlar (**Şekil 6.1.4**). 20–30 dk. sonra ateş söndürülerek güçük alınır. (**Şekil 6.1.5**). Katran hazırdır (**Şekil 6.1.6**). **Şekil 6.1.7**, **Şekil 6.1.8** ve **Şekil 6.1.9**’da ellerindeki hastalığı kullandığı ilaçların geçirmediğini ancak katanın 1 defa kullanarak 1 ay rahat ettiğini belirten Aydınlar Köyü’nden Ahmet Balbay adlı çiftçinin katranı kullanışı görülmektedir.

Şekil 6.1.1 Çıraların “Güdük” adı verilen kafası kesilmiş testiye doldurulması. (G. Vural 2008).

Şekil 6.1.2 Katran düzeneğinin hazırlanması (G. Vural 2008).

Şekil 6.1.3 Güdük etrafına kalın çam kabuklarının sıralanarak yakılması (G. Vural 2008).

Şekil 6.1.4 Isınan Güdük'teki reçinenin katran çömleğine akmaya başlaması (G. Vural 2008).

Şekil 6.1.5 Ateşin söndürülerek Güdük'ün alınması (G. Vural 2008).

Şekil 6.1.6 Katran hazır hale gelmesi (G. Vural 2008).

Şekil 6.1.7 Katranın kullanımı (G. Vural 2008).

Şekil 6.1.8 Katranın kullanımı (G. Vural 2008).

Şekil 6.1.9 Katranın kullanımı (G. Vural 2008).

Honaz Dağı'nın Kuzey ve güneyindeki iklim ve fitocoğrafik farklılıklar nedeniyle oluşan floristik farklılık çalışılan etnobotanik materyal sayısının artmasına sebep olmuştur. Örneğin el sanatlarında Aydınlar Köyü'nde (1050 m) kullanılan *Arbutus andrachne* bitkisinden, Kocabaş Kasabası'nda ise (450 m) *Arundo donax*, *Vitex agnus-castus* gibi bitkilerden yararlanılmaktadır. Ayrıca süs bitkisi olarak kültürlü yapılanların dışında, 1000 m'den yüksek yerlerde *Sedum sempervivoides*, *Primula vulgaris* subsp. *vulgaris*, 550 m'den aşağı yerlerde *Typha angustifolia* kullanılmaktadır.

Honaz Dağı ve Çevresi'nde doğal olarak yetişen yöre halkı tarafından kullanılan toplam 60 familyaya ait 184 taksonun toplam kullanım alanları ve toplam kullanım sayıları Çizelge 6.1.1'de verilerek, Çizelge 6.1.2'de taksonların dağılımı ve kullanım alanları familyalara göre listelenmiştir.

Çizelge 6.1.1 Taksonların kullanım alanları ve toplam kullanım sayıları.

Toplam Takson	Gıda	Yem	Tıbbi	El Sanatları	Yakacak	Diğer	Toplam Kullanım
184	67	112	107	25	26	19	356

Çizelge 6.1.2 Familyalara göre taksonların dağılımı ve kullanım alanları.

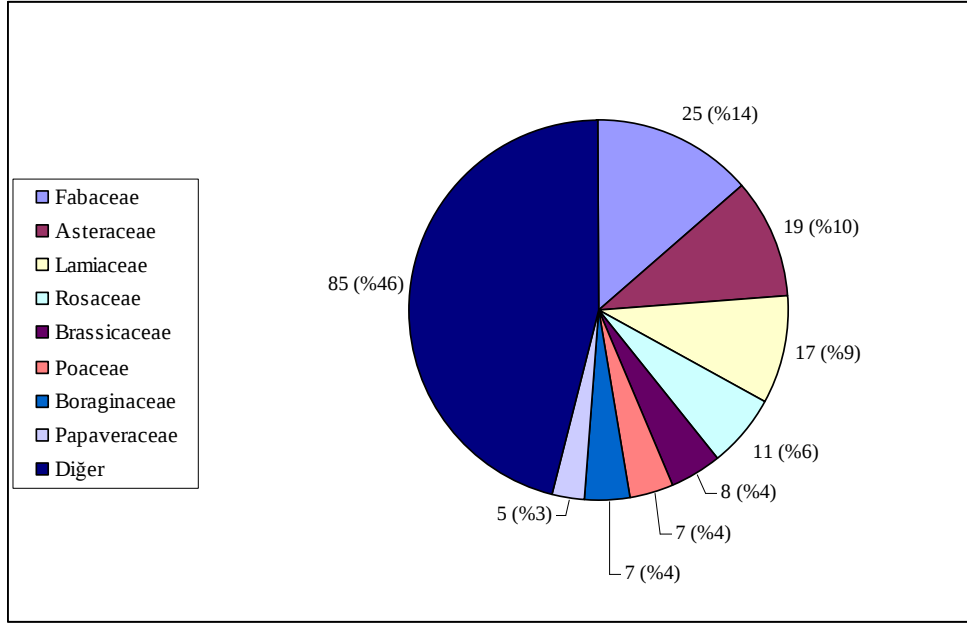
Famiası	Toplam Takson	Gıda	Yem	Tıbbi	El Sanatları	Yakacak	Diğer	Toplam Kullanım
Equicetaceae	1		1					1
Cupressaceae	3			6		3		9
Pinaceae	2			10		2		12
Amaranthaceae	1	1	1					2
Anacardiaceae	2	1	2	1				4
Apiaceae	4	2	2	4			1	9
Araliaceae	1			1				1
Aristolochiaceae	2			4				4
Asclepiadaceae	1		1					1
Asteraceae	19	7	12	10	3		1	33
Berberidicaee	1	1	1	2				4
Boraginaceae	7	3	6					9
Brassicaceae	8	6	6	1				13
Capparaceae	2	2	2					4
Caprifoliaceae	1		1				1	2
Caryophyllaceae	3		2	1			1	4
Chenopodiaceae	4	1	4		1			6
Cistaceae	3		1	4	2			7
Convolvulaceae	1		1					1
Crassulaceae	1						1	1
Cucurbitaceae	1			2				2
Eleagnaceae	1	1						1
Ericaceae	1	1	1		1			3
Euphorbiaceae	1			2				2
Fabaceae(Leguminosea)	25	1	23	3		3	1	31
Fagaceae	4		4		5	4		13
Geraniaceae	4	4	4				1	9
Hypericaceae	2			6				6
Lamiaceae	17	12	3	13				28
Loranthaceae	1		1	2				3

Çizelge 6.1.2 (Devamı) Familyalara göre taksonların dağılımı ve kullanım alanları.

Famiası	Toplam Takson	Gıda	Yem	Tıbbi	El Sanatları	Yakacak	Diğer	Toplam Kullanım
Malvaceae	3	2	2	6			1	11
Moraceae	2	2	2	1	2	2		9
Papaveraceae	5	3	5				2	10
Platanaceae	1			2	1	1		4
Plantaginaceae	1			3				3
Plumbaginaceae	1		1	1				2
Polygonaceae	2	2	1					3
Portulacaceae	1	1						1
Primulaceae	1						1	1
Rhamnaceae	1			1		1		2
Ranunculaceae	3	1	1	1		1	1	5
Rosaceae	11	9	11	5	1	7		33
Rubiaceae	1		1					1
Salicaceae	1				1	1		2
Scrophulariaceae	1				1			1
Solanaceae	2		2					2
Tamaricaceae	1					1		1
Tiliaceae	1	1		3				4
Thymelaeaceae	1			1				1
Ulmaceae	1		2					2
Urticaceae	2	2		2			1	5
Verbenaceae	1			3	1			4
Violaceae	1						1	1
Zygophyllaceae	2			2	1		1	4
Araceae	1			3				3
Juncaceae	1				1			1
Iridaceae	1	1						1
Liliaceae	2						2	2
Poaceae	7		5	1	4		1	11
Typhaceae	1						1	1
TOPLAM	184	67	112	107	25	26	19	356

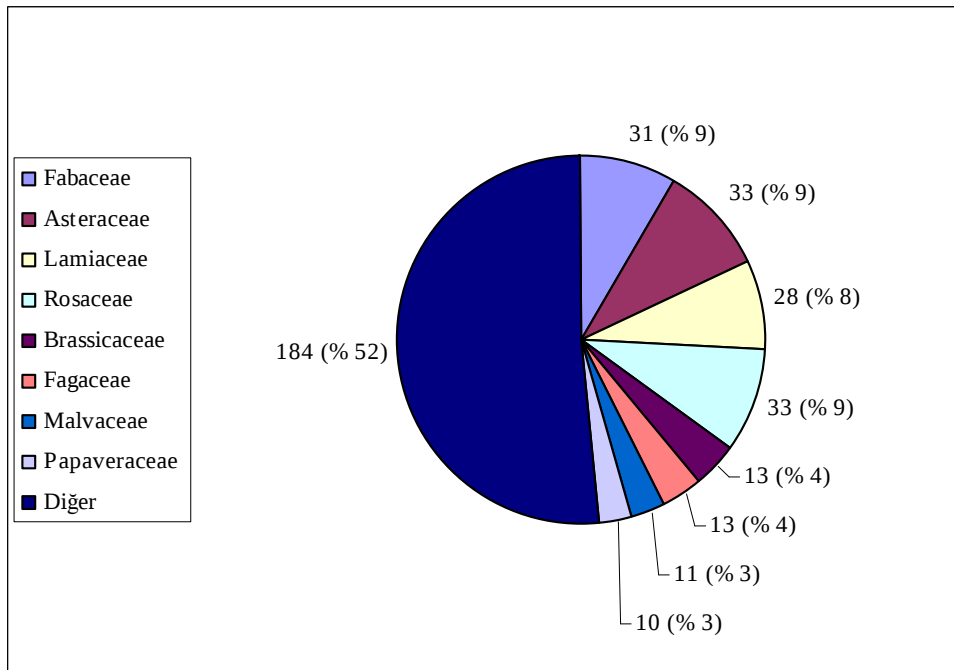
Etnobotanik değeri olan toplam 184 taksonun, bilgi edinilebilecek yöre halkının yaşlılığın verdiği unutkanlık, görme kusurları göz önüne alındığında, özellikle tür altı kategorilerdeki sayıda artabileceğini düşündürmektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre, etnobotanik önemi olan ve takson sayısı bakımından en zengin familyaların yarısından fazlasını oluşturan (% 54), 8 familyaya ait taksonların sayıları ve yüzde oranları grafik üzerinde belirtilmiştir (**Grafik 6.1.1**).

Grafik 6.1.1 Etnobotanik önemi olan takson sayısı bakımından en zengin 8 familya.

Etnobotanik kullanım sayısı bakımından yarısına yakını oluşturarak (% 48), 8 familyaya ait kullanım sayıları ve yüzde oranları grafik üzerinde belirtilmiştir. (**Grafik 6.1.2**)

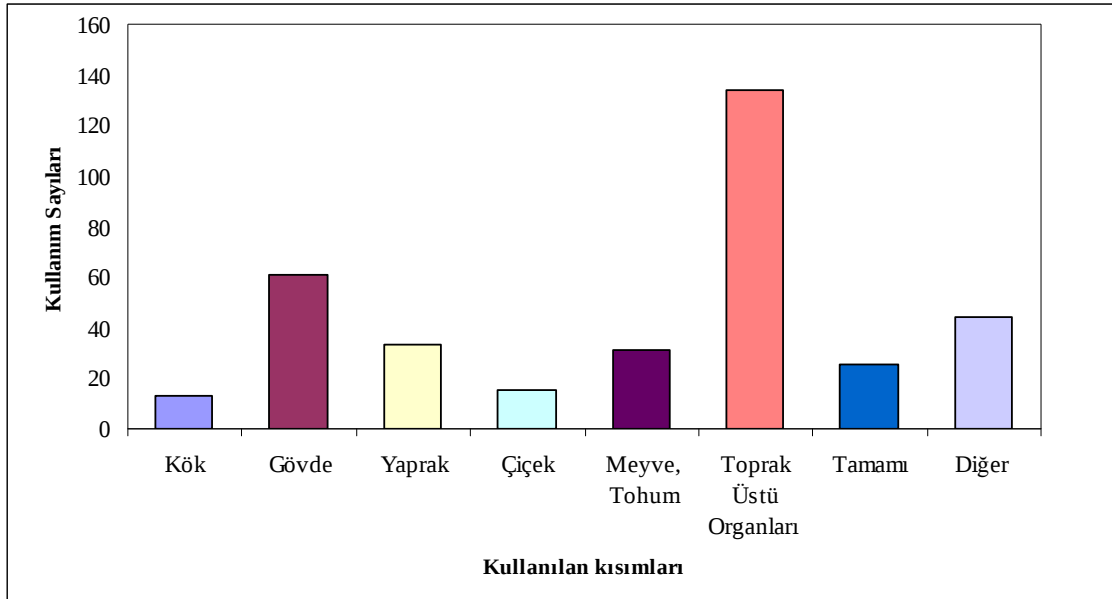

Grafik 6.1.2 Etnobotanik kullanım sayısı bakımından en zengin 8 familya.

Grafik 6.1.1 ve **Grafik 6.1.2**, **Çizelge 6.1.1** ile karşılaştırılarak incelendiğinde; etnobotanik önemi olan ve kullanımı bakımından en zengin 4 familyanın Fabaceae, Asteraceae, Lamiaceae ve Rosaceae'nin olduğu görülür. **Grafik 6.1.1**'de 1. sırada olan Fabaceae'nin, **Grafik 6.1.2**'de 3. sıraya gerilemesinin, Fabaceae üyelerinin çoğunluğunun sadece yem olarak kullanılmasından; **Grafik 6.1.2**'de Rosaceae ile birlikte 1. sırada olan Asteraceae üyelerinin ise, yemin yanında gıda ve tıbbi alandaki kullanım sayısındaki artıştan kaynaklandığı görülür.

Grafik 6.1.1'de 3. sırada olan Lamiaceae'nin, **Grafik 6.1.2**'de 4. sıraya gerilemesinin, Lamiaceae üyelerinin çoğunluğunun yalnızca gıda ve tıbbi olarak kullanılmasından; **Grafik 6.1.2**'de Asteraceae ile birlikte 1. sırada olan Rosaceae üyelerinin ise gıda, yem, tıbbi, el sanatları alanlarında da kullanım sayısındaki artıştan dolayı 1. sıraya yükseldiği kaynaklandığı görülür.

Araştırmalarımız sonucunda tespit edilen 184 taksonun, toplam 356 kullanım alanını incelediğimizde (**Çizelge 6.1.2**), en çok kullanılan kısmın toprak üstü organları olduğunu görürüz (**Grafik 6.1.3**).

Grafik 6.1.3 Halk tarafından kullanılan bitkilerin kullanılan kısımları ve kullanım sayıları.

Grafik 6.1.3'e göre toplam bitkilerin en çok toprak üstü organlarının kullanıldığını görmekteyiz. Bu da yem ve gıda olarak kullanılan, genelde bir yıllık otsu bitki

sayısındaki artıştan kaynaklanmaktadır. Bitkilerin en az kullanılan kısımlarının kökleri olması yöre halkının atalarından kalan veya kendi deneyimleriyle elde ettiği bilginin bu konuda yetersiz olduğunu açıklamaktadır. **Grafik 6.1.3**'te kullanılan kısımlarda ‘‘**Diğer**’’ olarak ifade edilen kısım 2 veya 3 organının birlikte kullanıldığı (44 kullanım) sayıyı ifade etmektedir.

Çizelge 6.1.3 Honaz Dağı ve Çevresi’nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, <i>Latince adı</i>	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
Equicetaceae				
<i>Equisetum ramosissimum</i> Desf.	Eklice ot, eklicot	Toprak üstü organları	Yem	Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
Cupressaceae				
<i>Juniperus excelsa</i> M. Bieb.	Karaardıç, çom ardıç	Gövde ve dalları	Yakacak	Yakacak olarak kullanılır.
<i>Juniperus foetidissima</i> Willd.	Kokar ardıç	Gövde ve dalları	Yakacak	Yakacak olarak kullanılır.
<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i>	Katran ardıcı	Gövde ve dallarından çıkarılan katran	Ağrı giderici, Antimikrobiyal Saç çıkarıcı, uyuz giderici Hayvan hastalıkları	Katranı ısıtılarak yaralı, ağrılı bölgenin üzerini örtecek miktarda sürülerek bezle sarılır. Katranı ısıtılarak kel, uyuz bölgelere günde 1–2 defa düzenli olarak sürülür. Kurutulan katran hap şekline getirilip, kene yapışmaması için yaz aylarında 1–2 hafta, günde 1–2 defa koyun ve keçilere yedirilir. Taze meyvesi reflü ve nefes darlığına karşı 1–2 adet yenir.
		Meyvesi	Reflü Nefes açıcı	Yakacak olarak kullanılır.
		Gövde ve dalları	Yakacak	
Pinaceae				
<i>Pinus nigra</i> J.F. Arnold subsp. <i>nigra</i> var. <i>caramanica</i> (Loudon) Rehder	Karaçam, akçam	Gövde ve dallarından çıkarılan katran Gövde ve dallarından çıkarılan reçinesi	<i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i> ’daki gibi iltihap toplayıcı	Katranı <i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i> ’daki gibi kullanılır. Reçinesi vücuda girip çıkarılamayan yabancı cismin bulunduğu bölgeye tatbik edilerek iltihap oluşturma içim 2–3 saat bekletilir. İltihap elle sıkıldığında yabancı cisim çıkar.
		Gövde ve dalları	Yakacak	Yakacak olarak kullanılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi’nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, <i>Latince adı</i>	Lokal Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Pinus brutia</i> L.	Sarıçam	Gövde ve dalları	Katranı <i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i> ’da-ki gibi İltihap toplayıcı	Katranı <i>Juniperus oxycedrus</i> L. subsp. <i>oxycedrus</i> ’daki gibi kullanılır.
		Gövde ve dallarından çıkarılan reçinesi		<i>Pinus nigra</i> J.F. Arnold subsp. <i>nigra</i> var. <i>caramanica</i> (Loudon) Rehder’deki gibi kullanılır.
		Gövde ve dalları	Yakacak	Yakacak olarak kullanılır.
Amaranthaceae				
<i>Amaranthus chlorostachys</i> Willd.	Sirken	Toprak üstü organları	Gıda Yem	Bıçakla küçük parçalara ayrılan kısım; Börek ve salatalara katılır yağda sade veya yumurtayla kızartılarak yenir. Hayvan yemi olarak kullanılır.
Anacardiaceae				
<i>Cotinus coggyria</i> Scop.	Sarıcaaylık	Yaprakları	Yem Mide ekşimesi	Hayvan yemi olarak kullanılır. Yaprakları kaynatılarak, dekosiyon halinde hazırlanan çayı mide ekşimelerine karşı, 1–2 fincan içilir.
<i>Pistacia terebinthus</i> L. subsp. <i>palaestina</i> (Boiss.) Engler	Çitlembik, sakız ağacı	Meyvesi Yaprak ve meyve	Gıda Yem	Taze ve içli meyveleri fırında kavrularak yenir. Bitkinin yaprak ve meyvelerini hayvanlar yer.
Apiaceae				
<i>Caucalis platycarpos</i> L.	Kara pıtrak	Taze toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
		Toprak üstü organları	Hemoroid	Dekoksiyon şeklinde hazırlanan içeriğin suyu hemoroide karşı yemeklerden sonra 1–2 yemek kaşığı içilir.
<i>Daucus carota</i> L.	Dişotu	Çiçek sapları	Diş temizliği	Diş temizliğinde kürdan gibi kullanılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, <i>Latince adı</i>	Lokal Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Echinophora tenuifolia</i> L. subsp. <i>sibthorpiana</i> (Guss.) Tutin	Çörtük	Taze toprak üstü kısımları	Gıda	Parçalanarak tarhanalara koku verici olarak katılır, köpürmeyi engellemek için turşulara katılır.
<i>Foeniculum vulgare</i> Miller	Rezene	Taze toprak üstü organları	Gıda Uyku verici Anne sütü arttırıcı Kadınlarda cinsel gücü arttırıcı Yem	Doğranarak salatalara katılır. 1 bardak suya 1–2 kaşık eklenerek dekoksion hazırlanan bitkinin şeklinde hazırlanan çayı, uykusuzluğu gidermek için içilir. Öğütülerek hazırlanan içerik günde 1–3 tatlı kaşığı balla yenir. Kadınlarda kocasına karşı ilgiyi arttırması için taze olarak yedirilir. Hayvan yemi olarak kullanılır.
Araliaceae				
<i>Hedera helix</i> L.	Sarmaşık	Kökleri	Romatizma	Kökleri soyulup ezilerek romatizmalı bölgeye sarılır.
Aristolochiaceae				
<i>Aristolochia incisa</i> Duchartre	Karga düğeleği, Karga cevizi	Tamamı	Ağrı dindirici Sarılık	Dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayından günde 1–2 fincan; Karın ağrıları olanlara, kadın hastalıklarındaki ağrılara ve sarılık hastalığı olanlara içirilir. Dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayından günde 1–2 fincan; Karın ağrıları olanlara, kadın hastalıklarındaki ağrılara ve sarılık hastalığı olanlara içirilir.
<i>Aristolochia hirta</i> L.	Karga düğeleği, Karga cevizi	Tamamı		
Asclepiadaceae				
<i>Cynanchum acutum</i> L. subsp. <i>acutum</i>	Sirkenek, börölce sarmaşığı	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, <i>Latince adı</i>	Lokal Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı	Kullanımı
Asteraceae				
<i>Achillea millefolium</i> L. subsp. <i>pannonica</i> (Scheele) Hayek	Ayvadana	Çiçek durumları	Ağrı giderici	Dekoksiyon yöntemiyle hazırlanan çayı ağrılara karşı bir çay bardağı içilir.
			Soğuk algınlığı	Infusyon yöntemiyle hazırlanan içerik soğuk algınlığına yarım bardak içilir.
		Toprak üstü Kısımları	Migren tedavisi	Migreni olanlar yastığın içine koyarak uyur.
		Tohumları	Diş ağrısı	Ağrıyan dişe koyulur.
<i>Anthemis coelopoda</i> Boiss. var. <i>bourgaei</i> Boiss.	Bubacça, papatya	Taze toprak üstü kısımları	Yem	Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
			Diş ağrısı	İnfusyon yöntemiyle hazırlanan sıvı diş ağrılarına karşı gargara yapılır.
<i>Anthemis tinctoria</i> L. var. <i>tinctoria</i>	Sarı bubacça, papatya	Toprak üstü organları	Yem	Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
<i>Centaurea depressa</i> M. Bieb.	Boz ot	Toprak üstü organları	Yem	Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
<i>Centaurea solstitialis</i> L. subsp. <i>solstitialis</i>	Süpürge otu	Gövde ve dalları	El sanatları	Toprak üstünden kesilip, bağlanarak harman yeri ve sokak süpürgesi yapılır.
<i>Centaurea virgata</i> Lam.	Süpürge otu	Gövde ve dalları	El sanatları	Toprak üstünden kesilip, bağlanarak harman yeri ve sokak süpürgesi yapılır.
<i>Chondrilla juncea</i> L. var. <i>juncea</i>	Karakavuk, sakızlık	Bitkinin taze sürgünleri	Gıda	Salata ve böreklere katılır.
		Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Cichorium intybus</i> L.	Eşek merillesi, eşek karakavuğu	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Doronicum orientale</i> Hoffm.	Acımık	Toprak üstü organları	Tıbbi	Taze toprak üstü organları ezilerek lokal antimikrobiyal olarak hayvanların yaralarına sarılır.
			Zehirli	Hayvanları zehirler. Gündönümünden önce (22 Temmuz) yiyen hayvanlar hastalanır veya ölür.
<i>Helichrysum compactum</i> Boiss.	Altın otu	Yaprakları	Böbrek hastalıkları	Dekoksiyon yöntemiyle hazırlanan çayı; Böbrek ve yüksek tansiyon hastalarına günde 2–3 fincan içirilir.
			Tansiyon	Salata ve böreklere katılır.
<i>Lactuca serriola</i> L.	Merille	Taze toprak üstü organları	Gıda	Hayvan yemi olarak kullanılır.
			Yem	

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi’nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiyası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Matricaria chamomilla</i> L. var. <i>chamomilla</i>	Bubacça, papatya	Toprak üstü organları Çiçek durumları	Yem Diş ağrısı	Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer. İnfusyon yöntemiyle hazırlanan çayı diş ağrılarına karşı gargara yapılır. Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Mycelis muralis</i> (L.) Dum.	Eşek marulu	Toprak üstü organları	Yem	Eskiden bitkinin tohumu ezilerek kahve gibi içilirmiş.
<i>Onopordon illyricum</i> L.	Kengel diken, kenger, deve diken	Tohumu	Gıda	Kök kısmının kabuğu soyulup ezilerek yenir.
<i>Scolymus hispanicus</i> L.	Suluca diken	Kök	Hemoroid	Börelere katılır.
<i>Sonchus asper</i> (L.) Hill subsp. <i>glaucescens</i> (Jordan) Ball.	Dikenli eşek marulu	Taze toprak üstü organları	Gıda Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Taraxacum aleppicum</i> Dahlst.	Karahindi	Toprak üstü organları	Gıda Yem	Salata ve börelere katılır.
<i>Taraxacum serotinum</i> (Waldst & Kit.) Poir.	Karahindi	Toprak üstü organları	Gıda Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Tragopogon latifolius</i> Boiss. var. <i>latifolius</i>	Yemlik	Taze toprak üstü organları	Gıda Yem	Salata ve börelere katılır.
<i>Xeranthemum inapertum</i> (L.) Miller	Morca süpürge	Toprak üstü organları	El sanatları	Hayvan yemi olarak kullanılır.
Berberidiceae				
<i>Berberis crataegina</i> DC.	Kızılçık	Meyve Meyve, yaprak	Gıda İshal giderici Şeker hastalığı Yem	Olgunlaşmış meyveleri yenir. İshale karşı meyveleri yenir. Kökleri infusyon yöntemiyle suda kaynatılır. Şeker hastalığına karşı günde 2–3 fincan içilir. Bitkinin meyveleri ve yapraklarını hayvanlar yer.
Boraginaceae				
<i>Anchusa undulata</i> L. subsp. <i>hybrida</i> (Ten.) Coutinho	Koca ot	Taze toprak üstü organları	Gıda Yem	Börelere katılır.
<i>Anchusa azurea</i> Miller var. <i>azurea</i>	Sığır dili	Toprak üstü organları	Gıda Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Cerinth minor</i> subsp. <i>auriculata</i> (Ten.) Domac	Yok	Toprak üstü organları	Yem	Börelere katılır.
<i>Echium italicum</i> L.	Sığır dili	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
				Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Heliotropium dolosum</i> De Not.		Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Paracaryum aucheri</i> (A. DC.) Boiss.	Elköpürten	Taze toprak üstü organları	Gıda Yem	Salata ve böreklere katılır. Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
<i>Paracaryum lithospermifolium</i> (Lam.) Grande subsp. <i>cariense</i> (Boiss.) R. Mill. var. <i>cariense</i>	Bostanotu	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
Brassicaceae				
<i>Capsella bursa-pastoris</i> (L.) Medik	Isbatan	Toprak üstü organları	Gıda Yem	Salata ve böreklere katılır. Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Cardaria draba</i> (L.) Desv. subsp. <i>chalepensis</i> (L.) O.E. Schulz	Boz ot	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Eruca sativa</i> Miller	Yabani roka	Taze toprak üstü organları	Gıda	Etlerin üzerine baharat olarak koyulur.
<i>Nasturtium officinale</i> R. Br.	Çay teresi	Taze toprak üstü organları	Gıda	Salatalara katılır.
<i>Rapistrum rugosum</i> (L.) All.	Turp otu	Taze toprak üstü organları	Gıda Yem	Salata ve böreklere katılır. Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Raphanus raphanistrum</i> L.	Turp otu	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Sinapis arvensis</i> L.	Hardal	Taze toprak üstü organları Tohumu	Gıda Romatizma ve eklem ağrıları	Böreklere katılır Tohumu ezilip toz haline getirilir. Keten tohumuyla karıştırılır. Sütle kaynatılıp, lapası bel, diz, eklem ağrılarına tatbik edilir.
<i>Sisymbrium altissimum</i> L.	Hardal	Toprak üstü organları Taze toprak üstü organları	Yem Gıda Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır. Böreklere katılır Hayvan yemi olarak kullanılır.
Capparaceae				
<i>Capparis ovata</i> Desf.	Gebere	Çiçek tomurcukları Yaprak	Gıda Yem	Turşu yapılır. Satılmak için toplanır. Bitkinin yaprak ve çiçeklerini hayvanlar yer.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Capparis spinosa</i> L.	Dikenli gebere	Çiçek tomurcukları Yaprak	Gıda Yem	Turşu yapılır. Satılmak için toplanır. Bitkinin yaprak ve çiçeklerini hayvanlar yer.
Caprifoliaceae				
<i>Lonicera etrusca</i> Santi var. <i>etrusca</i>	Sarmaşık, hanımeli	Yaprak, çiçek durumları Tamamı	Yem Süs	Hayvan yemi olarak kullanılır. Evlerin bahçe ve balkonlarında süs amaçlı yetiştirilir.
Caryophyllaceae				
<i>Dianthus zonatus</i> Fenzl var. <i>zonatus</i>	Deli karanfil	Gövde, çiçek Çiçek	Çocuk oyunları Diş ağrısı	Çocuklar takı ve süs yapar. Çiçeği çiğnenerek ağrıyan dişe koyulur.
<i>Silene swertiifolia</i> Boiss.	Yabani kereviz	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Silene caryophylloides</i> (Poir.) Otth subsp. <i>echinus</i> (Boiss.& Heldr.) Coode & Cullen	Geven	Kök	Yem	Eskiden bitkinin toprak üstü organları yakılıp, kökü sökülüp ezilerek kışın hayvanlara yedirilirmiş.
Chenopodiaceae				
<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> var. <i>microphyllum</i> (Boenn.) Aellen	Sirken	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Chenopodium album</i> L. subsp. <i>album</i> var. <i>album</i>	Kızıl sirken	Taze toprak üstü organları Tamamı	Gıda Yem El sanatları	Böreklerle katılır. Yemeği yapılır. Hayvan yemi olarak kullanılır. Beze damlatılan suyundan ateş tutuşturucusu yapılır.
<i>Chenopodium botrys</i> L.	Sirken	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Chenopodium foliosum</i> (Moench) Aschers.	Sirken	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
Cistaceae				
<i>Cistus laurifolius</i> L.	Tavşanak, tavşancık	Yaprakları	Romatizma	Yaprakları ezilip lapa haline getirilerek romatizma için sarılır.
		Gövde, dal	Şeker hastalığı	Infusyon yöntemiyle hazırlanıp günde 2 fincan içilen çayı şeker düşürücü olarak kullanılır.
<i>Cistus salviifolius</i> L.	Tavşanak, tavşancık	Yaprakları	Yakacak Romatizma Şeker hastalığı	Yakacak olarak kullanılır <i>Cistus laurifolius</i> L.'daki gibi kullanılır.
<i>Cistus parviflorus</i> Lam.	Pamukluk	Yaprakları	Yakacak Yem	Yapraklarını çok aç kaldığı zamanlar küçükbaş hayvanlar yer.
Convolvulaceae				
<i>Convolvulus arvensis</i> L.	Bağ urganı, Bağırğan	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
Crassulaceae				
<i>Sedum sempervivoides</i> M. Bieb.	Ömür çiçeği, gurbet çiçeği	Tamamı	Süs	Evlerde süs amacıyla kökünden asılır.
Cucurbitaceae				
<i>Ecbalium elaterium</i> (L.) A. Rich.	Cırtatan, cırtlak	Meyve	Sinüzit	Bitkinin ham meyvesinden 1/5 oranında suyla karıştırılarak hazırlanan Dekoksyon, sinüzit için burna çekilir.
		Tohum	Sarılık	Hamurla karıştırılarak sarılığa karşı hap gibi içilir.
Eleagnaceae				
<i>Eleagnus angustifolia</i> L.	İğde	Meyve	Gıda	Meyvesi yenir.
Ericaceae				
<i>Arbutus andrachne</i> L.	Sandal	Meyve Yaprak Odunsu kısımları	Gıda Yem El sanatları	Meyveleri yenir. Hayvan yemi olarak kullanılır. Kaşık kepçe gibi mutfak aleti yapılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, <i>Latince adı</i>	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
Euphorbiaceae				
<i>Euphorbia anacampseros</i> Boiss. var. <i>anacampseros</i>	Sütleğen	Toprak üstü organları	Antimikrobiyal Şeker düşürücü	Yaralara antimikrobiyal ajan olarak sütü damlatılır. Sütleğenle beslenen kır tavşanının beyni şekeri düşürmek için yenir.
Fabaceae (Leguminosea)				
<i>Astragalus cadmicus</i> Boiss.	Geven	Kökleri	Yem	Kökleri ezilerek, hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Astragalus microcephalus</i> Willd.	Geven	Kökleri	Yem	Kökleri ezilerek, hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Astragalus prusianus</i> Boiss.	Geven	Kökleri	Yem	Kökleri ezilerek, hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Cercis siliquastrum</i> L.	Gevrecik	Yaprakları Odunu	Yem Yakacak	Yapraklarını hayvanlar yer. Odunsu yapıları hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Colutea melanocalyx</i> Boiss. Et Heldr. subsp. <i>davisiana</i> (Browicz) Chamberlain	Patlangaç	Yaprak Odunu	Yem Yakacak	Bitkinin yapraklarını hayvanlar yer. Odunsu yapıları yakacak olarak kullanılır.
<i>Coronilla emerus</i> L. subsp. <i>emeroides</i> (Boiss.& Sprun.) Uhrova	Yok	Yaprak	Yem	Bitkinin yapraklarını keçi, eşek gibi hayvanlar yer.
<i>Dorycnium pentaphyllum</i> Scop. subsp. <i>anatolicum</i> (Boiss.) Gams	Pür kırtılı	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Glycyrrhiza glabra</i> L. var. <i>glandulifera</i> (Waldst. et Kit.) Boiss.	Bıyan	Kökleri Yaprakları, kökü	Gıda Karın ağrısı Nefes açıcı	Kökleri emilir. Eskiden kök suyundan şarap yapılmış. Yaprakları karın ağrısına sarılır. Kökü ağız kokusunu gidermek ve nefes açıcı olarak çiğnenir.
<i>Lathyrus digitatus</i> (M. Bieb.) Fiori	Yok	Toprak üstü organları	Yem	Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
<i>Lotus aegaeus</i> (Gris.) Boiss.	Nohodak	Toprak üstü organları	Antimikrobiyal Zehirli	Taze toprak üstü organları ezilerek lokal antimikrobiyal olarak hayvanların yaralarına sarılır. Gündönümünden (22 temmuz) önce yiyen hayvanları zehirlediği söylenir.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Lotus corniculatus</i> L. var. <i>corniculatus</i>	Gazal boynuzu	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Lotus corniculatus</i> L. var. <i>tenuifolius</i> L.	Gazal boynuzu	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Medicago sativa</i> L. subsp. <i>sativa</i>	Yonca	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Melilotus bicolor</i> Boiss.	Sakar yonca	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Melilotus indica</i> (L.) All.	Kokulu yonca	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Melilotus neapolitana</i> Ten.	Sakar yonca	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Melilotus officinalis</i> (L.) Desr.	Deli yonca	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Onobrychis caput-galli</i> (L.) Lam.	Yabani korunga	Tamamı	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Ononis spinosa</i> L. subsp. <i>leiosperma</i> (Boiss.) Sirj	Ölmez	Taze toprak üstü organları	Yem	Bitkinin tazesini hayvanlar yer.
<i>Spartium junceum</i> L.	Melengeç	Yaprakları Odunsu kısımları	Yem Yakacak	Bitkinin taze yapraklarını hayvanlar yer. Odunsu kısımları yakacak olarak kullanılır.
<i>Trifolium pratense</i> L. var. <i>pratense</i>	Tırıl	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Trigonella aurantiaca</i> Boiss.	Sakar yonca	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Trigonella spicata</i> Sibth. & Sm.	Sakar yonca	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Vicia cracca</i> L. subsp. <i>stenophylla</i> Velen.	Efek	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Vicia narbonensis</i> L. var. <i>narbonensis</i>	Deli bakla	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı	Kullanımı
Fagaceae				
<i>Quercus cerris</i> L. var. <i>cerris</i>	Uzgurt çalısı	Yaprakları Odunsu yapıları	Yem Yakacak Çit ve çardak yapımı	Hayvan yemi olarak kullanılır. Odunsu kısımları yakacak olarak kullanılır. Bitkinin dalları çit ve çardak yapımında kullanılır.
<i>Quercus coccifera</i> L.	Pıynar, karaçalı	Yaprakları Odunsu yapıları Odunsu yapıları	Yem Yakacak Çit ve çardak yapımı	<i>Quercus cerris</i> L. var. <i>cerris</i> 'deki gibi kullanılır.
<i>Quercus infectoria</i> Oliv. Subsp. <i>boissieri</i> (Reuter) O. Schwarz	Pelit, Palamut çalısı	Yaprakları Odunsu yapıları	Yem Yakacak Çit ve çardak yapımı	Hayvan yemi olarak kullanılır. Odunsu kısımları yakacak olarak kullanılır. Bitkinin dalları çit ve çardak yapımında kullanılır.
		Meyvesi	Deri işlemeciliği	Bitkinin olgun meyvesi un haline getirilir. Tabakhanede deri tabaklamada kullanılır.
<i>Quercus pubescens</i> L.	Maral çalısı	Yaprakları Odunsu yapıları	Yem Yakacak Çit ve çardak yapımı	<i>Quercus cerris</i> L. var. <i>cerris</i> 'deki gibi kullanılır.
Geraniaceae				
<i>Erodium cicutarium</i> (L.) L' Hérít. subsp. <i>cicutarium</i>	İğnelik	Taze toprak üstü kısımları Toprak üstü kısımları Olgunlaşmamış meyvesi	Gıda Yem Çocuk Oyunları	Bitkinin taze toprak üstü organları; böreklere katılır veya doğranıp sade veya yumurtayla yağda kızartılarak yenir. Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara yedirilir. Çocuklar bitkinin olgunlaşmamış meyvelerinin karpellerini birleşme yerlerinden ayırıp güneşte bekletirler. Meyvedeki stilus kendi ekseninde etrafında dönmeye başlar. Çocuklar da bunu saat gibi kullanırlar.
<i>Geranium macrostylum</i> Boiss.	Deve potuğu	Kökleri Tamamı	Gıda Yem	Kök kısmı soyularak yenir. Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Geranium pyrenaicum</i> Burm. fil.	İğnelik	Taze toprak üstü kısımları	Gıda Yem	Salata ve böreklere katılır. Hayvan yemi olarak kullanılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, <i>Latince adı</i>	Lokal Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Geranium tuberosum</i> L.		Taze toprak üstü kısımları Tamamı	Gıda Yem	Salata ve böreklerle katılır. Hayvan yemi olarak kullanılır.
Hypericaceae (Guttiferae)				
<i>Hypericum atomarium</i> Boiss.	Kantaron, mide otu	Kökü Çiçekleri	Mide ve bağırsak Rahatsızlıkları Uykusuzluk, yorgunluk	Dekoksasyon yöntemiyle çıkarılan çayı mide ve bağırsak rahatsızlıkları için içilir. Dekoksasyon yöntemiyle çıkarılıp içilen çayı uykusuzluk ve yorgunluğu giderir. Çiçekleri toz haline getirilip yaralara sürülür.
<i>Hypericum perforatum</i> L.	Kantaron, mide otu	Kökü Çiçekleri	Yara tedavisi Mide ve bağırsak Rahatsızlıkları Uykusuzluk, yorgunluk Yara tedavisi	<i>Hypericum atomarium</i> Boiss.'daki gibi kullanılır ancak <i>Hypericum atomarium</i> Boiss. kadar değerli sayılmaz.
Lamiaceae				
<i>Lamium amplexicaule</i> L.	Ballık	Gövde, yaprak	Gıda İdrar yolu iltihabı	Dekoksasyon ve Infusyon yöntemiyle hazırlanan çayı; Gıda olarak veya İdrar yolu iltihabına karşı içilir.
<i>Lamium garganicum</i> L. subsp. <i>striatum</i> (Sm.) Hayek	Yem	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Mentha pulegium</i> L.	Narpuz	Yaprakları	Gıda	İnfusyon yöntemiyle hazırlanan çayı; içilir.
		Toprak üstü organları	Nefes açıcı Soğuk algınlığı	Ayrıca nefes açıcı olarak veya soğuk algınlığında 1–2 fincan içilir.
<i>Mentha longifolia</i> (L.) Hudson subsp. <i>typhoides</i> (Briq.) Harley var. <i>typhoides</i>	Nana, nane	Yaprakları	Gıda	Taze yaprakları salatalara katılır. Kuru yaprakları baharat olarak kullanılır.
		Toprak üstü organları	İçecek Soğuk algınlığı Astım, Bronşit	Çayı içilir. Soğuk algınlığına çayı içilir. Dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayı: astım, bronşit için içilir.
			Karın ağrıları	Karın ağrısına içilir.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Phlomis armeniaca</i> Willd.	Yok	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Phlomis nissolii</i> L.	Yok	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Phlomis pungens</i> Willd. var. <i>hirta</i> Velen.	Ayı kulağı, calba	Toprak üstü organları	Hayvan Hastalıkları	Bitkinin toprak üstü organları hayvanlara ishale karşı yedirilir.
<i>Origanum heracleoticum</i> L.	Kara kekik	Toprak üstü organları	Gıda Baş dönmesi, göz kararması	Baharat olarak kullanılır. Çayı içilir. Baş dönmesi, göz kararmasında dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı içilir.
<i>Salvia tomentosa</i> Miller	Adaçayı	Toprak üstü organları	İçecek Karın ağrısı	Toprak üstü organlarından dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı içilir. Dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı, karın ağrısına karşı 1–2 fincan içilir.
<i>Salvia viridis</i> L.	Adaçayı	Toprak üstü organları	İçecek	Toprak üstü organlarından dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı içilir.
<i>Salvia virgata</i> Jacq.	Ballıbaba	Toprak üstü organları	İçecek	Toprak üstü organlarından dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı içilir.
<i>Sideritis condensata</i> Boiss.&Held.	Adaçayı	Toprak üstü organları	İçecek	Toprak üstü organlarından dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı içilir.
<i>Sideritis libanotica</i> Lab. subsp. <i>linearis</i> (Bentham) Bornm.	Adaçayı	Toprak üstü organları	İçecek	Toprak üstü organlarından dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı içilir.
<i>Stachys cretica</i> L. subsp. <i>anatolica</i> Rech.	Adaçayı	Toprak üstü organları	İçecek	Toprak üstü organlarından dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı içilir.
<i>Teucrium chamaedrys</i> L. subsp. <i>chamaedrys</i>	Sancı otu	Toprak üstü organları	Ağrı giderici	Ağrılar için dekoksion veya infüzyon yöntemiyle hazırlanan çayı, 1–2 fincan içilir.
<i>Teucrium polium</i> L.	Kısa Mahmut, bodur mahmut	Toprak üstü organları	Karın ağrısı Kasılma kramp	Karın ağrısına dekoksion veya infüzyon yöntemiyle hazırlanan çayı, 1–2 fincan içilir. Bitkinin toprak üstü organlarından dekoksion yöntemiyle hazırlanan çay kasılma ve kramplar için, 2–3 fincan içilir.
<i>Thymus longicaulis</i> C. Presl subsp. <i>chaubardii</i> (Boiss. & Heldr.) J alas var. <i>antalyanus</i> (Klokov) J alas	Taş kekiği, kır kekiği	Toprak üstü organları	İçecek Mide ısıtması ve karın ağrısı	Bitkinin taze toprak üstü organlarından dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı; Karın ağrısına ve mide ısıtmasına karşı 1–2 fincan içilir.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
Loranthaceae				
<i>Viscum album</i> L. subsp. <i>album</i>	Burç	Tamamı	Yem Nefes Darlığı, astım, bronşit Şeker düşürücü	Hayvan yemi olarak kullanılır. Bitkinin tamamı infüzyon şeklinde hazırlanarak, buharı astım, bronşit için nefesle çekilir. Yaprakları 80° ye kadar kaynatılır. Soğuyan çay şeker hastalığı olanlara günde 1–2 fincan içirilir.
Malvaceae				
<i>Alcea pallida</i> Waldst & Kit.	Deve gülü	Tamamı	Süs Nezle, grip, boğaz şişkinliği	Ev önlerinde, bahçelerde yetiştirilir. 3–5 adet çiçeği, 1 kaynamış 1 bardak suda 2–3 dk. bekletilir. Nezle, grip, boğaz şişkinliğine karşı içilir.
<i>Malva neglecta</i> Wallr.	Ebe gömeci	Toprak üstü organları	Gıda Ses kısılması	Salata ve böreklere katılır. Yemeği yapılır. Ses kısılmasını gidermek için dekoksion yöntemiyle hazırlanan çayı içilir.
<i>Malva sylvestris</i> L.	Ebe gömeci	Toprak üstü organları	Şişlik giderici Yem Gıda Ses kısılması Şişlik giderici Yem	Suda ısıtılan bitki lapa halinde şişliklere sarılır. Hayvan yemi olarak kullanılır. Malva neglecta Wallr.'daki gibi kullanılır.
Moraceae				
<i>Morus alba</i> L.	Akdut	Meyveleri Taze sürgünleri, yaprakları Odunsu kısımları	Gıda Yem Yakacak El sanatları	Meyveleri yenir. Hayvan yemi olarak kullanılır. Yakacak olarak kullanılır. Bitkinin odunundan kaşık, kepçe gibi mutfak araçları, çatal, sürgü gibi tarım aletleri, kürek bel, çapa gibi aletler için sap yapılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Morus nigra</i> L.	Karadut	Meyveleri	Gıda Pamukçuk hastalığı	Meyveleri yenir. Çocukların dudaklarında pamukçuk olarak bilinen hastalıklı bölgeye sürülür. Hayvan yemi olarak kullanılır.
		Taze sürgünleri, yaprakları Odunsu kısımları	Yem Yakacak El sanatları	 Yakacak olarak kullanılır. Bitkinin odunundan kaşık, kepçe gibi mutfak araçları, çatal, sürgü gibi tarım aletleri, kürek bel, çapa gibi aletler için sap yapılır.
Papaveraceae				
<i>Chelidonium majus</i> L.	Kırlangıç otu	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Fumaria officinalis</i> L.	Kelleli çayır	Toprak üstü organları	Yem	Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Hypecoum imberbe</i> Sibth. & Sm.	Yavruağzı	Toprak üstü organları	Gıda Yem	Salatalara katılır. Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Papaver strictum</i> Boiss. & Bal.	Gelincik	Toprak üstü organları	Gıda Yem Çocuk oyunları	Salatalara ve böreklere katılır. Hayvan yemi olarak kullanılır. Çiçek durumlarını, çocuklar oyunlarda kullanır.
<i>Papaver rhoeas</i> L.		Toprak üstü organları	Gıda Yem Çocuk oyunları	Salatalara ve böreklere katılır. Hayvan yemi olarak kullanılır. Çiçek durumlarını, çocuklar oyunlarda kullanır.
Platanaceae				
<i>Platanus orientalis</i> L.	Çınar, kavak	Yaprakları Odunsu kısımları	İshal kesici Bulantı giderici Yakacak El sanatları	5 adet yaprak 250 g suda kaynatılır. İshal kesici ve bulantı giderici olarak içilir. Yakacak olarak kullanılır. Odunsu kısımlarından çatal, sürgü gibi tarım aletleri, kürek bel, çapa gibi aletler için sap yapılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
Plantaginaceae				
<i>Plantago lanceolata</i> L.	Sığilli yaprak	Yaprakları	Kanama durdurucu İltihap toplayıcı Akciğer hastalıkları	Yaprağı kanamayı durdurmak için kullanılır. Yaprak ekstresi iltihap toplayıcı olarak sarılır. Akciğerinde hastalık olanlarda nefes darlığını gidermek, iltihapları gidermek, yaraları iyileştirmek için dekoksasyon şeklinde hazırlanan çayından günde 3 fincan içilir.
Plumbaginaceae				
<i>Plumbago europaea</i> L.	Serkele	Taze sürgünleri, yaprakları	Yem El soyulmaları	Hayvan yemi olarak kullanılır. Yaprakları ezilerek, el soyulmalarında ve el yıpranmasında krem gibi ovulur.
Polygonaceae				
<i>Polygonum cognatum</i> Meissn.	Buzağılık, çoban ekmeği	Taze toprak üstü kısımları	Gıda	Doğranarak salata ve böreklerle katılır.
<i>Rumex patientia</i> L.	İlibada, ekşikulak, acı marul	Tamamı Yaprakları	Yem Gıda	Hayvan yemi olarak kullanılır. Yapraklarından salata, sarma, turşu yapılır.
Portulacaceae				
<i>Portulaca oleracea</i> L.	Semizlik	Taze toprak üstü kısımları	Gıda	Salata, cacık ve yemeği yapılır.
Primulaceae				
<i>Primula vulgaris</i> Huds. subsp. <i>vulgaris</i>	Nergiz	Tamamı	Süs	Saksılarda ve bahçelerde süs amaçlı yetiştirilir.
Rhamnaceae				
<i>Paliurus spina-christi</i> Miller	İlme	Meyveleri Odunsu yapıları	Öksürük kesici Yakacak	İnfusyon yöntemiyle hazırlanan çay çocuklarda öksürüğü kesmek için içirilir. Yakacak olarak kullanılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, <i>Latince adı</i>	Lokal Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı	Kullanımı
Ranunculaceae				
<i>Clematis viticella</i> L.	Sarmaşık	Yaprakları Odunsu kısımları Tamamı	Yem Yakacak Süs	Hayvan yemi olarak kullanılır. Yakacak olarak kullanılır. Süs amaçlı yetiştirilir.
<i>Ranunculus arvensis</i> L.	Su pıtrağı	Taze toprak üstü kısımları	Romatizma	Ezilerek romatizma ağrılarına sarılır.
<i>Ranunculus neapolitanus</i> Ten.	Kazayağı	Toprak üstü kısımları	Gıda	Salatalara katılır.
Rosaceae				
<i>Cotoneaster nummularia</i> Fisch. & Mey.	Kürt	Yaprakları Odunsu kısımları Dalları	Yem Yakacak El sanatları	Hayvan yemi olarak kullanılır. Yakacak olarak kullanılır. Bitkinin dallarından sokak süpürgesi yapılır.
<i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>azarella</i> (Gris.) Franco	Adi alıç	Çiçek ve meyve Yaprakları Odunsu kısımları Meyveleri Çiçek ve meyve Yaprakları Odunsu kısımları	Kalp-damar açıcı Yem Yakacak Gıda Kalp-damar açıcı Yem Yakacak	Meyvesi ve çiçeği dekoksasyon şeklinde kaynatılarak, çayı kalp damarı açıcı ve dolaşım hızlandırıcı olarak, günde 1–2 çay bardağı içilir. Hayvan yemi olarak kullanılır. Yakacak olarak kullanılır. Olgun meyveleri yenir. <i>Crataegus monogyna</i> Jacq. subsp. <i>azarella</i> (Gris.) Franco'daki gibi kullanılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, <i>Latince adı</i>	Lokal Adı	Kullanılan	Kullanım Amacı	Kullanımı
<i>Prunus divaricata</i> Ledep. subsp. <i>divaricata</i>	Yaban eriği	Meyveleri	Gıda	Bitkinin olgunlaşmış meyveleri yenir veya kurutulup kış zamanı sade veya suyla kaynatılıp hoşafı yapılarak yenir. Bitkinin olgunlaşmış meyveleri kanatılıp suyu süzülür. Süzülen su sıcakta kurutulur. Kış mevsiminde suyla karıştırılıp marmelat yapılarak yenir.
			Kabızlık tedavisi	Meyveleri fazla miktarda yendiği takdirde müshil etkisi gösterir.
<i>Prunus x domestica</i> L.	Dağ eriği	Yaprakları Odunsu kısımları Meyveleri	Yem Yakacak Gıda	Hayvan yemi olarak kullanılır. Yakacak olarak kullanılır.
		Yaprakları Odunsu kısımları	Kabızlık tedavisi Yem Yakacak	<i>Prunus divaricata</i> Ledep. subsp. <i>divaricata</i> 'daki gibi kullanılır.
<i>Prunus spinosa</i> L.	Çakal eriği	Meyveleri Yaprakları Odunsu kısımları	Gıda Kabızlık tedavisi Yem	<i>Prunus divaricata</i> Ledep. subsp. <i>divaricata</i> 'daki gibi kullanılır.
			Yakacak	
<i>Pyrus elaeagnifolia</i> Pall. subsp. <i>elaegnifolia</i>	Çöğür armudu, yaban armudu	Meyveleri Yaprakları Odunsu kısımları	Gıda Yem Yakacak	Olgun meyveleri yenir. Hayvan yemi olarak kullanılır. Yakacak olarak kullanılır.
<i>Rosa canina</i> L.	Öküz göbeği, kuşburnu	Meyveleri Yaprak, meyve	İçecek Gıda Yem	Çayı içilir. Marmelat yapılır. Bitkinin yapraklarını ve meyvelerini hayvanlar yer.
<i>Rosa pulverulenta</i> M.Bieb.	Öküz göbeği, kuşburnu	Yaprak, meyve	Yem	Bitkinin yapraklarını ve meyvelerini hayvanlar yer.
<i>Rubus canescens</i> DC. var. <i>canescens</i>	Orman Üzüümü	Meyveleri Yaprak, meyve	Gıda Yem	Meyveleri yenir. Bitkinin yapraklarını ve meyvelerini hayvanlar yer.
<i>Rubus sanctus</i> Schreber	Orman Üzüümü	Meyveleri Yaprak, meyve	Gıda Yem	Meyveleri yenir. Bitkinin yapraklarını ve meyvelerini hayvanlar yer.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiyası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısım	Kullanım Amacı	Kullanımı
Rubiaceae				
<i>Galium aparine</i> L.	Yapışak	Yaprakları	Yem	Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
Salicaceae				
<i>Populus nigra</i> L.	Zevli	Odunsu kısımları	Yakacak İnşaat malzemesi	Yakacak olarak kullanılır. İnşaatlarda atkı, kalıp vb. olarak kullanılır.
Scrophulariaceae				
<i>Verbascum glomeratum</i> Boiss.	Sığırkuyruğu	Olgun toprak üstü kısımları	El sanatları	Harman yeri ve ev önü süpürgesi olarak kullanılır.
Solanaceae				
<i>Solanum nigrum</i> L. subsp. <i>nigrum</i>	Köpek üzümü	Toprak üstü kısımları	Yem	Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
<i>Solanum nigrum</i> L. subsp. <i>schultesii</i> (Opiz) Wessely	Köpek üzümü	Toprak üstü kısımları	Yem	Bitkinin toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
Tamaricaceae				
<i>Tamarix smyrnensis</i> Bunge	İlgın	Odunsu kısımları	Yakacak	Yakacak olarak kullanılır.
Tiliaceae				
<i>Tilia platyphyllos</i> Scop.	İhlamur	Çiçekleri	İçecek Boğaz yumuşatıcı, terletici Soğuk algınlığı	Çayı içilir. Çiçeklerinden dekoksiyon yöntemiyle hazırlanan çay boğazı yumuşatmak ve terleyerek vücuttan toksinleri atmak için, 1–2 fincan içilir. Soğuk algınlığına karşı, 1–2 fincan çayı içilir.
Thymelaeaceae				
<i>Daphne oleoides</i> Schreb. subsp. <i>oleoides</i>	Ağılcık	Yaprakları	Hayvan sağlığı	Yaprakları hayvanlardaki müzmin ağrıları gidermek amacıyla yedirilir.
Ulmaceae				
<i>Celtis australis</i> L.	Çitlembik	Yaprak, meyvelerini	Yem	Bitkinin yaprak ve meyvelerini hayvanlar yer.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
Urticaceae				
<i>Urtica dioica</i> L.	Dalağan	Dalları Toprak üstü kısımları	Gıda Saç çoğaltılması	Salata olarak ve kızartılarak yenir. Bitkiden koparılan bir miktar dal suya atılır. Kaynamaya başlayınca ocaktan alınıp soğumaya bırakılır. Oluşan çayı, saç seyrek olanlar saçlarının sıklaşması için şampuan gibi kullanır.
<i>Urtica pilulifera</i> L.	Dalağan	Dalları Toprak üstü kısımları	Tarım ilacı Gıda Saç çoğaltılması Tarım ilacı	10 gün kapalı kapta suda bekletilerek oluşan sıvıdan, Basra adı verilen böceğe karşı tarım ilacı yapılır. Urtica dioica L.'daki gibi kullanılır.
Verbenaceae				
<i>Vitex agnus-castus</i> L.	Hayıt	Dalları Meyveleri	El Sanatları Adet düzenleyici Varis Hemoroid	Bitkinin dallarından sele, sepet gibi aletler örülür. Tohumlarından dekoksiyon yöntemiyle hazırlanan çayı; Kadınlarda adet dönemindeki sancıları gidermek için, 1–2 fincan içilir. Ayrıca hazırlanan çay varis ve hemoroid tedavisinde de günde 1–2 fincan içilir. Kadınlık hormonunu arttırdığı erkeklik hormonunu azalttığı, bu nedenle erkeklerin çayı bol sütle içmesi gerektiği belirtilmektedir.
Violaceae				
<i>Viola sieheana</i> Becker	Menekşe	Tamamı	Süs	Bitki süs amaçla yetiştirilir.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, Latince adı	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
Zygophyllaceae				
<i>Peganum harmala</i> L.	Üzerlik otu	Meyveleri	El sanatları Sihir ve nazar	Bitkinin tohumlarından süs eşyası yapılır. Tespih gibi dizilerek sihir ve nazara karşı eve asılır.
<i>Tribulus terrestris</i> L.	Demir dikenli	Meyvesi	Cinsel güçsüzlük	Cinsel güçsüzlük için yenir.
		Toprak üstü organları	Taş eritici	İnfüzyon yöntemiyle hazırlanan çayı safra ve idrar yolu taşlarına karşı her gün içilir.
Araceae				
<i>Dracunculus vulgaris</i> Schott.	Yılan bıçağı	Yaprak sapı	Şişlik giderici Yara iyileştirici	Bitkinin yaprak sapı iki uçtan kesilir. Kesilen kısmın bir ucu yakılır. Diğer uçtan el ve bacadaki yara ve şişliklere üfürülür. Şişlikleri giderdiği, yaraların erken kapanmasına neden olduğu söylenmektedir.
		Toprak altı kısımları	Hayvan Hastalıkları	Bitkinin toprak altı kısımları parçalanarak tuzla karıştırılır. Hayvanların müzmin ağrı ve sızılarına karşı ağrı giderici olarak yedirilir.
Juncaceae				
<i>Juncus articulatus</i> L.	Kova	Gövdesi	El sanatları	Eskiden gövdesinden şapka örülmüş.
Iridaceae				
<i>İris germanica</i> L.	Sarı çiğdem	Rizom	Gıda	Rizomlar kazılıp çıkartılır. Soyulup, ekmek arasına koyularak yenir.
Liliaceae				
<i>Muscari comosum</i> (L.) Miller.	Arap soğanı	Toprak üstü kısımları	Çocuk oyunları	Çocuklar toprak üstü kısımlarını oyun amaçlı toplar.
<i>Ornithogalum fimbriatum</i> Willd.	Tükrük otu	Tamamı	Süs	Bitkinin soğanları doğal ortamdan alınarak saksılara süs olarak dikilir, çiçekleri hediyelik olarak koparılır.

Çizelge 6.1.3 (Devamı) Honaz Dağı ve Çevresi'nde halkın kullandığı doğal bitkiler ve kullanımları.

Famiası, <i>Latince adı</i>	Lokal Adı	Kullanılan Kısmı	Kullanım Amacı	Kullanımı
Poaceae	Yok			
<i>Alopecurus arundinaceus</i> Poir.	Yok	Gövde, çiçek	Süs	Boyanarak süs amaçlı kullanılır.
<i>Arundo donax</i> L.	Kargı	Gövde	El sanatları	Sele, sepet, hasır örülür
<i>Calamagrostis pseudophragmites</i> (Haller fil.) Koeler	Saz	Gövde yaprak	İnşaat malzemesi El sanatları Yem	Evlerde tavan örtüsü ve çocukların uçurtma yapımında kullanılır. Bitkinin taze gövde ve yaprakları hayvanlara yedirilir.
<i>Cynodon dactylon</i> (L.) Pers.	Ayrık	Toprak üstü kısımları	Böbrek taşı düşürücü	Bitkinin toprak üstü organlarından infüzyon yöntemiyle hazırlanan çay böbreklerde taş düşürücü olarak günde 2-3 çay bardağı içilir. Hayvan yemi olarak kullanılır.
<i>Dactylis glomerata</i> L. subsp. <i>hispanica</i> (Roth) Nyman	Geyik ayrığı	Toprak üstü kısımları	Yem Yem	Toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
<i>Phragmites australis</i> (Cav.) Trin. & Steudel	Kuşutan	Toprak üstü kısımları	El Sanatları	Kurutulan toprak üstü organları çatı kaplamada, yastık yapmada kullanılır.
<i>Poa bulbosa</i> L.	Tavşanbıyığı	Toprak üstü kısımları	Yem Yem	Toprak üstü organlarını hayvanlar yer.
Typhaceae				
<i>Typha angustifolia</i> L.	Tülü	Gövde, çiçek durumu	Süs	Vazolara süs olarak konur.

Yöre halkı birçok bitkiyi tedavi amacıyla kullanmıştır. Tedavi amacıyla kullanılan bitkileri incelediğimizde 42 amaçla, 107 bitkinin kullanıldığını görürüz. Honaz Dağı ve çevresinde tedavi amacıyla kullanılan bitkilerin kullanım amaçları ve sayıları **Çizelge 6.1.4'** te verilmiştir.

Çizelge 6.1.4 Tedavi amacıyla kullanılan bitkilerin kullanım alanları ve kullanım sayıları.

Kullanım Alanı	Kullanım Sayısı
Kalp-damar açıcı	2
Boğaz hastalıkları	2
Saç ve deri hastalıkları	4
Cinsel gücü arttırıcı	2
İltihap toplayıcı	3
Ağrı giderici	7
Antimikrobiyal	3
Karın ağrıları	5
Böbrek taşı düşürücü	2
İdrar yolu iltihabı	2
Şeker düşürücü	5
Sinüzit	2
Ses kısılması	2
Şişlik giderici	3
Hayvan hastalıkları	8
İshal kesici	2
Sarılık	4
Romatizma	5
Kabızlık tedavisi	3
Uyku verici	3
Hemoroid	3
Yara tedavisi	3
Nefes açıcı, astım, bronşit	5
Diş ağrısı	4
Soğuk algınlığı	5
Bulantı giderici	1
Öksürük kesici	1
Mide ve bağırsak	
Rahatsızlıkları	2

Çizelge 6.1.4 (Devamı) Tedavi amacıyla kullanılan bitkilerin kullanım alanları ve kullanım sayıları.

Baş dönmesi, göz kararması	1
Kasılma kramp	1
Tansiyon	1
Migren tedavisi	1
Anne sütü arttırıcı	1
Mide ekşimesi	1
Reflü	1
Kanama durdurucu	1
Terletici	1
Varis	1
Adet düzenleyici	1
Akciğer hastalıkları	1
El soyulmaları	1
Pamukçuk hastalığı	1
Toplam	107

6.2.Sonuçlar

2006–2008 yılları arasında Honaz Dağı ve Çevresi yerleşim yerlerinde yapılan etnobotanik alan araştırmalarında şu sonuçlar ortaya çıkmıştır.

İnsanlar bulundukları yöredeki bitkileri tanımaya ve onlardan yararlanmaya çalışmışlar, bilgilerini nesilden nesile aktarmışlardır. Bilgi alınan kimselerin bitkileri en iyi tanıyanlarının geçmişte ve halen çobanlık yapanlardan olduğu görülmüştür.

Araştırmada, halkla karşılıklı görüşme yapılarak elde edilen etnobotanik verilerde, 50 yaşın altındaki kişilerden alınan bilgilerin çoğunun yetersiz olduğu hatta doğal bitkilere ilgilerinin azaldığı tespit edilmiştir. 75 yaşın üstündeki kişilerin de güvenilir bilgi verememeleri araştırmacının 50–75 yaş arasına odaklanmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak da en çok bilgi (% 83) 55–75 yaş grubundan alınmıştır.

İnsanların yüzyıllardır nesilden nesile aktardığı bilgi ve deneyimlerinden oluşan kültür giderek kaybolmaktadır. Günümüzdeki insanların refah düzeyinin yükselmesi ve ihtiyaçlarının kolayca karşılanmasından dolayı oluşan kültür yozlaşması insanların ekonomik bitkilere olan ilgisini de azaltmıştır.

50 yaşın üstündeki kaynak kişilerden alınan bilgilere göre, kültür bitkilerinin yaygın olmadığı devirlerde, yöre halkının bazı doğal bitkileri toplayarak pazarda sattıkları söylenmektedir. Örneğin: *Rumex patientia*, *Foeniculum vulgare*, *Malva neglecta*, *Malva sylvestris*, *Ranunculus neapolitanus*, *Rapistrum rugosum*, *Raphanus raphanistrum*, *Urtica dioica*, *Urtica pilulifera*, *Portulaca oleracea* gibi bitkileri börek ve salatalara katılması veya yemeklik olarak kullanılması, *Tilia platyphyllos*, *Salvia tomentosa*, *Salvia viridis*, *Salvia virgata*, *Sideritis condensata*, *Sideritis libanotica* subsp. *linearis*, *Stachys cretica* subsp. *anatolica*, gibi bitkileri çay yapılması amacıyla, *Mentha pulegium*, *Mentha longifolia* subsp. *typhoides* var. *typhoides*, *Origanum heracleoticum*, gibi bitkileri çay ve baharat olarak kullanılması için, *Teucrium chamaedrys* subsp. *chamaedrys*, *Teucrium polium*, *Thymus longicaulis* subsp. *chaubardii* var. *antalyanus* gibi bitkileri tıbbi amaçlarla kullanılması için toplayarak; tuz, yağ, sabun, elbise, giyim gibi ihtiyaçlarını gidermek için çarşı ve pazarlarda satarlarmış. Ayrıca pazarda *Vitex agnus-castus* ve *Arundo donax*'tan yapılan hasır sele

sepet, *Arbutus andrachne*'den yapılan kaşık, kepçe gibi aletlerin satıldığı farklı bir yer bulunurmuş.

Yaşlı insanlardan birçoğu teknolojinin geri olduğu zamanlarda da ihtiyaçlarını yerel imkânlarla karşıladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca, kaynak kişilerden bir kısmı eskiden kahveyi bulamayınca, ihtiyaçlarını deve dikeninin tohumunu (*Onopordon illyricum*) ezip kaynatarak içerek giderdiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmamızda Baytop ve Tuzlacı (1976), Tuzlacı (1977)'deki bulgulara ilave olarak:

- Çukur Köyü olarak bilinen yerleşim yerinin adı nüfus artışı ve yeni yerleşim yerleri kurulması nedeniyle, Cankurtaran Kasabası olarak değişmiştir (**Şekil 3.5**).
- Aydınlar Köyü dağ yolunda (1210 m) lokal yayılış gösteren *Glycyrrhiza glabra* var. *glandulifera* bitkisinin yöreye yüzyıllar öce Konstantin adlı yöre halkının şarap yapmak amacıyla yetiştirildiği saptanmıştır. Ayrıca bu bitkinin Kızılyer Kasabası ve Kocabaş Çayı kenarlarındaki tarım alanlarında da bulunduğu tespit edilmiştir.
- Flora çalışmalarına *Arbutus andrachne* ilave edilerek katkıda bulunulmuştur (**Şekil 8.1.18**). Kızılyer Kasabası ve Aydınlar Köyü arasında alçı taş ocağının batısındaki yamaçlarda, *Pinus nigra* subsp. *nigra* var. *caramanica* ormanları arasında yaklaşık 1–2 hektar alanda lokal yayılış gösteren, yöresel adı “sandal” olarak bilinen ağacın odununun yaş iken kolay işlenmesi, kuruyunca dayanıklılığı nedeniyle, 30–40 yıl önce Aydınlar Köyü Halkı'ndan bazı kimselerin kaşık, kepçe gibi mutfak araçlarının yapımında kullandıkları tespit edilmiştir. Ayrıca bitkinin olgun meyveleri yenir. Günümüzde bazı yaşlı insanlar bitkinin, yapraklarını hayvanlarına yedirmek için dallarını keserek taşımaktadır.

Alınan eksik ve şüpheli bilgiler, bilen kişilere doğrularak eksik ve hatalar giderilmiştir.

İlçe merkezlerinde yapılan araştırmalarda insanların (o bölgede doğup büyüyen insanların çoğunluğunun) etnobotanik bilgilerinin çoğunun haberleşme araçları, eczacı, doktor vb. sağlık personelinin aldığı bilgiler olduğu tespit edildiğinden kayda alınmamıştır.

Honaz Dağı'nın milli park olması da yörede bitki-hayvan-insan ilişkisini etkilemiştir.

Milli parklar doğanın ve doğanın bir parçasından olan bitki ve hayvanların da korunması için ilan edilmiştir. Honaz Dağı milli park olmasına rağmen yeterince korunamamaktadır. Yapılan gözlemlerde zirveye yakın yerlerde yasak da olsa, çobanların keçi otlatması, özellikle doruk noktalara yakın *Crocus baytopiorum* gibi kuraklık ve sıcaklık gibi doğal afetlerle yeterince etkilenmiş olan endemik türlerin yok olmasına neden olmaktadır.

Araştırmalarımız sonucunda toplanan veriler Türkiye'de yapılan bazı çalışmalarla karşılaştırıldığında; bitki isimlendirmelerinde, kullanım çeşitleri ve kullanım tarifinde bazı farklılıklar gösterdiği tespit edilmiştir. Bu çalışmalardan birkaçındaki bazı bitkileri, kendi çalışmamızdaki bazı bitkilerle karşılaştırdığımızda ortaya aşağıdaki sonuçların çıktığını görürüz. Buna göre:

Peganum harmala L. bitkisinin yerel adı, çalışmamızda ve Aladağlar (Yahyalı, Kayseri) ve çevresinde yapılan (Bağcı 2000) çalışmada “Üzerlik Otu” olarak kayıt edilmesine karşın, Çiçekdağı (Kırşehir) ve çevresinde yapılan (Vural ve ark.1977) çalışmada “Yüzerlik” olarak kaydedilmiştir. Kullanım olarak karşılaştırıldığında süs (Şekil 8.1.10) ve nazarlık olarak ortak kullanımına ilave olarak Çiçekdağı (Kırşehir) ve çevresinde bitkinin memeli basur için dövülüp, kaynatılıp içilerek kullanımının da mevcut olduğu; Aladağlar (Yahyalı, Kayseri) ve çevresinde ölünün başına koku vermesi için asıldığı görülür.

Juniperus oxycedrus L. subsp *oxycedrus* bitkisinin yerel adı çalışmamızda “Katrancı ardıcı, kızıl ardıcı” olarak kayıt edilmiştir. Fakat Çiçekdağı (Kırşehir) ve çevresinde yapılan (Vural ve ark.1997) çalışmada “Kokar ardıcı” Kumalar Dağı (Afyonkarahisar) ve çevresinde yapılan (Akçiçek ve Vural 2003) çalışmada “Diken ardıcı” olarak adlandırılmıştır. Ancak çalışmamızda “Kokar ardıcı” olarak kayıt edilen bitkinin

“*Juniperus feotidissima* Wild.” olduğu görülür. Araştırmamızda taze meyvesi reflü ve nefes darlığına karşı 1–2 adet yenerek kullanılmasına rağmen; Kumalar Dağı (Afyonkarahisar) ve çevresinde yapılan (Akçiçek ve Vural 2003) çalışmada, meyvelerinin dövülerek balla karıştırıldığı, elde edilen karışımın şeker hastalığı ve karın ağrısı için yendiği, Çiçekdağı (Kırşehir) ve çevresinde yapılan (Vural ve ark.1997) çalışmada, meyvelerinin karın ağrısı için yendiği belirtilmektedir.

Teucrium polium L. Bitkisinin yerel adı, çalışmamızda “Kısa mahmut, Bodur mahmut” olarak kayıt edilmesine rağmen, Çiçekdağı (Kırşehir) ve çevresinde yapılan çalışmada, “Peri yavşanı” olarak kaydedilmiştir (Vural ve ark. 1997). Araştırmamızda bu bitkinin toprak üstü organlarından dekoksasyon veya infusyon yöntemleriyle hazırlanan çayının karın ağrısına karşı içildiği, dekoksasyon yöntemiyle hazırlanan çayın da kasılma ve kramplar için içildiği kayıt edilmiştir. Çiçekdağı (Kırşehir) ve çevresinde yapılan çalışmada, aynı bitkinin kaynar suda demletilerek hazırlanan çayının nefes ve iştah açıcı olarak kullanıldığı belirtilmektedir(Vural ve ark. 1997).

Viscum album L. subsp *album* bitkisinin yerel adı çalışmamızda “Burç” olarak kayıt edilmesine rağmen, Çiçekdağı(Kırşehir) ve çevresinde yapılan (Vural ve ark. 1997) çalışmada “Arsız ot, çekem, burç çiçeği” olarak adlandırılmaktadır. Aynı bitkinin çalışmamızda tamamının infusyon şeklinde hazırlanarak (Şekil 8.1.15), buharı astım, bronşit için nefesle çekildiği, yapraklarının 80 dereceye kadar kaynatılıp soğuyan çayın şeker düşürücü olarak içildiği, çobanlar tarafından kışın küçükbaş hayvanlarının gıda ihtiyacını gidermesi, et yoğunluğunu arttırması nedeniyle hayvanın ağırlık olarak satımının kazançlı olduğu kayıt edilmesine karşın, Çiçekdağı(Kırşehir) ve çevresinde yapılan (Vural ve ark. 1997) çalışmada meyvenin kara üzümle karıştırılarak ezildiği, ağrıyan yerlere sürülüp bezle kapatılarak kullanıldığı görülür.

Hypericum atomarium Boiss ve *Hypericum perforatum* L. türlerinin yerel adı çalışmamızda “Kantaron” olarak kayıt edilmesine rağmen, Gündül (Ankara) ve çevresinde yapılan yapılan çalışmada *Hypericum* türlerinin yerel adının “çayotu” olarak adlandırıldığı belirtilmektedir(Elçi ve Erik 2006). Aynı bitkilerin kullanımı çalışmamızda; kökünden dekoksasyon yöntemiyle çıkarılan çayın mide ve bağırsak

rahatsızlıklarına karşı içildiği, çiçeklerinden dekoksiyon yöntemiyle çıkarılıp içilen çayın uykusuzluk ve yorgunluğu giderdiği, çiçeklerinin toz haline getirilip yaralara sürüldüğü kayıt edilmesine karşın, Gündül (Ankara) ve çevresinde yapılan çalışmada demleme yöntemiyle toprak üstü kısmından hazırlanan çayın bağırsak çalıştırıcı olarak kullanıldığı görülür(Elçi ve Erik 2006).

Paliurus spina-christi Miller türünün yerel adı çalışmamızda “İlme” olarak kayıt edilmesine karşın, Gündül (Ankara) ve çevresinde yapılan çalışmada “Karaçalı” olarak adlandırıldığı görülmektedir (Elçi ve Erik 2006). Aynı bitkinin kullanımı çalışmamızda; bitkinin meyvelerinden infusyon yöntemiyle hazırlanan çayın çocuklarda öksürüğü kesmek için içirildiği, gövde ve dallarının yakacak olarak kullanıldığı kayıt edilmesine karşın, Gündül (Ankara) ve çevresinde yapılan çalışmada meyvelerinin kaynatılarak içilen suyunun kalp, eklem romatizması, böbrek taşı gibi hastalıklara karşı kullanıldığı belirtilmektedir (Elçi ve Erik 2006).

Portulaca oleracea L. bitkisinin yerel adı çalışmamızda “Semizlik” olarak kayıt edilmesine karşın, Afyonkarahisar’da yapılan (Işık ve ark. 1995) yapılan çalışmada “Semiz otu” olarak kaydedilmiştir. Aynı bitkinin kullanımı çalışmamızda salata ve yemeklere katılarak kullanılmasına karşın, (Işık ve ark. 1995) yapılan çalışmada idrar söktürücü, kurt düşürücü ve basura karşı kullanıldığı belirtilmektedir.

Daphne oleoides Schreb. subsp. ***oleoides*** bitkisinin yerel adının “Ağılıcık” olarak bilinir. Honaz Dağı’nın doğusu, Kızlar Oluğu mevki, 2000 m’ de seyrek olarak yetişir. Yapraklarının hayvanlardaki müzmin ağrıları gidermek amacıyla yedirilir. Fethiye (Muğla) yöresinde yapılan çalışmada ise yerel adının “Ezentere, ezeltere” olduğu ve yapraklarının dövülüp, unla karıştırılarak “un bezesi” yapıp daha sonra bir bezle sarılarak insanlarda yara iyileştirici ve romatizma ağrılarını giderici olarak kullanıldığı belirtilmektedir (Tuzlacı 2002).

Cistus salviifolius L. bitkisinin yerel adı çalışmamızda “tavşanak” olarak kayıt edilmesine rağmen, Datça Yarımadası (Muğla) yöresinde yapılan çalışmada yerel adının “Pamuklan” olduğu belirtilmektedir. Aynı bitkinin kullanımı çalışmamızda, yaprakları

ezilip lapa haline getirilerek romatizma için sarıldığı, infusyon yöntemiyle hazırlanıp günde 2 fincan içilen çayının şeker düşürücü ve de kuru gövde ve dallarının yakacak olarak kullanıldığı, yakacak olarak kullanıldığı tespit edilmesine karşın; Datça Yarımadası (Muğla) yöresinde yapılan çalışmada yapraklarının ezilip, haricen yara tedavisinde kullanıldığı belirtilmektedir (Tuzlacı 2002).

Yukarıdaki bilgilere göre:

Bitkilerin yerel isimlendirmelerinin, kullanım yöntemlerinin, kullanımının yöreden yöreye farklılık gösterdiği, bu farklılığın insanların bitkilere olan ilgisinden kaynaklanarak; isimlendirme, kullanım amacı, kullanım farklılığı olarak ortaya çıktığını görmekteyiz.

Çalışmamızdaki bazı bitkileri, Anadolu'nun 14 il, ilçe ve köylerinde Şimşek ve ark. (2004) tarafından geniş kapsamlı araştırmayla değerlendirecek olursak;

Tragopogon türlerinin adının her yerde “yemlik” olarak kullanıldığını ve gıda olarak tüketildiğini, **Chenopodium album** L. türünün adının genelde “sirken” olduğunu ve gıda olarak tüketildiğini, **Ecbalium elaterium** (L.) A. Rich. türünün kullanımının genelde aynı olup, adının “acı düğelek, acı düvelek, cırtatan, cırtlak” gibi değişik isimlerle adlandırıldığını, **Malva neglecta** Wallr. türünün yerel adının “Ebe gömeci, ebe gömeç, ebem kömeci, gömeç” gibi yakın isimlerle adlandırıldığını, **Rumex** türlerinin kullanımının genelde benzer olup, adının yerel söyleniş veya adlandırılışa göre “Ekşi kulak, kuzu kulağı, ekşicek” gibi isimler aldığını, **Plantago** türlerinin kullanımının genelde yara, çıban, şişlik gibi hastalıkların tedavisinde kullanıldığını görmekteyiz.

Böylece; insanların yararlandıkları bitkiyi kendi yöntemleriyle isimlendirerek tanıttıklarını, kendi deneyimlerine göre kullanım yöntemleri geliştirdiklerini, bunları da nesilden nesile aktardıklarını görmüş oluruz. Ayrıca her yörenin kendine özgü etnobotanik kültür geliştirdiğinin farkında oluruz. Bazı bitkilerin yerel adlarının ya da kullanımlarının aynı veya birbirine yakın olmasını, kültür etkileşimlerinden sonra oluşan yerel ağız farklılıklarının sebep olduğunu düşünebiliriz.

Honaz Dağı Çevresi'nde yaşayan yöre halkı da; Honaz Dağı'nın kendilerine sunduğu bu flora zenginliğinden faydalanmışlar, bitkilerden deneyimlerine göre kullanım yöntemleri geliştirmişler, bunları da nesilden nesile aktararak kendilerine özgü etnobotanik kültür oluşturmuşlardır.

Honaz Dağı:

Flora zenginliğini yöre halkıyla paylaşmaya devam eden, Ege Bölgesi'nin en yüksek dağı olma özelliğini, yazları eriyen karıyla komşusu Baba Dağ' ına hissettirmediği ve bazı endemik türlerini paylaştığı mütevazı bir dağ olarak yeryüzündeki değerini korumaya devam edecektir.

Yapılan bu araştırmanın gelecek nesillere aktarılması; günümüzdeki bilgi ve kültür kaybının zamanla artışının önlenmesine, halkın bitkiler üzerindeki tecrübelerinden faydalanılarak bitkilerin değişik alanlarda kullanılmasının sağlanmasına katkıda bulunacağı inancındayız.

6.3 Öneriler

Çalışmalarımız sonucunda edindiğimiz deneyimlerden araştırmacılara; çalışmaların kolaylığı, veri kayıplarını ve hataları en aza indirmek için önerilerimiz şunlardır:

- Flora ve vejetasyon çalışmaları tamamlanmalıdır. Flora çalışmalarında yöresel bitki isimleri kaydedilmelidir.
- Flora çalışmalarında bitkilerin değişik zamanlarında toplanmış herbaryum örnekleri, dijital herbaryum ve vejetasyon yapısı fotoğraf arşiviyle desteklenmelidir.
- Etnobotanikçiler tamamlanan flora ve vejetasyon bölgelerindeki taksonların yayılışına ve yöresel isimlerini iyi bilmelidirler.
- Etnobotanik alan araştırmacısı, mümkünse o bölgeyi en iyi bilen araştırmacılardan seçilmelidir.
- Etnobotanikçi topladığı bilgileri değerlendirebilecek yöredeki kaynak kişileri bulmalıdır.
- Etnobotanikçi verileri toplarken doğru olmadığı veya dışarıdan geldiğini düşündüğü verileri kaydetmemelidir.

Çizelge 6.3.1 Araştırma alanında yaşayan kaynak kişilere ait bilgiler.

No	Adı Soyadı	Yaşı (2008)	Cins.	Eğitim Durumu	Mesleği	Adresi
1	Mehmet VURAL	62	E	Orta Okul	Çiftçi	Aydınlar Köyü
2	Ayşe VURAL	52	K	Orta Okul	Ev Hanımı	Aydınlar Köyü
3	Emine SARIKAYA	84	K	Yok	Ev Hanımı	Aydınlar Köyü
4	Huriye AKAR	70	K	İlk Okul	Ev Hanımı	Aydınlar Köyü
5	Meryem POLATDEMİR	61	K	İlk Okul	Ev Hanımı	Aydınlar Köyü
6	Fatma BALBAY	48	K	İlk Okul	Ev Hanımı	Aydınlar Köyü
7	Ahmet KARAÇAY	77	E	İlk Okul	Çiftçi	Aydınlar Köyü
8	Helime KARAÇAY	70	K	İlk Okul	Ev Hanımı	Aydınlar Köyü
9	Dudu KARCI	84	K	Yok	Ev Hanımı	Aydınlar Köyü
10	Güngör CANBAY	31	E	Lise	İşçi	Aydınlar Köyü
11	Musa Yıldırım	75	E	İlk Okul	Çiftçi	Ayaz Köyü
12	Süleyman USLUCA	60	E	İlk Okul	Çiftçi	Ayaz Köyü
13	Hamdi ERCAN	61	E	İlk Okul	Çiftçi	Ayaz Köyü
14	İbrahim ER	58	E	İlk Okul	Çoban	Ayaz Köyü
15	İbrahim ÇAĞLAYAN	42	E	İlk Okul	Esnaf	Ayaz Köyü
16	Hasan UYSAL	75	E	İlk Okul	Çiftçi	Yüreğil Köyü
17	Kazım KARAKURT	57	E	İlk Okul	Esnaf	Yatağan Beldesi
18	Mehmet BAYAR	61	E	İlk Okul	Çiftçi	Yatağan Beldesi
19	Necati SÖNMEZ	65	E	İlk Okul	Emekli	Yatağan Beldesi
20	Emin AŞKIN	73	E	İlk Okul	Çiftçi	Yatağan Beldesi
21	Ali TAŞKIN	53	E	İlk Okul	Çiftçi	Emirazizli Köyü
22	Mustafa DEMİR	38	E	İlk Okul	Çiftçi	Emirazizli Köyü
23	Selahattin YILDIZ	65	E	İlk Okul	Çiftçi	Emirazizli Köyü
24	Ali CAN	47	E	İlk Okul	Esnaf	Emirazizli Köyü
25	Turan ÖZGÜR	42	E	İlk Okul	Çiftçi	Emirazizli Köyü
26	İbrahim DEMİR	33	E	Orta Okul	Çiftçi	Karateke Köyü
27	Mehmet KAPLAN	32	E	Üniversite	Memur	Karateke Köyü
28	İsmail DİRİER	65	E	İlk Okul	Çiftçi	Karateke Köyü
29	Mustafa KILINÇ	30	E	İlk Okul	Esnaf	Karateke Köyü
30	M. Ali KAYGILI	32	E	Lise	Çiftçi	Karateke Köyü
31	Mehmet AKDAĞ	37	E	İlk Okul	Çiftçi	Karateke Köyü

Çizelge 6.3.1 (Devamı)Araştırma alanında yaşayan kaynak kişilere ait bilgiler.

32	Ali ÖZDEMİR	35	E	İlk Okul	Çiftçi	Karateke Köyü
33	İsmail TÜRK BAY	49	E	Orta Okul	Çiftçi	Ovacık Köyü
34	Rafet ÖZCAN	55	E	İlk Okul	Çiftçi	Ovacık Köyü
35	Mehmet Ali ACAR	64	E	İlk Okul	Çiftçi	Aşağıdereköy Köyü
36	Mürşit ARSLAN	60	E	İlk Okul	Çiftçi	Aşağıdereköy Köyü
37	Mehmet SERT	59	E	İlk Okul	Çiftçi	Menteşe Köyü
38	T. Hatice BAYTEKİN	60	K	İlk Okul	Ev Hanımı	Karaçay Ksb.
39	Huriye BOZDEMİR	70	K	Yok	Ev Hanımı	Karaçay Ksb.
40	Emine EĞDİR	67	K	Yok	Ev Hanımı	Karaçay Ksb.
41	Ayşe BİNGÜL	64	K	İlk Okul	Ev Hanımı	Karaçay Ksb.
42	Kadir YILDIZ	37	E	İlk Okul	Şöför	Kaklık Beldesi
43	Mehmet YAKAR	63	E	İlk Okul	Çiftçi	Kaklık Beldesi
44	İbrahim ÖZ	71	E	İlk Okul	Bahçıvan	Kaklık Beldesi
45	Mithat VURAL	51	E	Lise	Çiftçi	Alikurt Köyü
46	Muhittin ÇELİK	64	E	İlk Okul	Çiftçi	Alikurt Köyü
47	Cemil EREN	78	E	Lise	Emekli	Alikurt Köyü
48	İbrahim ÇARDAK	65	E	İlk Okul	Çiftçi	Alikurt Köyü
49	Fatma AY	64	K	İlk Okul	Ev Hanımı	Alikurt Köyü
50	Halil TUĞRAN	36	E	İlk Okul	Esnaf	Serinhisar İlçesi
51	Muhammed DOKUMACI	26	E	Lise	İşçi	Serinhisar İlçesi
52	Fatmana TEKE		K	İlk Okul	Ev Hanımı	Aydınlar Köyü
53	Ali AKAR	76	E	İlk Okul	Emekli	Ovacık Köyü
54	Ahmet EFE	71	E	İlk Okul	Emekli	Aşağıdağdere Köyü
55	Hasan EFE	77	E	Yok	Emekli	Aşağıdağdere Köyü
56	Veli KAYAN	74	E	İlk Okul	Emekli	Aşağıdağdere Köyü
57	Huriye KAYAN	66	K	İlk Okul	Ev Hanımı	Aşağıdağdere Köyü
58	Mehmet AYDIN	50	E	İlk Okul	Çoban	Yukarıdağdere Köyü
59	Mustafa CANSEVER	35	E	İlk Okul	Çiftçi	Yukarıdağdere Köyü
60	İlhan ALAKUŞ	58	E	İlk Okul	Çoban	Akbaş Köyü

Çizelge 6.3.1 (Devamı)Araştırma alanında yaşayan kaynak kişilere ait bilgiler.

61	Hamdi ALAKUŞ	43	E	İlk Okul	Çiftçi	Akbaş Köyü
62	Şevket AFACAN	52	E	İlk Okul	Çiftçi	Akbaş Köyü
63	Mustafa BOZDEMİR	45	E	İlk Okul	Çiftçi	Akbaş Köyü
64	Kemal ÇİFTÇİ	64	E	İlk Okul	Çiftçi	Akbaş Köyü
65	Cafer ALAKUŞ	50	E	İlk Okul	Çiftçi	Akbaş Köyü
66	Cemal AVCI	48	E	İlk Okul	Çiftçi	Akbaş Köyü
67	İbrahim ACAR	27	E	İlk Okul	Çiftçi	Akbaş Köyü
68	Hasan ESİN	45	E	İlk Okul	Çiftçi	Dereçiftlik Köyü
69	Ramazan KIZILTEPE	62	E	Lise	Emekli	Kocabaş Ksb.
70	Yusuf FİDAN	55	E	İlk Okul	Şöför	Kocabaş Ksb.
71	Selahattin TALAN	54	E	İlk Okul	Emekli	Kocabaş Ksb.
72	Mehmet SAKINAN	75	E	İlk Okul	Emekli	Kocapınar Köyü
73	Nurettin SAKINAN	45	E	İlk Okul	Marangoz	Kocapınar Köyü
74	Bayram UYGUR	56	E	İlk Okul	Emekli	Kocapınar Köyü
75	Mustafa Ali KURŞUN	52	E	İlk Okul	Çiftçi	Cankurtaran Ksb.
76	İbrahim KURŞUN	49	E	İlk Okul	Çiftçi	Cankurtaran Ksb.
77	Mehmet ATEŞ	82	E	İlk Okul	Çiftçi	Cankurtaran Ksb.
78	Coşar YAMACI	49	E	İlk Okul	Çiftçi	Cankurtaran Ksb.
79	Cemal KUZU	76	E	İlk Okul	Çiftçi	Aydınlar Köyü
80	Ahmet BALBAY	50	E	İlk Okul	Çiftçi	Honaz İlçesi
81	Halil TOPÇU	54	E	Üniversite	Aktar	Karaçay Ksb.

6. KAYNAKLAR DİZİNİ

- Abay, G. ve Kılıç A., 2001, ‘‘Pürenbeli ve Yanıktepe (Mersin) Yörelerindeki Bazı Bitkilerin Yöresel Adları ve Etnobotanik Özellikleri’’, Ot Sistematiik Botanik Dergisi 8 (2): 97-104.
- Akçiçek, E. ve Vural, M., 2003, ‘‘Kumalar Dağı (Afyonkarahisar) ve Çevresinin Bazı Bitkilerinin Yöresel Adları ve Etnobotanik Özellikleri’’, Ot Sistematiik Botanik Dergisi 10 (2): 151-162.
- Anonim, 1989, ‘‘Meteoroloji Bülteni’’, Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, Ankara.
- Anonim, 21 Nisan 1995, Resmi Gazete, 95/6717.
- Anonim, 29 Nisan 1998, Resmi Gazete, 98/23327.
- Anonim, 2006, ‘‘Honaz Dağı Milli Parkı’’, Milli Parklar ve Av Yaban Hayatı Başmühendisliği, Denizli.
- Bağcı, Y., 2000, ‘‘Aladağlar (Yahyalı, Kayseri) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri’’, Ot Sistematiik Botanik Dergisi 7 (1): 89-94.
- Baytop, A.ve Tuzlacı, E., 1976, ‘‘Honaz Dağının Bitkileri I’’, İstanbul Üniv. Ecz. Fak. Mec. (12): 30-73.
- Cotton, C.M., 1 996, Ethnobotany: Principles and Applications. John Wiley & Sons Ltd., West Sussex, England.
- Çelik, A., Semiz, G. ve Çiçek, M., 2002 ‘‘ Honaz Dağı’nın Genel Vejetasyonu’’, Türkiye Dağları Ulusal Sempozyumu, 590–595, Kastamonu.
- Davis, P.H., 1965-1985, ‘‘Flora of Turkey and East Aegean Islands’’, Edinburg Uni. Press, vol.1-9, Edinburg.
- Davis, P.H., Mill, R.R. and Tan, K. (eds), 1988, ‘‘Flora of Turkey and the East Aegean Islands (supplement)’’, Edinburgh University Press, vol.10, Edinburgh.
- De Natale, A. and Pollio, A., 2007, Plants species in the folk medicine of Montecorvino Rovella (inland Campania, Italy). Journal of Ethnopharmacology 109: 295-303.

- Elçi, B. ve Erik, S., 2006, “Güdül (Ankara) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri”, Hacettepe Üniversitesi, Eczacılık Fakültesi Dergisi 26 (2): 57-64.
- Ercan, T., Günay, E. ve Baş, H., 1983, “Denizli Volkanitlerinin Petrolojisi ve Plaka Tektoniği Açısından Bölgesel Yorumu”, Türkiye Jeoloji Kurumu Bülteni, 26:153 -160.
- Erinç, S., 1955, “Glasiyal ve Periglasiyal Morfolojisi Bakımından Honaz ve Bozdağ”, Türk Coğrafya Dergisi, 12 (13-14): 25-34.
- Ertuğ, F., Tümen, G., Çelik, A. ve Dirmenci, T., 2004, Buldan (Denizli) Etnobotanik Alan Araştırması 2003”, TÜBA Kültür Envanteri Dergisi 2: 187-218.
- Ghorbani, A., 2005, Studies on pharmaceutical ethnobotany in the region of Turkmen Sahra , north of Iran (Part 1): General results. Journal of Ethnopharmacology, 102: 58–68.
- Güner, A., Özhatay, N., Ekim, T. and Başer, K.H.C. (eds), 2000, “Flora of Turkey and the East Aegean Islands”, Edinburgh University Press, vol. 11, Edinburgh.
- Harsha, V.H., Hebbar, S.S., Hegde, G.R. and Shripathi, V., 2002, “Ethnomedical knowledge of plants used by Kunabi Tribe of Karnataka in India, Fitoterapia 73: 281-287.
- Işık, S., Gönüz, A., Arslan, Ü. ve Öztürk, M., 1995, “Afyon İlindeki Bazı Türlerin Etnobotanik Özellikleri”, Ot Sistemik Botanik Dergisi 2(1):161-166.
- Kargıoğlu, M., Cenkcı, S., Serteser, A., Evliyaoğlu, N., Konuk, M., Kök, M.Ş. and Bağcı, Y. 2008, “An Ethnobotanical Survey of Inner-West Anatolia, Turkey. Hum Ecol (in press).
- Koyuncu, O., 2005, “Geyve (Sakarya) ve çevresinin floristik ve etnobotanik açıdan incelenmesi”, Osmangazi Üniversitesi, Doktora Tezi, 252 s.
- Nebel, S., Pieroni, A. and Heinricha, M., 2006, “Ta chorta: Wild edible greens used in the Graecanic area in Calabria, Southern Italy”, Appetite, 47: 333–342.
- Norscia, I., Borgognini-Tarli, S.M., 2006, “Ethnobotanical reputation of plant species from two forests of Madagascar: A preliminary investigation”, South African Journal of Botany (72): 656–660.

- Özgen, U., Kaya, Y. and Coşkun, M., 2004. Ethnobotanical studies in the villages of the district of Ilıca (province Erzurum) Turkey. *Economic Botany* 58 (4): 691–696.
- Sadıkoğlu, N., 1998, “Cumhuriyet Dönemi Türk Etnobotanik Araştırmalar Arşivi”, Yüksek Lisans Tezi, 76 s., İstanbul.
- Şimşek, I., Aytekin, F., Yesilada, E. and Yildirimli, S., 2004, An ethnobotanical survey of the Beypazarı, Ayas, and Gündül district towns of Ankara province (Turkey). *Economic Botany* 58 (4): 705–720.
- Tahraoui, A., El-Hilaly J., Israili, Z.H. and Lyoussi, B., 2006, “Ethnopharmacological survey of plants used in the traditional treatment of hypertension and diabetes in south-eastern Morocco (Errachidia province)”, *Journal of Ethnopharmacology*, USA 110: 105-117.
- Teklehaymanot, T., Giday, M., Mehdim, G. and Yalemtehay, M., 2007, “Knowledge and use of medicinal plants by people around Debre Libanos monastery in Ethiopia” *Journal of Ethnopharmacology*, 111: 271-283.
- Tuzlacı, E., 1977, “Honaz Dağının Bitkileri II”, İstanbul Üniv. Ecz. Fak. Mec. 13: 47-61, İstanbul.
- Tuzlacı, E., 2002, “Datça Yarımadası (Muğla) Florası ve Bu Yörede Halkın Yararlandığı” Bitkiler, “14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Bildiriler”, 29-31 Mayıs 2002, Eds. K.H.C. Başer ve N. Kırimer, Eskişehir.
- Tuzlacı, E., 2002, “Baba Dağı (Muğla) Florası ve Fethiye Yöresinde Halkın Yararlandığı Bitkiler Hakkında Bir Ön Araştırma”, 14. Bitkisel İlaç Hammaddeleri Toplantısı, Bildiriler, 29-31 Mayıs 2002, Eds. K.H.C. Başer ve N. Kırimer, Eskişehir.
- Vural, M., Karavelioğulları, F.A. ve Polat H., 1997, “Çiçekdağı (Kırşehir) ve Çevresinin Etnobotanik Özellikleri”, *OT Sistemantik Botanik Dergisi* 4(1): 117–124.

6.1 İnternet Kaynakları

Eriřim Tarihi

- 1- <http://www.tuba.gov.tr>
- 2- <http://etnofertug.blogspot.com>

05.05.2008

23.12.2007

8. EKLER

8.1 Çalışma Alanından İzlenimler

Şekil 8.1.1 Honaz Dağı'nın kuzey yamaçları (G. Vural 2008).

Şekil 8.1.2 Honaz Dağı'nın güney yamaçları (G. Vural 2007).

Şekil 8.1.3 Kazıkbeli Geçidi (G. Vural 2008).

Şekil 8.1.4 Honaz Dağı 2000 m - 2500 m (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.5 Honaz Dağı'nın en yüksek tepeleri (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.6 Bitkilerden yapılmış tarım aletleri (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.7 Otlı ekmek (G.Vural 2006).

Şekil 8.1.8 *Prunus divaricata* subsp. *divaricata*'nın meyvesinden yapılan kak (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.9 *Prunus divaricata* subsp. *divaricata* 'nın meyve suyunun kurutulması (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.10 *Peganum harmala*'nın süs olarak kullanımı (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.11 Akbaş Köyü'nde görüşme (G.Vural 2008).

Şekil 8.1.12 Ayaz Köyü'nde görüşme (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.13 Honaz Dağı'nda bir çoban ailesi (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.14 Aydınlar Köyü'nden çobanlar (G.Vural 2006).

Şekil 8.1.15 *Viscum album* L. Subsp. *album* bitkisinin bronşit için kaynatılması. (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.16 Karaçay Kasabası'ndan kadınlar (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.17 Akbaş Köyü’nde çobanla görüşme (G.Vural 2007).

Şekil 8.1.18 *Arbutus andrachne* (G.Vural 2008).

Şekil 8.1.19 Aydınlar Köyü (Honaz İlçesi) ve Kocapınar Köyü (Serinhisar) Sınırında bulunan “ Sınır Çamı” olarak adlandırılan anıtsal ağaç (G.Vural 2007).